

Årsrapport *2013*

STYRETS ÅRSBERETNING 2013

Norsk økonomi var i 2013 preget av moderat vekst, noe høyere inflasjon enn vi har sett de siste årene, sterk kursoppgang på Oslo Børs og et omslag i boligmarkedet. Den gradvise reduserte økonomiske veksten hindret rentene i å stige, med en nedgang i 3 mnd. NIBOR til 1,69 prosent ved årsskiftet, fra 1,82 prosent samme tid året før. Bankenes seniorlån ble også gjennomgående billigere. Imidlertid stilles det økte krav til bankens egenkapital og likviditet, noe som gjør at de fleste banker må styrke sin kapitalbase.

Kronekursen fulgte konjunktorene, og falt med omlag 10 prosent gjennom året. Norsk næringsliv fikk dermed styrket sin kostnadmessige konkurranseevne gjennom året. Arbeidsmarkedene var noenlunde i balanse med en lønnsvekst på om lag 4 prosent for alle arbeidstakere sett under ett. Arbeidsledigheten økte gradvis gjennom året, men er fortsatt på et lavt nivå i europeisk sammenheng. Prisveksten endte på 2,1 prosent for året, mens boligverdiene steg med 4,7 prosent målt ved eiendomsmeglerens indekser. Boligprisene var sterke i årets første måneder, men slo om til klar nedgang i andre halvår.

Utviklingen i norsk økonomi gjenspeiler seg også i resultatet til Totens Sparebank for 2013. I sitt 159. driftsår legger konsernet frem et årsregnskap som viser moderat vekst og noe økte marginer. God avkastning på verdipapirer bidrar også positivt til årsresultatet. Etter et svakt resultat i 1. kvartal er bankens styre godt fornøyd med konsernets utvikling i resten av 2013. Årsresultatet vurderes som tilfredsstillende, og bidrar til en betydelig styrking av konsernets egenkapital.

Virksomhetsområde

Konsernet Totens Sparebank består ved utgangen av 2013 av morselskapet Totens Sparebank og 3 datterselskaper. Datterselskapene er boligkreditselskapet Totens Sparebank Boligkreditt AS, eiendomsmeglerselskapet Aktiv Eiendomsmegling Innlandet AS og eiendomsselskapet Vallehaven AS som eier forretningsgården der banken har sitt hovedkontor. Det har ikke vært endringer i konsernstrukturen i løpet av 2013.

Totens Sparebank er totalleverandør av produkter og tjenester innen områdene finansiering, sparing og plassering, betalingsformidling, forsikring og eiendomsmegling. Bankens vedtektsfestede formål er "å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets av innskytere og forvalte på en trygg måte de midler den rår over i samsvar med de lover som til enhver tid gjelder for sparebanker. Sparebanken kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med Sparebanklovens bestemmelser, samt de investeringstjenester i samsvar med verdipapirhandelovens bestemmelser som Sparebanken til enhver tid har tillatelse til å tilby."

Med hovedkontor på Lena i Østre Toten kommune er banken Gjøvik- og Totenregionens eneste lokalbank, og det eneste børsnoterte selskap med hovedkontor i Oppland fylke.

Markedsområde

Banken har definert Mjøsregionen som sitt primære markedsområde. Det er en del av grunnlaget for denne beslutningen at det ikke er etablert andre banker tilsluttet Eika-alliansen i denne regionen. Samlet folkemengde i Mjøsregionen er i underkant av 200.000 innbyggere, og primærområdet har stort nok kunde grunnlag til å kunne nå bankens strategiske mål.

I Østre Toten har banken hovedkontor på Lena og filial på Skreia. I Vestre Toten har banken avdelingskontor på Raufoss og filial på Eina. I Gjøvik har banken avdelingskontor i Gjøvik sentrum og filial på Biri. I Eidsvoll har banken avdelingskontor i Eidsvoll sentrum/Sundet og filial i Feiring og på Råholt. På Hamar har banken avdelingskontor.

Markedet utenfor Mjøsregionen regnes som et sekundærmarked. Bankens hovedmålgruppe er personkunder i primær- og sekundærmarkedet, samt næringslivskunder i primærmarkedet. I primærmarkedet har banken med hensyn til personkunder størst markedsandel i kommunene Vestre Toten og Østre Toten med en markedsandel på ca. 50 prosent. I kommuner der banken ikke har vært representert så lenge som på Toten er markedsandelen lavere, av disse er Gjøvik den kommunen med størst markedsandel. Av konsernets samlede utlånsvolum i egen balanse er 74 prosent utlån til personmarkedet, resten er utlån til næringslivsmarkedet.

Østre Toten kommune er en av landets største jordbrukskommuner. Kommunen har en variert jordbruksproduksjon og er blant landets største kommuner på korn-, potet-, hodekål-, gulrot-, løk- og jordbærproduksjon. Sysselsettingen i kommunen er likevel ikke dominert av landbruksnæringa. I tillegg til offentlig administrasjon og helse- og sosialtjenester, er industri, bygg og anlegg de største næringene i kommunen. Kommunen har ca. 14 800 innbyggere.

Vestre Toten kommune er landets mest industritunge kommune. En stor andel av kommunens arbeidstagere jobber innenfor industri, bygg og anlegg. En av landets største industriområder, Raufoss Industripark, ligger i kommunen. Nasjonale og internasjonale konserner står bak flere av bedriftene på området. I all hovedsak er virksomheten i industriparken rettet mot et internasjonalt marked med forsvar og bilindustri som de viktigste kundene. Produktene fra Raufoss Industripark selges over hele verden. Vestre Toten kommune har ca. 13 100 innbyggere.

Gjøvik kommune er Oppland fylkes største kommune med sine ca. 29 700 innbyggere, og Gjøvik by er senteret i vår region. Kommunen er ledende innen handel og tjenesteyting i innlandet. Her finner vi også Gjøvik Sykehuset, en divisjon i Sykehuset Innlandet HF, som er en betydelig arbeidsplass. Høgskoleområdet i kommunen er også et senter for høgere utdanning i innlandet, med blant annet Høgskolen i Gjøvik med sine ca. 3000 studenter. Kommunen har også store industriarbeidsplasser samt høy sysselsetting innenfor bygg og anlegg

Eidsvoll kommune ligger helt nord i Akershus, og grenser i nord til Oppland fylke og Østre Toten kommune. Kommunen har ca. 22 700 innbyggere. Tilflytting og nybyggingsaktiviteten er stor, spesielt i den søndre delen av kommunen. Kommunen har de siste årene vært den med sterkest befolkningsvekst i bankens markedsområde. Kommunen ligger sentralt plassert 15 km fra hovedflyplassen på

Gardermoen, og både Gardermobanen og E6 går gjennom kommunen. Hovednæringsveier i kommunen er offentlig sektor, servicenæringer, jordbruk og skogbruk.

Hamar kommune er målt i innbyggere Hedmark fylkes nest største kommune med sine ca. 29 500 innbyggere, og kommunen er senter for fylkesadministrasjonen i Hedmark. Høgskolen i Hedmarks største avdeling ligger i byen og har ca. 2100 studenter. Her finner vi også Hamar Sykehuset, en divisjon i Sykehuset Innlandet HF. Hovednæringsveier i kommunen er servicenæringer og offentlig sektor. Kommunen ligger sentralt plassert og er et trafikknutepunkt i innlandet med både jernbane og E6 gjennom kommunen.

Kommunene har hver sine særtrekk og ulike næringer som er dominerende. Regionen er imidlertid preget av å ha et felles arbeidsmarked, der arbeidstakerne i stor grad er fleksible med hensyn til bo- og arbeidssted.

Eika Gruppen – finanskonsernet som styrker lokalbanken!

Totens Sparebank er nest største aksjonær i Eika Gruppen AS og en bank i Eika Alliansen. Eika Gruppens strategiske fundament er å styrke lokalbankene, og er gjennom det en viktig faktor for mange norske lokalsamfunn.

Finanskonsernet Eika Gruppen er eid av 75 selvstendige lokalbanker samt OBOS (Oslo Bolig- og Sparelag). Aksjonærene i Eika Gruppen utgjør til sammen en av Norges største finansgrupperinger, med en samlet forvaltningskapital på om lag 300 milliarder kroner (inkludert Eika Boligkreditt). Selskapet skiftet navn fra Terra Gruppen AS til Eika Gruppen AS i mars 2013.

En allianse for lokalbanker

Lokalbankene i Eika har en sterk lokal tilhørighet og nærhet til kundene. Med sin lokale verdiskaping i mange norske kommuner representerer de et stort og viktig mangfold i finansnæringen. Med 190 bankkontorer i ca. 120 kommuner har lokalbankene en betydelig distribusjonskraft og lokalbankenes 1 million kunder har blant landets høyeste kundetilfredshet og lojalitet, både i personmarkedet og bedriftsmarkedet.

Konkurransedyktige produkter

Lokalbankenes kunder er primært personkunder og det lokale næringslivet. Eika Gruppen styrker lokalbankene ved å levere kostnadseffektive tjenester og konkurransedyktige produkter og tjenester som dekker lokalbankenes og disse kundenes behov. Eika Forsikring er Norges femte største forsikringsselskap og leverer et bredt spekter skade- og personforsikringsprodukter som selges i lokalbanken. Eika Kredittbank leverer komplette debet- og kredittkortprodukter samt leasing og salgspantlån. Eika Kapitalforvaltning leverer fondsprodukter for personkunder og bankene. Aktiv Eiendomsmegling er en landsdekkende eiendomsmeidlerkjede, der mange kontorer samarbeider med den lokale Alliansebanken.

Eika Boligkreditt AS er direkte eid av aksjonærene i Eika Gruppen AS. Selskapet har en forvaltningskapital på omlag 55 milliarder og er med sin tilgang til det internasjonale markedet for Obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) en viktig finansieringskilde for lokalbankenes boliglånsportefølje.

Stordriftsfordeler for lokalbankene

Utover produktleveransene sørger Eika Gruppen for at lokalbankene får tilgang til effektive og gode fellesskapsløsninger. Det er i første rekke komplette løsninger innen IT, infrastruktur og betalingsformidling, kompetanseutvikling med Eika skolen og virksomhetsstyring med Eika ViS. Med et profesjonalisert prosjekt- og utviklingsmiljø leverer Eika også en lang rekke digitale løsninger. Det gjelder kundeløsninger på nett og mobil og integrerte løsninger som effektiviserer kunde og saksbehandlersystemene i bankene.

Utover disse fellestjenestene arbeider Eika Gruppen for lokalbankene innenfor områder som kommunikasjon, marked og merkevare og næringspolitikk for å ivareta bankenes næringspolitiske interesser gjennom dialog med relevante myndigheter.

Lokale rammebetingelser

Folkemengden i bankens primærområde har i likhet med de siste årene vist en positiv utvikling også i 2013. Samtlige kommuner i bankens primærområde har hatt en positiv befolkningsutvikling i 2013, og i gjennomsnitt er folkemengden økt med 0,9 prosent. Økningen har også i 2013 vært størst i Eidsvoll med en vekst på 2,5 prosent.

Etter å ha holdt seg relativt stabil i 2012, har arbeidsledigheten i deler av bankens primærområde steget litt i 2013. I gjennomsnitt ligger arbeidsledigheten i bankens primærområde nå på 2,5 prosent, mot 2,3 prosent ved utgangen av 2012. Dette samsvarer med utviklingen på landsbasis, der arbeidsledigheten har økt med 0,2 prosentpoeng til 2,6 prosent. Kommunen der banken har størst markedsandel, industritunge Vestre Toten kommune, skiller seg positivt ut med en stabil arbeidsledighet på lave 1,9 prosent.

Redegjørelse for årsregnskapet

Forutsetninger for årsregnskapet

Forutsetning om fortsatt drift er lagt til grunn for årsregnskapet, og styret bekrefter at forutsetningene er til stede.

IFRS

Både selskapsregnskap og konsernregnskap rapporteres i henhold til den internasjonale regnskapsstandarden IFRS (International Financial Reporting Standards).

Avvikende regnskapsprinsipper for selskapsregnskap og konsernregnskap med hensyn til datterselskaper medfører at det blir rapportert noe forskjellig resultat, samt at det blir forskjeller i balansene. Det er i årsberetningen fokusert på konsernet, men

det er morbankens regnskap som legges til grunn ved disponering av resultatet og utbetaling av utbytte.

Totalresultat for konsernet for 2013 er 14,3 mill. kroner høyere enn i morbanken. Dette avviket skyldes hovedsakelig netto positivt resultat fra datterselskapene totalt sett.

Årsresultat

Konsernets driftsresultat for 2013 ble 136,1 mill. kroner, mot 135,8 mill. kroner i 2012. Resultat for regnskapsåret ble 101,2 mill. kroner, mot 102,0 mill. kroner i 2012, og egenkapitalrentabiliteten ble på 10,9 prosent, mot 12,1 prosent i 2012.

Ordinær bankdrift viser et resultat før skatt på 89,4 mill. kroner i 2013, mot 74,6 mill. kroner i 2012. Det positive bidraget før skatt fra datterselskaper har økt fra 11,7 mill. kroner i 2012 til totalt 24,2 mill. kroner i 2013. Det totale bidraget til resultatet fra konsernets verdipapirer er redusert fra 50,0 mill. kroner i 2012 til 22,8 mill. kroner i 2013.

Det er i løpet av 2013 bokført en positiv resultateffekt på 14,6 mill. kroner knyttet til en planendring i bankens ytelsesbaserte pensjonsordning. Effekten blir rapportert som en reduksjon av årets pensjonskostnader.

Netto renteinntekter

Konsernets netto renteinntekter økte fra 226,3 mill. kroner i 2012 til 250,4 mill. kroner i 2013. I prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) økte rentenettoen fra 1,68 prosent i 2012, til 1,90 prosent i 2013.

Den finansielle uroen og den økonomiske situasjonen internasjonalt har bidratt til å holde rentenivået lavt i 2013. Gjennom hele 2013 har styringsrenten til Norges Bank vært på 1,50 prosent. Pengemarkedsrenten 3 mnd. NIBOR var 1,82 prosent ved årets start og 1,69 prosent ved årets slutt. Pengemarkedsrenten 3 mnd. NIBOR hadde et snitt på ca. 1,90 prosent de fire første måneder av året og har deretter falt gradvis ned til ca. 1,70 prosent. Banken gjennomførte en renteøkning på utlån i første halvår av 2013, og gjennomsnittlig rente på utlån har økt i løpet av 2013. Året sett under ett har kundemarginen økt til et gjennomsnitt på 2,58 prosent, som er høyere enn med fjorårets gjennomsnitt på 2,38 prosent.

Banken har betalt 6,0 mill. kroner i sikringsfondsavgift til Bankenes Sikringsfond i 2013. I 2012 ble det ikke innkrevd avgift.

Netto andre driftsinntekter

Konsernets netto andre driftsinntekter i 2013 utgjorde 127,2 mill. kroner, mot 172,7 mill. kroner i 2012. Netto andre driftsinntekter utgjorde 0,96 prosent av GFK, mot 1,29 prosent i 2012.

Det ble inntektsført 12,7 mill. kroner i utbytte i 2013, mot 60,3 mill. kroner i 2012. Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester har økt fra 58,8 mill. kroner i 2012 til 70,2 mill. kroner i 2013. Provisjonsinntekter knyttet til garantier økte fra 3,1 mill. kroner i 2012 til 3,2 mill. kroner i 2013. Inntektene fra betalingsformidling økte fra

27,2 mill. kroner i 2012 til 27,6 mill. kroner i 2013. Provisjonsinntekter fra spare- og plasseringsprodukter holdt seg stabilt på 5,3 mill. kroner. Provisjonsinntekter knyttet til forsikringstjenester har økt fra 14,5 mill. kroner i 2012 til 15,8 mill. kroner i 2013. Bankens formidling av lån til Eika Boligkreditt AS bidrar med provisjonsinntekter, og disse økte fra 5,9 mill. kroner i 2012 til 15,3 mill. kroner i 2013. Økningen skyldes både økt volum og økt provisjonssats som en følge av marginutviklingen.

I netto andre driftsinntekter i 2013 inngår netto gevinst på verdipapirer med 12,7 mill. kroner, mot totalt 24,8 mill. kroner i 2012. Gevinsten i 2013 fordeler seg med 9,8 mill. kroner på rentebærende verdipapirer, 4,0 mill. kroner på aksjer, aksjefond og egenkapitalbevis, samt et tap knyttet til valuta og finansielle derivater på 1,2 mill. kroner.

Bankens beholdning av rentebærende papirer har flytende rente og lav renterisiko. Verdipapirene er også utsatt for verdiendring som følge av endringer i markedets krav til risikopremie. Risikopremien sank noe i 2013 og bidro til en positiv kursutvikling for rentebærende papirer. Oslo Børs Hovedindeks steg i løpet av 2013 med ca. 24 prosent og Egenkapitalbevisindeksen med ca. 48 prosent. Kursutviklingen på bankens omløpsaksjer, aksjefond og egenkapitalbevis gjenspeiler denne positive utviklingen, men har vært noe lavere enn den generelle verdiøkningen.

Andre driftsinntekter viser en økning fra 38,9 mill. kroner i 2012 til 42,0 mill. kroner i 2013. Økningen skyldes økt omsetning fra eiendomsmevling.

Driftskostnader

Konsernets samlede driftskostnader ble 179,2 mill. kroner i 2013, mot 189,2 mill. kroner i 2012. Målt mot gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde driftskostnadene i konsernet 1,36 prosent i 2013, mot 1,41 prosent i 2012. En planendring i bankens pensjonsordning medførte en tilbakeføring av pensjonskostnader med 14,6 mill. kroner i 2013. Uten denne engangseffekten ville kostnadsnivået vært noe høyere enn i 2012.

Holdes den positive engangseffekten knyttet til pensjonsordningen utenfor har lønn og sosiale kostnader i konsernet økt med 3,5 prosent sammenlignet med 2012. Av økningen kan 2,0 prosentpoeng henføres til økte personalkostnader i eiendomsmevlerselskapet som en følge av økt aktivitet. Banken har en bonusavtale med de ansatte som gir rett til en bonus når egenkapitalavkastningen for banken overstiger gitte nivåer. Bonusen utgjør samme beløp for alle faste ansatte, justert for stillingsbrøk. Egenkapitalavkastningen i 2013 utløste bonustrinn 3, tilsvarende kroner 20.000,- per årsverk. Tilsvarende tall for 2012 var maksimal bonus på kroner 30.000,- per årsverk.

Administrasjonskostnadene har økt med 1,9 mill. kroner til 47,5 mill. kroner. Avskrivninger økte fra 5,3 mill. kroner i 2012 til 5,4 mill. kroner i 2013. Andre driftskostnader økte med 2,4 mill. kroner til 36,9 mill. kroner. Kostnadsutviklingen i konsernet var på linje med forventningene ved inngangen til året.

Tapskostnad

Det ble i 2013 bokført netto 59,7 mill. kroner i tap på utlån og garantier, mot 38,9 mill. kroner i 2012. Balanseførte nedskrivninger for verdifall på individuelle lån er økt med 4,8 mill. kroner sammenlignet med utgangen av 2012, mens balanseførte nedskrivninger for verdifall på grupper av utlån er redusert med 1,7 mill. kroner sammenlignet med utgangen av 2012. Netto konstaterte tap utgjør 54,8 mill. kroner, mens de i 2012 utgjorde 42,5 mill. kroner.

Banken gjennomfører fortløpende en grundig vurdering av utvalgte engasjementer for å avdekke mulige individuelle tap og gjør avsetninger i henhold til dette. Bankens kredittrisikoprofil er tilnærmet uendret og nivået på misligholdte og tapsutsatte engasjementer har utviklet seg positivt.

Nærmere opplysninger om tap fremgår av noter, samt styrets vurdering under avsnittene kredittrisiko og forventet tapsutvikling.

Verdipapirer som er tilgjengelig for salg

Det ble over konsernresultatet i 2013 bokført netto tap på aksjer tilgjengelig for salg på 2,6 mill. kroner, mot et tap på 35,2 mill. kroner i 2012. Tapet i 2013 skyldes hovedsakelig en nedskrivning av verdien av aksjene i Nordito Property AS. Disse aksjene ble i hovedsak nedskrevet som en følge av at en stor del av verdien av aksjene ble utbetalt som utbytte i løpet av 2013.

Verdien av aksjene i Eika Gruppen AS, Eika Boligkreditt AS og Nets Holding AS utgjør hoveddelen av anleggsaksjene. Disse aksjene omsettes ikke i et aktivt marked og verdivurderingen av aksjene er basert på emisjons- og omsetningskurser, samt bankens egne vurderinger.

Disponering av årsresultatet

Styret foreslår at årsresultatet i morbanken blir disponert som følger (tall i hele 1.000 kroner):

Utbytte på egenkapitalbevis	15.311
Overført til grunnfondet	33.892
Overført til gaver	2.000
Overført til utjevningsfond	38.058
<u>Overført fra fond for urealisert gevinst</u>	<u>280</u>
Totalt disponert	88.981

Fri egenkapital som kan utdeles som utbytte til egenkapitalbeviserne utgjør 98,9 mill. kroner. Dette består av utjevningsfondet på 45,5 mill. kroner og egenkapitalbevisernes frie andel av årsresultatet for 2013 på 53,4 mill. kroner. Av dette er 15,3 mill. kroner foreslått utbetalt som kontantutbytte. Dette tilsvarer kr. 2,50 i kontantutbytte pr. egenkapitalbevis. Det ble for 2012 utbetalt kr 2,00 i kontantutbytte.

Totens Sparebanks har som målsetting at over tid skal minst halvparten av egenkapitalbevisernes andel av årsoverskuddet utbetales som utbytte. Dette forutsetter at bankens soliditet er på et tilfredsstillende nivå. Økte krav til bankenes soliditet tilsier at det for 2013 er riktig å holde tilbake en større andel av årsoverskuddet for å styrke bankens soliditet ytterligere. Styret i Totens Sparebank

har med denne bakgrunn funnet det riktig å foreslå at det utbetales et moderat kontantutbytte for regnskapsåret 2013.

Forvaltningskapital

Konsernets forvaltningskapital ble i løpet av 2013 redusert med 49 mill. kroner, til 13 174 mill. kroner, mot en nedgang i 2012 på 411 mill. kroner. Dette tilsvarer en nedgang i 2013 på 0,4 prosent, mot en nedgang på 3,0 prosent i 2012.

Utlån

Konsernets brutto utlån til kunder utgjorde ved årsskiftet 11 149 mill. kroner. Dette er en nedgang på 42 mill. kroner fra 2012. Målt i prosent er nedgangen på 0,4 prosent, mot en nedgang på 0,7 prosent i 2012. I tillegg til utlån i egen balanse har banken også formidlet lån til Eika Boligkreditt AS for i overkant av 1 513 mill. kroner, hvorav 303 mill. kroner er formidlet i løpet av 2013.

Tar man hensyn til lån formidlet til Eika Boligkreditt AS er veksten i personmarkedet totalt på ca. 2,1 prosent i 2013. Utlån til bedriftsmarkedet har hatt en nedgang i løpet av 2013 på 4,5 prosent.

Sammenlignet med den generelle kredittveksten i Norge som var på 6,0 prosent i 2013, var økningen i bankens utlån inkludert lån formidlet via Eika Boligkreditt AS lavere enn landsgjennomsnittet. Bankens utlån har frem til 2012 hatt en vekst som har vært større enn landsgjennomsnittet, og har i 2012 og 2013 styrt mot en noe mer moderat vekst. Økningen i utlån har i hovedsak kommet innenfor bankens primærområde. Porteføljens fordeling på ulike grupper fremgår av noter.

Innskudd

Kundeinnskuddene i konsernet utgjorde ved årsskiftet 6 382 mill. kroner. Dette er en nedgang på 42 mill. kroner, eller 0,7 prosent. Økningen i 2012 var 11,0 prosent. En kampanje knyttet til store innskudd bidro til den sterke økningen i 2012. Innskuddsdekningen er tilnærmet uforandret, og er redusert fra 57,8 til 57,6 prosent. Bankens vektlegger bl.a. likviditetskrav og utviklingen i finansieringskostnader når det settes mål for innskuddsutviklingen. Basert på utviklingen som har vært knyttet til disse faktorene er banken fornøyd med en tilnærmet 0-vekst. Bankens mål er å ligge på nivå med sammenlignbare banker når det gjelder innskuddsdekning.

Soliditet

Konsernets egenkapital pr. 31.12.2013 utgjorde 989,8 mill. kroner etter at årets overskudd er tillagt egenkapitalen. Netto er 83,9 mill. kroner av konsernets resultat for regnskapsåret foreslått holdt tilbake i banken.

Konsernets tellende ansvarlig kapital ved beregning av kapitaldekningen utgjorde ved årsskiftet 1 266,5 mill. kroner, mot 1 189,8 mill. kroner ved utgangen av 2012. Økningen skyldes i hovedsak tilbakeholdt overskudd.

I henhold til myndighetenes retningslinjer utgjør kapitaldekningen i konsernet ved årsskiftet 17,2 prosent, hvorav kjernekapitalen utgjør 17,0 prosent. Bankens

minimumskrav til kjernekapitaldekning og kapitaldekning totalt har for 2013 vært fastsatt til henholdsvis 10 og 12 prosent. Nye internasjonale regler for kapitaldekning i bankene har imidlertid økt kravene til bankenes soliditet. I forbindelse med den interne prosessen for å fastsette bankens behov for ansvarlig kapital (ICAAP) har styret fastsatt økende minimumskrav gjeldende for kommende år. Bankens langsiktige mål for ren kjernekapitaldekning er at denne innen utgangen av 2015 skal utgjøre minimum 12,5 prosent. Ved årsskiftet utgjorde ren kjernekapital 12,6 prosent. Tilleggsinformasjon om bankens ansvarlige kapital og risikoprofil er offentliggjort på bankens hjemmeside.

Finansiell risiko

Bankens finansielle risiko gjennom året knytter seg til alle finansielle instrumenter banken er eksponert for, men spesielt til utlån/garantier og aktiviteter i penge- og kapitalmarkedet. Risiko forbundet med utlån og garantier vil bli omtalt i eget avsnitt.

Bankens virksomhet skal holdes innenfor de rammer for moderat risiko som styret har vedtatt. Konkretiserte rammer fremgår av bankens finansstrategi som styret har vedtatt. Det er bankens finansavdeling som innenfor rammene av finansstrategien er ansvarlig for finansforvaltningen. Finansavdelingen rapporterer direkte til adm. banksjef. Virkelig eksponering i forhold til vedtatte rammer blir regelmessig fulgt opp og rapportert til styret. Rapporten blir utarbeidet av bankens uavhengige kontrollfunksjon. Bankens finansielle risiko splittes i markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko.

Markedsrisikoen kan bestå av renterisiko, valutarisiko og aksjekursrisiko.

Renterisiko oppstår når det er forskjeller i rentebindingstid mellom aktiva og passiva. Det benyttes en standardisert modell for beregning av total renterisiko knyttet til bankens balanse og utenombalansposter. Total renterisiko blir regelmessig rapportert til styret og har gjennom hele året vært innenfor rammene av det relativt lave nivået styret anser for å være ønskelig. Andelen fastrentelån er relativt lav og volumet på fastrenteinnskudd er ubetydelig. I tillegg til ramme for total renterisiko er det fastsatt separat ramme for renterisiko knyttet til porteføljen av sertifikater og obligasjoner. Porteføljen består av obligasjoner med flytende rente og medfører liten renterisiko knyttet til endringer i rentekurven. Uroen i kredittmarkedene har imidlertid påvirkning på investorenes marginkrav, og denne spreadutgangen kan medføre betydelige kurstap på porteføljen. Slike urealiserte kurstap på sertifikater og obligasjoner vil reversere frem mot forfall på det enkelte papir dersom utsteder er betalingsdyktig. Banken inngår avtaler om sikringsforretninger for å holde renterisikoen innenfor ønskede rammer. Det er bankens nettoposisjoner som legges til grunn når det besluttes å inngå avtale om sikringsforretning.

Banken skal ikke påta seg **valutarisiko** utover eventuelle rammer vedtatt av styret. Banken har valutarisiko knyttet til kontantbeholdninger, depositumskonto og pengekrav i fremmed valuta, samt enkelte verdipapirer. Eksponeringen er relativt begrenset.

Aksjekursrisiko er knyttet til porteføljen av aksjer, aksjefond og egenkapitalbevis. For investeringer i slike verdipapirer som er definert som verdipapirer til virkelig verdi over resultatet har styret fastsatt rammen til maksimalt 45 mill. kroner.

Eksposeringen blir fortløpende fulgt opp og regelmessig rapportert til styret. Disse verdipapirene er vurdert til markedsverdi og et fall i kursene vil medføre at banken må bokføre et tilsvarende kurstap. Markedsverdien av konsernets portefølje av aksjer, aksjefond og egenkapitalbevis til virkelig verdi over resultatet utgjorde 32,2 mill. kroner ved utgangen av 2013.

Kredittrisiko er risiko for at låntaker ikke vil eller ikke er i stand til å betale lånet tilbake. Med unntak for utlån og garantier til kunder er bankens kredittrisiko hovedsakelig knyttet til plassering av midler i sertifikater, obligasjoner og som innskudd i andre finansinstitusjoner. Det er fastsatt rammer som skal begrense risikoen knyttet til slike plasseringer, og ved årsskiftet var 88,5 prosent av plasseringene vektet 20 prosent eller mindre. Tilsvarende tall for 2012 var 83 prosent.

Likviditetsrisiko er risiko for manglende likviditet til å kunne innfri forpliktelser ved forfall. Det har tidligere vært fastsatt et krav fra Norges Bank om at likviditetsreserven minst måtte utgjøre 6 prosent av et fastsatt beregningsgrunnlag. Dette kravet er opphevet og det styres nå etter likviditetsindikatorer og nivåer på disse som sikrer tilfredsstillende likviditetsreserver. Banken prioriterer langsiktige innlån med hensiktsmessig spredning av forfallstidspunkter. Banken har trekkrettigheter som ved utgangen av året ikke var trukket opp.

Kontantstrømoppstillingen viser anskaffelsen og anvendelsen av likvide midler. Denne skal sammen med øvrige regnskapsopplysninger gi informasjon om konsernets evne til å generere likvider og bankens behov for finansiering. Kontantstrømmen deles i følgende hovedaktiviteter: Operasjonelle aktiviteter, investeringsaktiviteter og finansieringsaktiviteter.

Operasjonelle aktiviteter gjenspeiler bankens inntekts- og kostnadsside fra driften. Konsernets operasjonelle aktiviteter medførte en positiv kontantstrøm på 99 mill. kroner, mot en positiv kontantstrøm på 984 mill. kroner i 2012. Konsernet har totalt netto utbetalt 30 mill. kroner til investeringsaktiviteter, men konsernet fikk tilført 14 mill. kroner fra investeringsaktiviteter i 2012. Finansieringsaktiviteter belastet banken totalt med 85 mill. kroner i 2013, og er i hovedsak knyttet til tilbakebetaling av obligasjonsgjeld.

Samlet har konsernets kontantbeholdning inkludert innskudd i finansinstitusjoner, blitt redusert med 16 mill. kroner fra forrige årsskifte, til 323 mill. kroner. I tillegg har banken ubenyttede trekkrettigheter. Bankens likviditet karakteriseres som tilfredsstillende ved inngangen til 2014.

Risikostyring og organisering av denne

Gjennom den daglige virksomheten må banken fortløpende ta stilling til forhold som innebærer risiko. Styret har fastsatt rammer som innebærer moderat risiko på viktige områder, og banken har en bevisst holdning til hvordan de enkelte disposisjoner påvirker risikoen. Gjennom finansstrategien har styret definert ansvarsforholdene med hensyn til oppfølging av rammene i denne. Videre er det utarbeidet en detaljert rapporteringsstruktur som inneholder en spesifisert oversikt over hvilke rapporter som skal utarbeides, frekvens, ansvarlige og mottaker. Styret mener at etablerte rammer

og rutiner gir god styring med risikoen, men det vil hele tiden være fokus på å tilpasse finansstrategien til endrede rammebetingelser.

Kredittrisiko og forventet tapsutvikling

Banken har en kontinuerlig oppfølging av utlån og garantier med sikte på å redusere tap på utlån og garantier. Kredittrisiko knyttet til utlån og garantier overvåkes blant annet gjennom rapportering av misligholdte og tapsutsatte engasjementer, samt risikoklassifisering og individuell vurdering av enkeltengasjementer.

Målt i kroner har nivået på engasjementer misligholdt over 90 dager blitt redusert fra brutto 85 mill. kroner ved utgangen av 2012 til 62 mill. kroner ved utgangen av 2013. Øvrige tapsutsatte engasjementer har økt fra 20 mill. kroner til 70 mill. kroner i løpet av året.

Risikoklassifiseringen viser at eksponeringen mot engasjement i de ulike klassene relativt sett er forholdsvis stabil fra 2012 til 2013. Engasjement i risikoklasse 7-12 utgjorde 1 489 mill. kroner ved utgangen av 2012, og har i løpet av året økt til 1 590 mill. kroner.

Det ble totalt bokført 58,0 mill. kroner i netto tap i 2013. Dette tilsvarer 0,52 prosent av brutto utlån, og er en økning på 0,17 % -poeng fra foregående år. Nedskrivninger for verdifall på individuelle lån ble økt med 4,8 mill. kroner til 37,6 mill. kroner, mens nedskrivninger for verdifall på grupper av utlån ble redusert med 1,7 mill. kroner til 36,0 mill. kroner.

Banken gjennomfører fortløpende en grundig vurdering av utvalgte engasjementer for å avdekke mulige individuelle tap og gjør avsetninger i henhold til dette. Det har totalt sett vært en relativt stabil utvikling i kredittrisikoprofilen året sett under ett. Ved vurdering av nedskrivninger for verdifall på grupper av utlån legger banken til grunn et gitt tidsintervall med hensyn til erfaringsvise tap. Dette tidsintervallet inkluderer også perioder med høyere tap enn i et normalår. Sammenholdt med moderat vekst totalt og en nedgang på 4,5 prosent i lån til bedriftsmarkedet, tilsa modellen for beregning av nedskrivninger for verdifall på grupper av utlån en svak reduksjon i nedskrivningene.

Per 31.12.2013 har ikke banken identifisert forhold i utlånsporteføljen eller i den økonomiske utviklingen som tilsier annet enn et tilfredsstillende nivå på tap i de kommende kvartaler. For kommende treårs-periode forventer banken at konsernets normaliserte tap på utlån og garantier vil utgjøre anslagsvis 0,25 prosent av brutto utlån. Med den moderate vekst i utlån som banken legger til grunn for denne perioden, vil dette tilsvare i underkant av 30 mill. kroner årlig i tap på utlån og garantier.

Organisasjon

Konsernet ledes administrativt av adm. banksjef Rolf E. Delingsrud, som tiltrådte stillingen ved inngangen til 2011.

Ved utgangen av 2013 sysselsatte morbanken og konsernet Totens Sparebank henholdsvis 125 og 147 medarbeidere i hel- eller deltidsstillinger. Dette er en

nedgang på 2 ansatte for morbanken og en nedgang på 1 ansatt for konsernet sammenlignet med 2012. En lavere nedgang for konsernet enn morbanken skyldes at bemanning i Aktiv Eiendomsmegling Innlandet AS er økt fra 21 til 22 ansatte. Målt i gjennomsnittlig antall årsverk sysselsatte morbanken og konsernet henholdsvis 118 og 140 årsverk i 2013. Antall gjennomsnittlig årsverk i morbanken og konsern har henholdsvis blitt redusert med 1 og økt med 1 årsverk fra 2012.

Det er ikke gjennomført aktiviteter definert som forsknings- og utviklingsarbeider i 2013.

Redegjørelse om samfunnsansvar

Totens Sparebanks arbeid med samfunnsansvar er gjenspeilet i bankens strategiske rammeverk, vår misjon, visjon, verdier, retningslinjer og rutiner. Det strategiske rammeverket tar hensyn til konsekvensene av bankens virksomhet, og banken tar samfunnsansvar basert på en aktiv holdning til tradisjonelle sparebankverdier. Som sparebank skal vi representere det trygge og sikre. Vi skal i denne sammenheng både ta samfunnsmessige og bedriftsøkonomiske hensyn. Bankens soliditet med god inntjening er den beste garanti for at vi skal kunne dekke vår fremtidige funksjon i samfunnet.

Totens Sparebanks misjon som fremgår av Strategiplanen 2013-2016:

«Vi skal bidra til vekst og utvikling i vår region og være en aktiv medspiller i å fremme gode bo- og arbeidsplasser»

Misjonen beskriver organisasjonens mandat og hva som er selve hensikten med virksomheten. Vi mener vår misjon er grunnpilaren for vår rolle i samfunnet og vårt arbeid med samfunnsansvar.

Menneskerettigheter

- **Etiske retningslinjer:** Det er nedfelt i bankens forretningsetikk at Totens Sparebank ikke skal bidra til forretninger og prosjekter som utgjør en uakseptabel risiko for at vi medvirker til uetiske handlinger eller unnlatelser. Eksempler på dette er krenkelser av humanitære prinsipper, krenkelser av menneskerettigheter, korrupsjon eller miljødeleggelse. Banken forvalter kundenes midler og skal fremstå som en troverdig samarbeidspartner både for kunder og andre forbindelser. Banken er derfor i særlig grad avhengig av omverdenens tillit. Det er innført obligatorisk etikk-kurs for ansatte som skal bidra til å sikre nødvendig kunnskap om og fokus på dette viktige området. Alle medarbeidere må gjøres kjent med og signere på de etiske retningslinjene ved ansettelse. De etiske retningslinjene blir regelmessig oppdatert, og vesentlige endringer blir informert om spesielt.

Arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold

- **Arbeidsmiljø:** Strategiplanen angir at Totens Sparebank skal være en av regionens beste og mest spennende arbeidsplasser. Det er et ønske å etablere langsiktige ansettelsesforhold gjennom å gi konkurransedyktige, forutsigbare og trygge vilkår. For å måle om vi er på rett veg gjennomfører banken årlig en

medarbeidertilfredshetsundersøkelse (MTI). Målet som er nedfelt i Strategiplanen er en resultat på 75 på en skala som går til 100. Totens Sparebank fikk i 2013 en score på 71, dette er et resultat som har vært stabilt siden 2009.

I forbindelse med gjennomføring av Internkontrollforskriften for HMS blir det gjennomført en årlig kartlegging av arbeidsmiljøet. Gjennomgangen er integrert i den generelle internkontrollen, og resultatet inngår i grunnlaget for å iverksette forbedringstiltak. Det ble sist i 2011 utført en generell arbeidsplassundersøkelse hvor det ble sett på arbeidsforholdene til hver enkelt ansatt med hensyn til ergonomi. Rapporten fra undersøkelsen viste at de fysiske arbeidsforholdene generelt er gode. Arbeidsplassene er godt tilrettelagt, men der det blir påpekt relevante forbedringsmuligheter gjennomføres det fortløpende tiltak. Banken har avtale om bedriftshelsetjeneste med tilbud om årlig legekontroll for alle ansatte.

Banken er en IA-bedrift og har en samarbeidsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv med NAV. Det er i samarbeid med de tillitsvalgte utarbeidet målsettinger for IA-arbeidet, med tilhørende handlingsplan. Her er det nedfelt en målsetning om å redusere sykefraværet til under 5,0 prosent. Statistikken over sykefravær i morbanken i 2013 viser et sykefravær på 4,0 prosent. Dette er en nedgang på 1,0 prosentpoeng fra 2012. Banken er fornøyd med at sykefraværet har falt, men arbeider for å redusere det ytterligere. Bankens vurdering er at langtidsfravær i liten grad skyldes forhold på arbeidsplassen. Banken fortsetter prioriteringen av oppfølging av langtidssykemeldte med arbeidsplassvurdering og tilrettelegging, for å få sykmeldte raskere tilbake i arbeide, og ikke minst forebygge nye sykefravær. Banken har eget bedriftsidrettslag, og aktiviteten her er stor og variert med hensyn til å stimulere til økt fysisk aktivitet. Det har ikke vært skader eller ulykker på arbeidsplassen i løpet av året. Sykefraværet utgjorde totalt 1.145 dagsverk.

Gjennom bankens bedriftsavtale er det lagt til rette for at seniormedarbeiderne skal finne det attraktivt å arbeide helt frem til ordinær pensjonsalder. Styrets vurdering er at arbeidsmiljøet gjennomgående er godt.

- **Likestilling og diskriminering:** I strategiplanen står det at Totens Sparebank skal motivere ansatte av begge kjønn til å ta ledende stillinger og søke nye utfordringer. Det er bankens holdning at ansatte, uavhengig av kjønn, skal behandles likt og gis like muligheter til utvikling. Banken forholder seg videre aktivt til de anbefalinger som er gitt fra Finans Norge vedrørende valg av tillitsvalgte til forstanderskapet, komiteer og styret. Bankens forstanderskap hadde ved årsskiftet en kvinneandel på 27 prosent og forstanderskapets valgkomité 43 prosent. Av styrets 6 eksterne styremedlemmer er 1 kvinne, og av styrets 3 eksterne varamedlemmer er 1 mann. Bankens ledergruppe består ved utgangen av 2013 kun av menn. Av mellomledere er kvinneandelen 36 prosent. Blant alle ansatte i hele organisasjonen er andelen menn 40 prosent. Banken er bevisst på den ujevne kjønnsfordelingen, og er bevisst på å legge forholdene til rette for en jevnere fordeling. Det skal utarbeides en plan i perioden 2013-2016 for å utvikle flere kvinnelige ledere.

Det er konsernets holdning at alle ansatte, uavhengig av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, religion, livssyn og funksjonsevne, skal gis like muligheter og rettigheter. Det er i bankens personalhåndbok beskrevet at etnisk bakgrunn og religiøs tilhørighet ikke skal tillegges vekt ved ansettelser, samt at funksjonshemmede skal kunne ansettes dersom forholdene ligger til rette for det og

vedkommende er like kvalifisert som øvrige søkere. Det er ikke vurdert som nødvendig å iverksette ytterligere tiltak knyttet til diskriminering.

- **Kundeløfte:** Totens Sparebank lover sine kunder en personlig rådgiver, rask behandlingstid, kompetanse og lokalkunnskap. For å måle resultatene gjennomfører banken hvert år en kundetilfredshetsundersøkelse. Vi har som mål å ha en kundetilfredshet på minimum 75 på en skala som går til 100. Resultatene for 2013 viser en gjennomsnittlig kundetilfredshet på 76. Dette er vi stolt av å ha oppnådd og vil jobbe målrettet for å opprettholde nivået i årene fremover

- **Utdanning:** I strategiplanen står det at vi skal ha kontinuerlig fokus på kompetanse og utvikling tilpasset den ansattes og bankens behov og planer. Det skal være en kultur i organisasjonen for å dele kunnskap med hverandre. I 2010 kom det krav om at de som jobber med rådgivning skal være autorisert som finansiell rådgiver. Banken har tatt ett stort løft på dette området, og har ved utgangen av 2013 totalt 52 autoriserte rådgivere, herav 12 forsikringsrådgivere. I tillegg er flere i gang med sin utdanning som fører til autorisasjon, og de først autoriserte har i 2013 gjennomført oppdateringsprøven.

- **Gaveordning:** Siden 1891 har Totens Sparebank delt ut gaver til allmennyttige formål, og med årets utdeling har banken til sammen delt ut ca. 30 millioner kroner til små og store lag og foreninger i vårt lokalsamfunn. Årlig får banken inn mellom 300 og 400 søknader. Midlene blir delt ut i de kommunene banken har kontorer, dvs. Østre Toten, Vestre Toten, Gjøvik, Eidsvoll og Hamar. Det er for 2013 foreslått avsatt 2 millioner kroner til gaveordningen.

En komité oppnevnt av bankens forstanderskap står for fordelingen av gavene til allmennyttige formål.

Utdrag fra våre retningslinjer:

- Våre gaver går til det lille og lokale formålet, så vel som til det litt større regionale prosjektet.
- Vi støtter prosjekter som har verdi over tid, som engasjerer mange i lokalmiljøet, som skaper aktivitet og bidrar til dugnadsånd.
- Vi ser etter prosjekter som kan gi langvarig nytte, heller enn å støtte kortvarige arrangementer.
- Vi ønsker at støtten skal utløse gode krefter ved å støtte tiltak som skaper aktiviteter, tilhørighet og stolthet i lokalsamfunnet.
- Vi prioriterer tiltak som involverer barn og unge.

- **Sponsorstrategi:** Totens Sparebank har lang sponstradisjon som strekker seg helt tilbake til 1970-tallet. Pr. i dag har banken sponravtaler med ca. 100 organisasjoner, og med det støtter banken en stor andel av det som finnes av idrett og kultur i regionen. Banken gir årlig ca. 5 millioner kroner tilbake til lokalsamfunnet i form av sponravtaler. Bankens sponstrategi går hovedsakelig ut på å støtte aktiviteter blant barn og unge, samt breddeaktiviteter. I tillegg bidrar banken til aktiviteter som banken mener er berikende for lokalmiljøet. Banken har bl.a. sponset suksessene «Urbane Totninger» og «Sommerslagere» på Gjøvik Gård helt fra begynnelsen.

- **Betydning i regionen:** Et overordnet strategisk mål for Totens Sparebank er at vi skal bidra til vekst og utvikling av regionen. Gjennom bankens virksomhet skal

banken bidra til verdiskapning og utvikling av regionen. Som en ledende selvstendig finansbedrift skal banken skape synlige aktiviteter og være i forkant av utviklingen i finansmarkedet.

Et analyse- og rådgivingselskap har i 2013, på oppdrag fra Eika Alliansen, undersøkt lokalbankenes effekt på kapitaltilgang og vekst i lokalsamfunnet. Hovedfunnene i rapporten viser at lokale sparebanker er avgjørende for småbedrifter i distriktene. Tilstedeværelsen av lokale sparebanker bidrar til bedre kapitaltilgang. Lokalbankene har, med sin nærhet til kundene, et informasjonsfortrinn som de greier å utnytte i sin kredittvurderingsprosess. Bankens lokale tilstedeværelse og nære relasjon til kundene setter banken i stand til å være en verdiskapende partner for lokalt næringsliv. Undersøkelsen viser videre at bankene i Eika Alliansen har de mest fornøyde bedriftskundene blant alle banker i Norge.

Ytre miljø

Totens Sparebank driver ikke virksomhet som forurenser det ytre miljø utover det som er vanlig for bankdrift. Bankdrift vurderes å ha begrenset miljøpåvirkning, og temaet er frem til nå ikke omtalt i bankens styrende dokumenter. Banken ser allikevel et behov for å øke fokuset og bevisstheten ytterligere på dette området. Banken har satt i gang et arbeid for å inkludere temaet i vår strategiplan ved neste revidering.

Banken har i dag fokus på miljø- og energibesparende tiltak for å redusere miljøbelastningen fra virksomheten. Eksempler på dette er strømsparing, tosidig utskrift for å spare papir, elektronisk utsendelse av dokumenter, reduksjon av avfall i form av miljøvennlige produkter, kildesortering og innsamling til gjenbruk. Banken har tilgang til videokonferanseutstyr for å redusere kostnadene og miljøbelastningen knyttet til møte- og reisevirksomhet.

Bekjempelse av korrupsjon

- **Antihvitvask.** Totens Sparebank har utarbeidet interne rutiner i henhold til Hvitvaskingsloven. Loven pålegger rapporteringspliktige å etablere forsvarlige interne kontroll- og kommunikasjonsrutiner som sikrer oppfyllelse av loven. Etterlevelse av rutineverket blir aktivt fulgt opp og banken overvåker mistenkelige transaksjoner og rapporterer om nødvendig til Økokrim.

- **Etikk.** De etiske retningslinjene omhandler tema som habilitet, godtgjørelse, aktsomhet og varsling. Det etiske retningslinjene er godt innarbeidet og alle ansatte har enten gått på kurs eller blitt orientert om dem ved nyansettelse. Strategiplanen sier videre at «Vi er ærlige og redelige i ord og handling. Vi informerer hverandre når det er relevant, og vi misbruker ikke intern informasjon».

- **Finansstrategien.** Finansstrategien omhandlet per årsskifte ikke tema om ansvarlige investeringer. Ved revidering av Finansstrategien i januar 2014 ble dette tema innarbeidet. Banken ønsker at finansforvaltningen skal opptre som en ansvarlig investor, det vil si at midlene skal forvaltes på en slik måte at en bidrar til mer velfungerende, legitime og effektive markeder, samt tar hensyn til miljø, sosiale forhold, god selskapsstyring og en bærekraftig utvikling i vid forstand. Verktøyet for å nå de etiske forpliktelsene er utelukkelse av selskaper fra bankens investeringsunivers. I praksis vil banken følge de råd og anbefalinger som kommer

fra Etikkrådet, som vurderer om investeringer i enkelte selskaper er i strid med Statens pensjonsfond utland sine etiske retningslinjer.

Egenkapitalbevis

Banken gjennomførte ikke offentlige fortrinnsrettsemisjoner eller rettede emisjoner av egenkapitalbevis i 2013. Ved utgangen av året besto bankens eierandelskapital av 6 124 534 egenkapitalbevis pålydende kroner 60,-, totalt 367,5 mill. kroner. Egenkapitalbevisene er fritt omsettelige.

Ved inngangen til året var egenkapitalbeviserandelen andel av egenkapitalen 59,8 prosent, mens den ved utgangen av året etter foreslått disponering av årsresultatet har blitt redusert til 59,3 prosent.

Egenkapitalbeviserandelen andel på 53,4 mill. kroner av selskapsresultatet i 2013 blir foreslått disponert ved at 15,3 mill. kroner utdeles som kontantutbytte og 38,1 mill. kroner overføres til utjevningfondet. Foreslått kontantutbyttet utgjør kroner 2,50 per egenkapitalbevis, og tilsvarer ca. 29 prosent av egenkapitalbeviserandelen andel av selskapsresultatet som utgjør kroner 8,48 per egenkapitalbevis.

Finansieringsvirksomhetsloven og regulatoriske krav til soliditet gir føringer for disponeringen av bankens årsresultat, og følgende er bankens utbyttepolitikk:

Totens Sparebank har som mål å forvalte konsernets ressurser på en måte som gir egenkapitalbeviserandelen andel en tilfredsstillende langsiktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene. Bankens årsoverskudd vil bli fordelt mellom egenkapitalbeviserandelen andel og grunnfondskapitalen i samsvar med deres andel av bankens egenkapital. Totens Sparebank har som målsetting at over tid skal minst halvparten av egenkapitalbeviserandelen andel av årsoverskuddet utbetales som utbytte. Dette forutsetter at bankens soliditet er på et tilfredsstillende nivå. Ved fastsettelse av størrelsen på utbytte vil det bli tatt hensyn til hva som er forenlig med forsiktig og god forretningsskikk, eksterne rammebetingelser og bankens soliditet.

Bankens utbyttepolitikk tilsier at det over tid skal utbetales en større andel i kontantutbytte enn det som er foreslått for 2013. Kravene til bankens soliditet tilsier imidlertid at det i likhet med for 2012 er riktig å holde en noe lavere utdelingsgrad for å styrke bankens soliditet ytterligere. Det er bankens vurdering at den løpende inntjeningen i kommende 2-årsperiode da vil være tilstrekkelig til å holde kapitaldekningen på et nivå som tilfredsstiller både myndighetenes og markedets forventede krav.

Egenkapitalbeviserandelen andel av konsernets egenkapital, eksklusive andel av fond for urealiserte gevinster, utgjør totalt 576,4 mill. kroner. Egenkapitalbeviserandelen andel består av eierandelskapitalen på 367,5 mill. kroner, overkursfond på 110,0 mill. kroner, utjevningfond på 83,6 mill. kroner og foreslått kontantutbytte på 15,3 mill. kroner.

I likhet med i 2012 ble også 2013 et år med positiv utvikling i markedsverdiene på børsnoterte verdipapirer, og totalindeksen på Oslo Børs økte med nærmere 24 prosent. Etter en svakere utvikling i 2012, utvikle markedsverdien på egenkapitalbevis seg sterkere enn markedet generelt i 2013.

Egenkapitalbevisindeksen på Oslo Børs steg med i overkant av 48 prosent. Bankens egenkapitalbevis TOTG utviklet seg også positivt, og ga i 2013 en effektiv avkastning på i overkant av 30 prosent. Kursen steget fra kroner 44,80 ved inngangen av året til kroner 56,50 som siste notering i 2013. Det ble i tillegg utbetalt kroner 2,00 i kontantutbytte for regnskapsåret 2012.

Omsetningen av bankens egenkapitalbevis TOTG over Oslo Børs økte fra 29 mill. kroner i 2012 til 45 mill. kroner i 2013, og det var omsetning av egenkapitalbeviset på 230 børsdager, mot 210 dager i 2012. For å stimulere til økt aktivitet ble det i 2010 inngått en likviditetsgarantistavtale som forventes å ha bidratt positivt til omsetningen. Antall egenkapitalbevisiere er redusert fra 2 333 ved utgangen av 2012 til 2 147 ved utgangen av 2013.

Eierstyring og selskapsledelse

Bankens styre tillegger eierstyring og selskapsledelse stor betydning, og følger opp at banken etterlever "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse" fra NUES, sist endret 23. oktober 2012. Særtrekk ved organiseringen av sparebanker tilsier imidlertid at enkelte elementer i anbefalingen er tilpasset banken.

Anbefalingen klargjør rolledelingen mellom egenkapitalbevisiere, styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen. Anbefalingen skal bidra til å styrke tilliten til selskapet blant egenkapitalbevisiere, i kapitalmarkedet og hos andre interessenter. Gode relasjoner til samfunnet og de interessenter som berøres av bankens virksomhet har stor betydning.

Det er utarbeidet en samlet redegjørelse for konsernets eierstyring og selskapsledelse som er tilgjengelig på bankens hjemmeside under følgende link: <http://www.totenbanken.no/SiteCollectionDocuments/A%20Totens%20Sparebank/Investor%20relations/Eierstyring2012.pdf>

Fremtidig utvikling

Moderat økonomisk vekst, lav inflasjon og lave renter ventes både ute og hjemme i 2014. Arbeidsledigheten forventes å holde seg høy i de fleste av våre naboland og stige noe i Norge. Eiendomsmarkedene har i de fleste deler av landet flatet ut etter en lengre periode med oppgang. Det ventes ingen renteøkninger fra Norges Bank.

De nye internasjonale reglene for kapitaldekning i bankene har økt kravene til bankenes soliditet. I forbindelse med den interne prosessen for å fastsette konsernets behov for ansvarlig kapital (ICAAP) har bankens styre fastsatt økte minimumskrav gjeldende for kommende år. Konsernets langsiktige mål for ren kjernekapitaldekning er at denne innen utgangen av 2015 skal utgjøre minimum 12,5 prosent. For kjernekapital og kapitaldekning totalt er det langsiktige målet henholdsvis 14,5 og 16,5 prosent. Ved årsskiftet utgjorde ren kjernekapital 12,6 prosent, kjernekapital 17,0 prosent og kapitaldekning totalt 17,2 prosent. I tillegg til interne målsettinger, tilfredsstiller konsernet per dato varslede myndighetskrav.

Konsernet finansierer i overkant av 40 prosent av sine utlån i pengemarkedet. I tillegg til myndighetenes minimumskrav til soliditet, er derfor markedets krav viktige for banken. Det forventes at myndighetenes økte minimumskrav til systemkritiske banker

vil bidra til at markedskravene til soliditet i øvrige banker kan overstige myndighetenes minimumskrav til disse. Banken følger markedet tett, og vil fortløpende tilpasse seg endringer. Det er bankens vurdering at den løpende inntjeningen vil være tilstrekkelig til å øke kapitaldekningen til et nivå som også vil tilfredsstillende eventuelle økte markedskrav til soliditet.

De økte kravene til soliditet har påvirket konsernets vekstambisjoner. Som planlagt har konsernet lagt bak seg 2 år med moderat vekst i bankens utlån. Også for 2014 legges det til grunn en moderat vekst i både utlån og innskudd.

Banken legger vekt på å sikre refinansiering i god tid før forfall, med en god løpetidsstruktur, for å opprettholde nivået på likviditetsindikatorerne. Gjennom 2013 har den risikopremien investorene forlanger på sine investeringer blitt noe redusert, og bidrar til at kostnadene for nye innlån blir lavere.

Bankens rentemargin utviklet seg positivt gjennom 2013, men forventes å holde seg relativt stabil i 2014. Kravene til soliditet og bankenes behov for å tilpasse seg disse, tilsier at bankene vil arbeide for å opprettholde rentemarginen fremover. På det tidspunkt en stor andel av bankene har bygget opp soliditeten til ønsket nivå, forventes det imidlertid noe mer press på rentemarginen. Marginene vil også påvirkes av hvordan pengemarkedsrentene utvikler seg i forhold til kunderenten på innskudd og utlån i det markedet konsernet har sitt kundegrunnlag.

Fleksibiliteten med hensyn til å kunne overføre lån til Totens Sparebank Boligkreditt AS eller Eika Boligkreditt AS vil bidra positivt til å opprettholde marginene. Per dato forventer banken primært å benytte Eika Boligkreditt AS i 2014. Dette er basert på de finansieringskostnader som banken per i dag ser i markedet. Totalt sett har banken tro på at kundemargin og rentenetto skal kunne opprettholdes på et tilfredsstillende nivå i 2014, men utelukker ikke at marginene kan komme under noe press.

Det forventes en stabil utvikling i provisjonsinntekter og andre driftsinntekter i morbanken. Bankens portefølje av verdipapirer vurdert til virkelig verdi vil være utsatt for svingningene i verdipapirmarkedene. Større kurssvingninger i aksjemarkedet og i markedet for rentebærende papirer vil hver for seg kunne påvirke konsernets totalresultat relativt mye. Med hensyn til effekten fra verdipapirer forventer banken å holde en portefølje med tilnærmet uendret risiko sammenlignet med årsskiftet.

Kostnadsnivået i kommende kvartaler antas å bli tilnærmet på samme nivå som de foregående kvartalene i 2013 korrigert for engangseffekter, men med noen sesongvariasjoner knyttet til blant annet lønnskostnader. Konsernet har fokus på å holde kostnadsveksten på et lavt nivå.

Ved årsskiftet har ikke banken identifisert forhold i utlånsporteføljen eller den økonomiske utviklingen i bankens markedsområde som tilsier annet enn et tilfredsstillende nivå på tap i de kommende kvartaler. Banken er imidlertid bevisst på risikoen for en svakere utvikling dersom utviklingen i verdensøkonomien skulle gi større ringvirkninger også i bankens markedsområde.

Det pågår en salgsprosess knyttet til bankenes eierskap i Nets Holding AS. Totens Sparebank har en eierandel i selskapet på 0,34 prosent, som er bokført til 27,2 mill. kroner. Et eventuelt salg forventes å gi en betydelig positiv resultateffekt.

Banken forventer ut i fra en totalvurdering å kunne vise tilfredsstillende resultater i 2014 og å gi konkurransedyktig avkastning til egenkapitalbeviserne. Styret presiserer imidlertid at det normalt er betydelig usikkerhet knyttet til vurderinger av fremtidige forhold.

Takk

Styret vil rette en velfortjent takk til engasjerte medarbeidere og tillitsvalgte for godt samarbeide og god innsats i året banken har lagt bak seg. Styret ønsker også å takke bankens kunder og øvrige forbindelser for godt samarbeid.

Lena, 7. mars 2014

i styret for **Totens Sparebank**

Ole Festad Lund
Styrets leder

Steinar Nordengen
Styrets nestleder

Geir Nilsen
Styremedlem

Jørn Wroldsen
Styremedlem

Anne Caroline Syljuåsen
Styremedlem

Geir Stenseth
Styremedlem

Jan Sverre Seierstad
Styremedlem - ansattes representant

Rolf E. Delingsrud
adm. banksjef

ERKLÆRING I HENHOLD TIL LOV OM VERDIPAPIRHANDEL § 5-5

Styret og daglig leder har i dag behandlet og godkjent årsberetning og årsregnskap for Totens Sparebank, konsern og morselskap, for kalenderåret 2013 og per 31.12.2013.

Regnskapene er avlagt i samsvar med de EU-godkjente IFRSer og tilhørende fortolkningsuttalelser, samt ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven, og som skal anvendes per 31.12.2013.

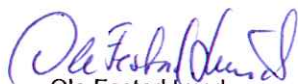
Det foreligger ingen transaksjoner gjennomført av nærstående som har hatt vesentlig betydning på virksomhetens stilling eller resultat i løpet av rapporteringsperioden.

Vi bekrefter herved at årsregnskapet og årsberetningen etter vår beste overbevisning gir informasjon om de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer, samt gir et rettviseende bilde over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på regnskapet.

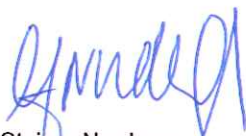
Vi bekrefter at regnskapet etter vår beste overbevisning er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene gir et rettviseende bilde av foretaket og konsernets finansielle stilling og resultat.

Lena, 7. mars 2014

i styret for **Totens Sparebank**

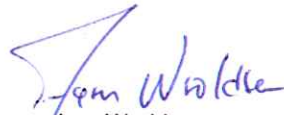
Ole Festad Lund
Styrets leder

Steinar Nordengen
Styrets nestleder

Geir Nilsen
Styremedlem

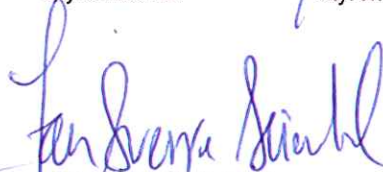
Jørn Wroldsen
Styremedlem

Anne Caroline Syljuåsen
Styremedlem

Geir Stenseth
Styremedlem

Jan Sverre Seierstad
Styremedlem - ansattes representant

Rolf E. Delingsrud
adm. banksjef

Totens Sparebank

Resultatregnskap

Morbanken					Konsern		
2013	2012	2011	(Alle tall i hele 1.000 kroner)	Note	2013	2012	2011
500.552	530.366	552.292	Renteinntekter	5	566.602	587.798	577.783
277.948	319.434	340.789	Rentekostnader	5	316.206	361.500	362.307
222.604	210.932	211.503	Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter		250.396	226.298	215.476
14.569	61.339	9.784	Utbytte		12.713	60.339	9.190
			Inntekter av eierinteresser i konsernselskaper				
78.695	66.707	59.614	Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	8	70.220	58.849	56.146
10.397	10.175	12.075	Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester		10.397	10.175	12.075
			Netto verdiendringer og gevinst/tap på valuta og verdipapirer				
12.694	24.616	-19.210	til virkelig verdi over resultatet	6,24	12.694	24.784	-19.326
1.246	1.396	1.054	Andre driftsinntekter	7	41.968	38.938	34.826
96.807	143.882	39.167	Netto andre driftsinntekter		127.198	172.735	68.761
71.477	87.705	83.877	Lønn og andre ordinære personalkostnader	9,10	89.458	103.694	97.321
36.159	35.137	33.308	Generelle administrasjonskostnader		47.448	45.607	42.026
2.650	2.593	2.825	Avskrivninger	22,23	5.433	5.314	6.575
32.760	29.901	34.464	Andre driftskostnader	11	36.906	34.537	38.209
143.046	155.336	154.474	Driftskostnader		179.245	189.152	184.131
176.364	199.479	96.197	Driftsresultat før tap og skatt		198.348	209.882	100.106
59.658	38.930	30.807	Netto tap på utlån og garantier	12	59.658	38.930	30.807
2.572	35.168	5.232	Netto tap-/gevinster- på langsiktige investeringer i verdipapirer	13	2.572	35.168	7.483
114.135	125.381	60.159	Driftsresultat		136.119	135.784	61.817
27.307	29.724	19.209	Skattekostnad	14	34.084	32.947	19.919
86.828	95.657	40.950	Resultat for regnskapsåret uten minoritetsinteresser		101.173	102.032	41.951
			<i>Elementer som ikke omklassifiseres over resultatet på et senere tidspunkt:</i>				
-5.907			Endring i pensjonsforpliktelse ført direkte mot egenkapitalen	10	-5.907		
1.655			Skatt på elementer som ikke omklassifiseres senere til resultatet	14	1.655		
			<i>Elementer som kan bli omklassifisert over resultatet på et senere tidspunkt:</i>				
6.405	-29.872	-1.625	Oppskrivning aksjer tilgjengelig for salg ført direkte mot egenkapitalen	20	6.405	-29.872	-1.625
88.981	65.785	39.325	Totalresultat		103.326	72.160	40.326
			Minoritetsinteresser		861	804	-53
			Totalresultat uten minoritetsinteresser		102.465	71.356	40.379
8,50	9,40	4,02	Resultat per egenkapitalbevis	15			
8,50	9,40	4,02	Utvannet resultat per egenkapitalbevis				

Totens Sparebank

Balanse

Morbanken			Konsern			
31.12.2013	31.12.2012	31.12.2011 (Alle tall i hele 1.000 kroner)	Note	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2011
Eiendeler						
100.794	89.487	95.416		100.794	89.487	95.416
497.179	440.583	732.114		222.391	249.366	380.261
Kontanter og fordringer på sentralbanken						
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner						
9.124.912	9.597.597	9.697.842		11.149.130	11.190.891	11.273.215
37.662	32.814	27.496	12,17,18	37.662	32.814	27.496
35.970	37.713	43.670	12,17,18	35.970	37.713	43.670
Brutto utlån til kunder						
- Individuelle nedskrivninger						
- Gruppe nedskrivninger						
9.051.280	9.527.070	9.626.676		11.075.499	11.120.364	11.202.049
Netto utlån og fordringer på kunder						
1.379.204	1.233.147	1.483.579	19	1.379.204	1.233.147	1.493.455
32.264	176.580	92.596	20	32.264	176.580	92.596
171.430	144.974	168.941	20	171.430	144.974	168.941
2.165				2.149		
Sertifikater og obligasjoner						
Aksjer, andeler og egenkapitalbevis						
Eierinteresser i andre tilknyttede selskaper						
103.357	103.357	103.357	3,21			
64.540	79.621	66.647	24	64.540	79.621	66.647
Finansielle derivater						
1.171	1.589	4.954	14,22	5.368	6.533	11.075
11.752	12.892	14.402	23	60.108	62.929	65.077
36.880	19.713	16.276		20.608	26.556	19.256
36.685	31.533	36.695	25	39.911	33.976	39.620
Immaterielle eiendeler						
Varige driftsmidler						
Andre eiendeler						
11.488.702	11.860.545	12.441.652		13.174.263	13.223.532	13.634.392
Sum eiendeler						
Gjeld og egenkapital						
175.647	101.427	557.542	16	168.500	101.317	542.292
6.393.133	6.436.925	5.798.309	24	6.381.831	6.424.002	5.785.626
Gjeld til kredittinstitusjoner						
Innskudd fra og gjeld til kunder						
3.432.158	3.905.222	4.694.676	24,27	5.099.158	5.257.222	5.899.676
29.768	37.086	22.776	24	29.768	37.086	22.776
54.487	52.611	52.580	28	66.635	64.988	61.553
62.350	59.841	65.308	29	62.350	61.362	66.397
4.859	6.635	4.927	10,12,17	4.896	6.672	7.637
Verdipapirgjeld						
Finansielle derivater						
Annen gjeld						
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter						
Avsetninger til forpliktelser						
371.273	370.502	420.023	30	371.273	370.502	420.023
Ansvarlig lånekapital						
10.523.675	10.970.250	11.616.142		12.184.411	12.323.151	12.805.981
Sum gjeld						
Minoritetsinteresser						
				1.534	1.232	428
367.472	367.472	259.392	32	367.472	367.472	259.392
0	0	0		0	-75	-75
109.992	109.992	109.992		109.992	109.992	109.992
Eierandelskapital						
Egne egenkapitalbevis						
Overkursfond						
487.562	412.830	456.125		510.854	421.756	458.674
Annen egenkapital						
965.027	890.295	825.510		989.852	900.377	828.411
Sum egenkapital inkl. minoritetsinteresser						
11.488.702	11.860.545	12.441.652		13.174.263	13.223.532	13.634.392
Sum gjeld og egenkapital						

Andre forpliktelser og betingede forpliktelser, se note 31

Lena, 7. mars 2014

Ole Festad Lund
leder

Steinar Nordengen
nestleder

Geir Stenseth
styremedlem

Geir Nilsen
styremedlem

Jørn Wroldsen
styremedlem

Anne Caroline Syljuåsen
styremedlem

Jørn Sverre Seierstad
ansattes representant

Rolf E. Delingsrud
adm. banksjef

Endringer i egenkapitalen

	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital				Sum
	Eierandelskapital	Overkursfond	Grunnfondet	Utjevningsfond	Fond for urealisert gevinst	Annen egenkapital	
Morbanken							
Egenkapital per. 31.12.2010	259.392	109.992	299.849	82.972	33.980	38.005	824.192
Utbytte, konsernbidrag og gaver						-38.005	-38.005
Totalresultat			15.880	25.465	-3.022	1.000	39.324
Egenkapital per. 31.12.2011	259.392	109.992	315.729	108.437	30.958	1.000	825.510
Utbytte, konsernbidrag og gaver						-1.000	-1.000
Overføring fra utjevningsfond til eierandelskapital	108.080			-108.080			0
Totalresultat			35.946	45.178	-29.587	14.249	65.786
Egenkapital per. 31.12.2012	367.472	109.992	351.675	45.535	1.371	14.249	890.295
Utbytte, konsernbidrag og gaver						-14.249	-14.249
Totalresultat			33.892	38.058	-280	17.311	88.981
Egenkapital per. 31.12.2013	367.472	109.992	385.567	83.593	1.091	17.311	965.027

	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital				Minoritetsinteresse	Sum
	Eierandelskapital	Overkursfond	Grunnfondet	Utjevningsfond	Fond for urealisert gevinst	Annen egenkapital		
Konsern								
Egenkapital per. 31.12.2010	259.317	109.992	299.849	82.972	33.980	39.534	1.070	826.713
Utbytte og gaver						-38.005	-572	-38.577
Kjøp aksjer i datterselskap						0	0	0
Effekt av emisjon i datterselskap						18	-18	0
Totalresultat			15.880	25.465	-3.022	2.003	-53	40.272
Egenkapital per. 31.12.2011	259.317	109.992	315.729	108.437	30.958	3.550	428	828.411
Utbytte og gaver						-1.000		-1.000
Overføring fra utjevningsfond til eierandelskapital	108.080			-108.080				0
Totalresultat			35.946	45.178	-29.587	20.626	804	72.966
Egenkapital per. 31.12.2012	367.397	109.992	351.674	45.535	1.371	23.176	1.233	900.378
Salg av egenbeholdning av egenkapitalbevis	75					22		97
Utbytte og gaver						-14.249	-560	-14.809
Totalresultat			33.892	38.058	-280	31.655	861	104.186
Egenkapital per. 31.12.2013	367.472	109.992	385.566	83.593	1.091	40.604	1.535	989.852

Totens Sparebank

Kontantstrømoppstilling

Morbanken			Konsern		
2013	2012	2011 (Alle tall i hele 1.000 kroner)	2013	2012	2011
Operasjonelle aktiviteter					
414.589	59.916	1.031.141	-16.336	41.995	-592.472
-43.792	638.616	383.383	-42.172	638.376	454.070
1.541	760	266	1.541	760	266
529.866	534.182	539.165	593.219	590.669	569.533
-141.045	-143.721	-125.741	-140.573	-143.592	-124.187
-136.981	-164.786	-225.453	-175.710	-206.981	-248.525
49.288	57.417	67.658	43.473	50.503	59.313
14.569	3.717	9.784	12.713	2.717	9.190
1.246	2.294	1.324	41.968	39.836	35.096
-64.462	-75.622	-100.352	-80.036	-90.273	-110.252
-102.475	-94.314	-83.451	-120.455	-112.976	-95.101
-25.467	-26.360	-27.381	-31.956	-28.863	-28.470
13.119	191.891	-490.738	13.136	201.937	-500.729
509.996	983.990	979.605	98.812	984.108	-572.268
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter					
Investeringsaktiviteter					
0	40.406	2.251	0	40.406	0
-26.623	-23.856	-1.155	-26.623	-23.856	-1.155
0	0	7.500	0	0	0
0	443	0	0	443	18.794
-2.681	-1.420	-5.463	-3.327	-3.047	-8.478
-29.304	15.573	3.133	-29.950	13.946	9.161
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter					
Finansieringsaktiviteter					
74.220	-456.114	-301.412	87.488	-440.975	-316.662
0	-49.521	58.062	0	-49.521	58.062
-473.063	-789.454	-506.506	-158.068	-642.450	698.493
-13.946	-1.934	-36.609	-13.946	-1.934	-37.180
-412.789	-1.297.023	-786.465	-84.526	-1.134.880	402.713
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter					
67.903	-297.460	196.273	-15.662	-136.824	-160.395
Netto kontantstrøm for perioden					
530.070	827.530	631.257	338.853	475.677	636.072
597.973	530.070	827.530	323.185	338.853	475.677
67.903	-297.460	196.273	-15.668	-136.824	-160.395
AVSTEMMING					
114.135	125.381	60.157	136.117	135.783	61.818
-25.467	-26.360	-27.381	-31.363	-28.863	-28.470
13.946	1.934	2.104	13.946	1.934	2.104
0	0	-2.253	0	0	0
2.649	2.593	2.827	5.433	5.314	6.575
2.572	35.168	7.483	2.572	35.168	7.483
59.818	38.930	30.807	59.818	38.930	30.807
425	109.652	-458.528	441	119.530	-468.404
522	-1.708	6.911	522	-1.708	6.911
-30.943	-893	-57.313	-31.706	-3.110	-52.956
414.589	59.916	1.031.141	-16.336	41.995	-592.472
-43.792	638.616	383.383	-42.172	638.376	454.070
1.541	760	266	1.541	760	266
509.996	983.990	979.605	98.812	984.108	-572.268
Netto kontantstrøm for operasjonelle aktiviteter					
Sum kontanter og kontantekvivalenter er medtatt:					
100.794	89.487	95.416	100.794	89.487	95.416
497.179	440.583	732.114	222.391	249.366	380.261

Note 1 Generelle regnskapsprinsipper

Opplysninger om selskapet

Totens Sparebank sin hovedvirksomhet er bank og finanstjenester. Via datterselskapene er også eiendomsmegling, og drift og utleie av eiendom virksomheter i konsernet. Denne type virksomhet er av et begrenset omfang og konsernet har ikke utarbeidet et eget segmentregnskap for disse virksomhetene.

Bankens hovedkontor er lokalisert på Lena, og postadressen er: Totens Sparebank, Postboks 34, 2851 Lena

1.1 Generelle regnskapsprinsipper

Bankens og konsernets regnskap er avlagt i samsvar med EU-godkjente IFRS'er og tilhørende fortolkningsuttalelser som skal anvendes per 31.12.2013, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven per 31.12.2013. Bankens og konsernets årsregnskap er også avlagt i overensstemmelse med de særskilte krav som stilles i lover og forskrifter for sparebanker.

1.2 Grunnlag for regnskapsutarbeidelsen

Regnskapet er presentert i norske kroner, avrundet til nærmeste hele tusen, så sant det ikke spesifikt er angitt noe annet. Det er utarbeidet basert på historisk kostprinsippet, med unntak av at følgende eiendeler og forpliktelser er balanseført til virkelig verdi: finansielle derivater, finansielle instrumenter holdt for omsetning og finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg. Anleggsmidler og avhendingsgrupper holdt for salg regnskapsføres til det laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter.

Utarbeidelse av finansregnskap i overensstemmelse med IFRS krever at ledelsen gjør vurderinger og estimer og tar forutsetninger som påvirker anvendelsen av regnskapsprinsipper og regnskapsførte beløp på eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimer og tilhørende forutsetninger er basert på historisk erfaring og andre faktorer som anses rimelige, forholdene tatt i betraktning. Disse beregningene danner grunnlaget for vurdering av balanseført verdi for eiendeler og forpliktelser som ikke kommer klart fram av andre kilder. Faktiske resultat kan avvike fra disse estimatene. Estimer og de underliggende forutsetninger vurderes løpende. Endringer i regnskapsmessige estimer innregnes i den perioden endringene oppstår dersom de kun gjelder denne perioden. Dersom endringer også gjelder fremtidige perioder, fordeles effekten over inneværende og fremtidige perioder. Vurderinger ledelsen har gjort ved anvendelsen av IFRS standardene, som har betydelig effekt på finansregnskapet og estimer med betydelig risiko for vesentlige justeringer i det neste regnskapsåret, er det eventuelt redegjort for separat.

Regnskapsprinsippene som fremkommer nedenfor, er anvendt konsistent for alle periodene som presenteres i konsernregnskapet.

1.3 Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter sparebanken og datterselskaper hvor banken alene eller sammen med datterselskaper eier mer enn 50 % og/eller har bestemmende innflytelse, samt at eierskapet betraktes som varig. Datterselskap som er kjøpt eller solgt i løpet av året, konsolideres resultatmessig for den del av året selskapet har vært en del av konsernet. Datterselskap hvor aksjene utelukkende eies med sikte på senere avhendelse, konsolideres ikke.

Datterselskap er i morbankens regnskap regnskapsført til anskaffelseskost. Dette medfører at bokført verdi av datterselskap er kostpris på aksjene, redusert for eventuell nedskrivning for varig verditap.

Datterselskapenes bokførte verdi, kostpris og nedskrivninger er vist i egen note.

Konserninterne saldoer og eventuelle urealiserte gevinster og tap eller inntekter og kostnader knyttet til konserninterne transaksjoner, elimineres ved utarbeidelsen av konsernregnskapet

Konsernregnskapet utarbeides etter oppkjøpsmetoden, og det anvendes like regnskapsprinsipper for de selskaper som inngår i konsernet. Alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser tas opp i balansen til verdien på oppkjøpstidspunktet. Hvis kostpris på aksjene overstiger denne verdien, og det skyldes forventning om fremtidig inntjening, er den ført opp i balansen som goodwill. Goodwill testes for verdifall årlig.

Minoritetsinteresser beregnes av resultat etter skatt. Eiendeler og gjeld, samt alle resultatposter er således vist inklusive minoritetens andel i konsernregnskapet.

1.4 Utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til valutakursen på transaksjonstidspunktet. Valutakursdifferanse som fremkommer ved omregning, innregnes i resultatregnskapet.

1.5 Kontanter og kontantekvivalenter.

Kontanter og kontantekvivalenter består av kontantbeholdninger og innskudd i Norges Bank og finansinstitusjoner uten løpetid. Bankens policy er å ha så mye som mulig av kontanter og kontantekvivalenter i rentebærende innskudd, men banken må ha en del kontantbeholdning for å betjene sine kunder.

1.6 Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter omfatter finansielle eiendeler og forpliktelser, samt finansielle derivater. Finansielle eiendeler omfatter hovedsakelig utlån og verdipapirer med fast og variabel avkastning. Finansielle derivater er avtaler som inngås med eksterne forbindelser om fastsettelse av fremtidige rentevilkår, valutakurser og verdi av egenkapitalinstrumenter for bestemt periode.

Klassifikasjon av finansielle instrumenter

Ved første gangs innregning blir finansielle instrumenter klassifisert i en av følgende kategorier avhengig av formålet med investeringen (jfr reglene for IFRS). Enkelte av kategoriene er ikke benyttet i Totens Sparebank og er derfor ikke nærmere omtalt.

Finansielle eiendeler holdt for trading, bokført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Finansielle eiendeler bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Finansielle derivater klassifiserte som sikringsinstrumenter.

Lån og fordringer, balanseført til amortisert kost.

Holde-til-forfall-investeringer, balanseført til amortisert kost.

Finansielle instrumenter tilgjengelige for salg vurdert til virkelig verdi med verdiendringer mot egenkapitalen.

Lån og fordringer, balanseført til amortisert kost.

Utlån og garantier:

Utlån måles ved første gangs innregning til virkelig verdi. Ved senere måling vurderes utlån til amortisert kost med bruk av effektiv rente metode. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer og direkte transaksjonskostnader. Dersom det foreligger objektive bevis på verdifall foretas nedskrivning for verdifall. Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån i samsvar med IAS39.

Kriteriet for beregning av tap på individuelle utlån og garantier er at det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en garanti har verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser: 1. Vesentlige finansielle problemer hos debitor. 2. Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd. 3. Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor. 4. Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling.

Nedskrivning på grupper av utlån/garantier foretas dersom det foreligger objektive bevis for verdifall i grupper av lån med like risikokarakteristika. Ved vurdering av nedskrivning på grupper av utlån, inneles utlån i grupper med tilnærmet like risikoegenskaper med hensyn til debitorenes evne til å betale ved forfall. Næringsgrupper benyttes som kriterium. Verdifall beregnes på grunnlag av porteføljevurderinger, erfaringer, vekst og generelle utviklingstrekk.

Nedskrivning for tap dekker tap i engasjementsmassen som er inntrådt. Nedskrivning for tap inkluderer også mulige tap når det foreligger objektive bevis på at debitor har manglende framtidig oppgjørsevne. Det foretas kvartalsvis oppfølging av låneporteføljen med tilhørende vurdering av individuelle og gruppemessige nedskrivninger. Til grunn for nedskrivning for verdifall skal det foreligge en risikoklassifisering i samsvar med etablerte retningslinjer i henhold til bankens Kreditthåndbok.

Overtatte eiendeler blir vurdert i henhold til vurderingsregler for den enkelte eiendel.

Nedskrivningen utgjør forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer. Ved beregning av nåverdier benyttes løpende effektiv rente. Sikkerheter vurderes til påregnelig salgspris redusert med salgskostnader.

Finansielle eiendeler til virkelig med verdiendringer over resultatet.

Denne kategorien inneholder finansielle eiendeler holdt for omsetning eller finansielle eiendeler øremerket til virkelig verdi over resultatet. Eiendelene er klassifisert som omløpsmidler og vurdert til virkelig verdi. Alle gevinster og tap blir innregnet i resultatregnskapet. Når investeringer er rentebærende, innregnes renter i resultatregnskapet ved å bruke effektiv rente-metode. I hovedsak blir bankens aksjer, obligasjoner og derivater plassert i denne kategorien. Unntakene er aksjer som klassifiseres som tilgjengelige for salg (anleggsaksjer), og derivater som brukes som sikringsinstrument.

Finansielle instrumenter tilgjengelige for salg vurdert til virkelig verdi med verdiendringer mot egenkapitalen

Andre finansielle eiendeler som konsernet eier, er klassifisert som tilgjengelig for salg og vurdert til virkelig verdi. Hvis det ikke har vært mulig å fastsette virkelig verdi er kostpris brukt. Gevinster eller tap føres direkte mot egenkapitalen, bortsett fra tap ved verdifall og for monetære poster som for eksempel obligasjoner og gevinster eller tap på valutakurser. Når disse investeringene blir fraregnet, innregnes akkumulerte gevinster eller tap, som tidligere var innregnet direkte mot egenkapitalen, i resultatregnskapet. Når investeringer er rentebærende, innregnes renter i resultatregnskapet ved å bruke effektiv rente-metoden.

Finansielle derivater klassifiserte som sikringsinstrumenter.

Banken bruker finansielle derivater for å kunne sikre eksponeringen mot rente- valuta- og aksjekursrisiko som oppstår gjennom bankens aktiviteter. Det er hovedsakelig renteswapper som benyttes. Finansielle derivater brukes også for å kunne tilby spare- og investeringsprodukter med avkastning i forholdt til utviklingen i for eksempel aksjeindekser og tilsvarende (struktureerte produkter), uten at banken har risiko knyttet til verdiutviklingen. Eksponeringen mot finansiell risiko er beskrevet i styrets årsberetning. I henhold til bankens finansstrategi, kjøpes eller utstedes ikke finansielle derivater for handelsformål.

Finansielle derivater innregnes første gang til kostpris. I etterfølgende perioder vurderes finansielle derivater til virkelig verdi over resultatet. Er kravet til sikringsbokføring oppfylt blir både derivatet og sikret post bokført til virkelig verdi.

- Finansielle derivater og sikringsbokføring

For å benytte sikringsbokføring kreves det at sikringen dokumenteres på avtaletidspunktet, at sikringen er svært effektiv og at sikringseffektiviteten kan måles både på avtaletidspunktet og senere i løpetiden. Sikringen anses normalt som svært effektiv hvis det både på avtaletidspunktet og i løpetiden kan forventes at endringer i virkelig verdi av det sikrede objekt tilsvarer endringer i virkelig verdi av sikringsinstrumentet. Det vil si at verdien av sikringsinstrumentet er mellom 80 % til 125 % av sikret objekt.

Sikringsbokføring anvendes for derivater som er ment for sikring av endringer i virkelig verdi på eiendeler eller forpliktelser. Risikoen for slike endringer i balansen er hovedsakelig relaterte til utlån, rentebærende verdipapirer, innskudd og rentebærende gjeld med avtale om fast rente. Bankens sikringsinstrumenter er i hovedsak rentebytteavtaler, hvor fast rente byttes i flytende. Banken har i disse tilfellene byttet fastrente/opsjonene mot flytende rente slik at banken ikke har noen rente/eller markedsrisiko knyttet til disse posisjonene. (se note 24).

Endringer i virkelig verdi på sikret objekt og sikringsinstrumentet skal separat innregnes i samme nettopost i resultatregnskapet. Eventuelle akseptable sikringsavvik vil få en resultateffekt. Er sikringen 100 % effektiv vil nettoresultatet bli lik 0.

Hvis kravet for å benytte sikringsbokføring ikke oppfylles vil sikringsbokføringen opphøre. Derivatet vil da fortsatt bli innregnet til virkelig verdi, mens sikret objekt vil bli innregnet til amortisert kost. Endringer i verdien på derivatet vil bli ført løpende mot resultatet som tap/gevinst på verdipapirer som er omløpsmidler.

Virkelig verdi

For finansielle instrumenter som handles i et aktivt marked fastsettes virkelig verdi på bakgrunn av observerte markedsverdier. For øvrige finansielle instrumenter blir det brukt interne eller eksterne estimater basert på blant annet sist kjente omsetningskurs og nåverdiregninger. For finansielle instrumenter med dårlig likviditet knytter det seg usikkerhet til beregningene. Der det ikke finnes observerbare markedspriser for finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, skal virkelig verdi av de finansielle eiendeler estimeres. I noen tilfeller hvor det er vanskelig å finne andre metoder for å beregne virkelig verdi kan eiendelen vurderes til historisk kostpris. Eventuell usikkerhet knyttet til innfrielse blir tatt hensyn til (kreditrisiko). Se note 39 for mer opplysninger om mer informasjon om hvilke verdsettelsesmetoder som er brukt.

1.7 Immaterielle eiendeler

1.7.1 Goodwill

Alle virksomhetssammenslutninger regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Goodwill representerer beløp som oppstår ved overtakelse av datterforetak og tilknyttede foretak. Goodwill føres i balansen til anskaffelseskost (fratrukket eventuelle akkumulerte tap ved verdifall). Goodwill fordeles på kontantstrømgenererende enheter og blir testet årlig for verdifall. Negativ goodwill innregnes direkte i resultatregnskapet.

1.7.2 Andre immaterielle eiendeler

Andre immaterielle eiendeler som anskaffes, føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall. Kostnader forbundet med større programvareinvesteringer som vil gi

økonomiske fordeler og med antatt levetid på minst tre år innregnes som immaterielle eiendeler. Senere utgifter vedrørende balanseførte immaterielle eiendeler balanseføres bare når de øker de fremtidige økonomiske fordeler relatert til denne eiendelen. Alle andre utgifter kostnadsføres i den perioden de påløper. Avskrivninger beregnes og resultatføres lineært over estimert utnyttbar levetid for de immaterielle eiendelene, med mindre slik levetid er ubestemt.

Goodwill og immaterielle eiendeler med ubegrenset økonomisk levetid blir testet for verdifall på balansedagen. Andre immaterielle eiendeler blir avskrevet fra tidspunktet de er tilgjengelige for bruk. Estimert utnyttbar levetid fremgår av note 22.

1.8 Varige driftsmidler

Varige driftsmidler innregnes i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og eventuelt tap ved verdifall. Når deler av eiendom, anlegg og utstyr har forskjellig utnyttbar levetid, regnskapsføres de som separate eiendom, anlegg og utstyr.

Pådratte utgifter til utskiftning av deler av driftsmiddel innregnes i balanseført verdi for en enhet av eiendom, anlegg og utstyr når slike utgifter antas å gi foretaket fremtidige økonomiske fordeler relatert til utskiftningene og utgiftene for de utskiftede deler kan måles pålitelig. Alle andre utgifter innregnes i resultatregnskapet i den perioden de påløper. Avskrivninger beregnes lineært over estimert utnyttbar levetid for driftsmiddelet og belastes resultatregnskapet. Tomter avskrives ikke. Estimert økonomisk levetid fremgår i note 22 og 23. Restverdi revurderes årlig dersom den ikke er ubetydelig.

1.9 Kundefordringer og andre fordringer

Kundefordringer og andre fordringer regnskapsføres til anskaffelseskost fratrukket tap ved verdifall.

1.10 Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Balanseført verdi av konsernets ikke-finansielle eiendeler blir, med unntak av beholdning og eiendeler ved utsatt skatt (se regnskapsprinsipp 1.19), gjennomgått på balansedagen for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner, estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Årlig beregnes gjenvinnbart beløp på balansedagen for goodwill, eiendeler som har en ubestemt utnyttbar levetid og immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelige for bruk. Tap ved verdifall innregnes når balanseført verdi av en eiendel eller kontantgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Tap ved verdifall innregnes i resultatregnskapet. Verdifall beregnet for kontantgenererende enheter fordeles slik at balanseført verdi av eventuell goodwill i kontantgenererende enheter reduseres først. Deretter fordeles resterende verdifall på de øvrige eiendelene i enheten forholdsmessig ut i fra balanseført verdier.

- Beregning av gjenvinnbart beløp

Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgspris og bruksverdi. Bruksverdi beregnes ved å diskontere forventede fremtidige kontantstrømmer til nåverdi ved å benytte diskonteringsrente før skatt som reflekterer markedets prissetting av tidsverdien av penger og den risiko som er knyttet til den spesifikke eiendelen. For eiendeler som ikke hovedsaklig generer uavhengige kontantstrømmer, fastsettes gjenvinnbart beløp for den kontantgenererende enhet som eiendelen tilhører.

- Reversering av verdifall

Tap ved verdifall av goodwill reverseres ikke. For andre eiendeler reverseres tap ved verdifall dersom det er en endring i estimerer benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp. Et tap ved verdifall reverseres bare i den grad eiendelens balanseførte verdi ikke overstiger den balanseførte verdien som ville vært fastsatt, netto etter avskrivninger eller amortisering, dersom ingen tap ved verdifall hadde vært innregnet.

1.11 Rentebærende lån og kreditter

Rentebærende lån og kreditter innregnes første gang til virkelig verdi, fratrukket direkte henførbare transaksjonsutgifter. I etterfølgende perioder måles rentebærende forpliktelse til amortisert kost, ved å bruke effektiv rente metoden.

1.12 Utbytte

Utbytte føres som forpliktelse i den perioden de blir vedtatt.

1.13 Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser

Leverandørgjeld og andre betalingsforpliktelser innregnes til kost.

1.14 Avsetning

En avsetning innregnes i balansen når konsernet har en eksisterende rettslig forpliktelse eller underforstått plikt, som følge av en tidligere hendelse og det er sannsynlig at det vil kreves en strøm av økonomiske fordeler fra foretaket for å innfri forpliktelsen. Dersom effekten er betydelig, beregnes avsetningen ved å neddiskontere forventede fremtidige kontantstrømmer med en diskonteringsrente før skatt som reflekterer markedets prissetting av tidsverdien av penger og, hvis relevant, risikoer spesifikt knyttet til forpliktelsen.

1.15 Pensjonsforpliktelser

Netto forpliktelse knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger beregnes separat for hver ordning ved å estimere størrelsen på fremtidige ytelser som den ansatte har opptjent gjennom sin arbeidsinnsats i inneværende og tidligere perioder. Disse fremtidige ytelsene diskonteres for å beregne nåverdien, og virkelig verdi av pensjonsmidler trekkes fra for å finne netto forpliktelse. Diskonteringsrenten utgjør balansedagens rente på godt sikrede obligasjonslån med tilnærmet samme løpetid som konsernets forpliktelser. Beregningene er gjort av en kvalifisert aktuar, og er basert på lineær opptjeningsmodell. Når ytelsene i en ordning forbedres, innregnes den andelen av økningen i ytelsene, som ansatte har opparbeidet rettighet til, som kostnad i resultatregnskapet lineært over gjennomsnittlig tidsperiode frem til de ansatte har oppnådd en ubetinget rett til de økte ytelsene. Kostnaden innregnes umiddelbart i resultatregnskapet dersom de ansatte allerede ved tildeling har fått en ubetinget rett til økte ytelser. Alle aktuarielle gevinster og tap pr. 1. januar 2004 er ført mot egenkapitalen. Aktuarielle gevinster og tap ved beregning av foretakets forpliktelse for en pensjonsordning oppstått etter 1.januar 2004 innregnes i resultatregnskapet og fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid i den grad akkumulerte urealiserte aktuarielle gevinster og tap overstiger 10 % av det høyeste av nåverdien av ytelsesbasert pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonsmidlene. I motsatt fall innregnes ikke aktuarielle gevinster og tap. Når beregningene resulterer i en netto eiendel for foretaket, begrenses innregningen av denne eiendelen til nettoen av totale urealiserte aktuarielle tap og kostnad ved tidligere perioders pensjonsopptjening og nåverdien av fremtidige tilbakebetalinger fra ordningen eller reduksjoner i innbetalinger til ordningen.

1.16 Egenkapitalbevis

Ved tilbakekjøp av egne egenkapitalbevis føres kjøpesummen inklusive direkte henførbare kostnader som endring i egenkapitalen. Egne egenkapitalbevis presenteres som en reduksjon i egenkapitalen.

1.17 Periodisering - inntektsføring/kostnadsføring

Renter inntektsføres/kostnadsføres etter effektiv rente metode. Provisjoner innregnes i resultatregnskapet etter hvert som disse opptjenes som inntekter eller påløper som kostnader. Utbytteinntekter innregnes i resultatet på det tidspunktet rett til å motta betaling er etablert. Leieinntekter innregnes i resultatregnskapet lineært over avtalt leieperiode. Driftsinntekter fra utførte tjenester innregnes i resultatregnskapet i forhold til transaksjonens fullføringsgrad på balansedagen. Leiebetalinger under operasjonelle leieavtaler innregnes i resultatregnskapet lineært over leieperioden. Renteelementet i betalinger under finansielle leieavtaler innregnes i resultatet basert på effektiv rente-metode.

Forskuddsbetalte inntekter og påløpte ikke betalte kostnader periodiseres og føres som gjeld i balansen. Opptjente ikke betalte inntekter inntektsføres og føres som et tilgodehavende i balansen.

1.18 Skatt

Inntektsskatt på periodens resultat består av periodeskatt og utsatt skatt. Inntektsskatt innregnes i resultatet med unntak av skatt på poster som er innregnet direkte mot egenkapitalen. Skatteeffekten av sistnevnte poster innregnes direkte mot egenkapitalen. Periodeskatt utgjør forventet betalbar skatt på årets skattpliktige resultat til gjeldende skattesatser på balansedagen, og eventuelle korrigeringer av utsatt skatt/skattefordel for tidligere år. Utsatt skatt avsettes basert på balanseorientert gjeldsmetode ved å ta hensyn til midlertidige forskjeller mellom balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser i den finansielle rapporteringen og skattemessige verdier. Det tas ikke hensyn til følgende midlertidige forskjeller: goodwill som ikke er skattemessig fradragsberettiget, opprinnelig innregning av eiendeler eller forpliktelser som ikke påvirker verken regnskapsmessig eller skattemessig resultat, samt forskjeller relatert til investeringer i datterforetak som ikke antas å reversere i overskuelig fremtid. Avsetningen for utsatt skatt er basert på forventninger om realisasjon av eller oppgjør for balanseførte verdier av eiendeler og forpliktelser, og er beregnet med skattesatser som er kjent for fremtidige år. Ved utsatt skatt innregnes eiendeler kun i den grad det er sannsynlig at eiendelen kan utnyttes gjennom fremtidige skattemessige resultater. Ved utsatt skatt reduseres eiendelene i den grad det ikke lenger er sannsynlig at skattefordelen vil bli realisert.

1.19 Segmentrapportering

Et segment utgjør en identifiserbar del som enten leverer produkter eller tjenester (virksomhetssegment), eller leverer produkter eller tjenester innenfor et særskilt økonomisk miljø (geografisk segment), og som har en risiko og avkastning som er forskjellig fra andre segmenter. I tillegg vises de ufordelte postene. Det rapporteres ikke geografisk segment.

1.20 Anvendelse av IFRS-Standarder

Nedenfor følger en oversikt over nye og reviderte standarder som er vedtatt, men som ikke er trådt i kraft pr 31.12.2013. Totens Sparebank har ikke benyttet muligheten for tidlig anvendelse av de nevnte standardene.

Virkingen av endringene antas, basert på en foreløpig analyse, ikke å ha vesentlig betydning for årsregnskapet.

	<i>Dato for ikrafttredelse</i>	<i>Planlagt implementeringstidspunkt</i>
<i>Nye/reviderte standarder og fortolkninger</i>		
IAS 32 Offsetting Financial Assets and Financial Liabilities	01.01.2014	Regnskapsåret 2014
IFRS 9 Financial instruments	Ikke fastsatt	Ikke fastsatt
IFRS 10 Consolidated Financial Statements	01.01.2014	Regnskapsåret 2014
IFRS 12 Disclosure of interests in other entities	01.01.2014	Regnskapsåret 2014
IAS 19 Employee benefints(amendments)	01.01.2014	Regnskapsåret 2014
IAS 27 Separate financial statements	01.01.2014	Regnskapsåret 2014

2 Finansiell risiko

Banken har gruppert risiko knyttet til sine finansielle instrumenter i tre grupper. Dette er kreditt risiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko. Det vises også til beskrivelse av finansiell risiko i styrets årsberetning.

2.1 Kreditt risiko

Kreditt risiko er risiko knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan oppfylle sine kontraktmessige forpliktelser. For banken er dette i stor grad knyttet til risiko knyttet til tap på utlån. Vurdering av risiko og metoder som benyttes for å måle behov for avsetninger til tap på utlån og garantier er beskrevet nærmere i prinsippnoten. Det vises også til note 17 hvor metode for risikoklassifisering og nedskrivingsbeløp vises. Her vises også utvikling i tap, og hvilke nedskrivninger som er gjennomført.

Banken har ikke endret sin generelle praksis for kredittvurdering og benytter samme modeller/praksis som for tidligere år. Dette gjelder også for avsetninger for tap. Endrede generelle økonomiske utsikter i forhold til forrige år kan allikevel medføre noe endring ved vurderingen nye utlån. En stor andel av bankens utlån er gitt med sikkerhet i boliger i bankens primærområde. Historisk sett har banken lite tap på disse utlånene, og det er fortsatt bankens vurdering at det er lite sannsynlige med vesentlige tap knyttet til disse utlånene. Det er også bankens vurdering at bankens primærområde er mindre preget av opp og nedgangstider en generelt i Norge, og kreditt risikoen derfor er mer stabil her enn i pressområdene.

Banken har en betydelig obligasjonsportefølje (se note 19). Banken har en policy om å investere i obligasjoner med god kredittverdighet, og i hovedsak i papirer med flytende rente. Banken har også en øvre ramme for hvor mye som av forvaltingskapitalen som kan plasseres i obligasjoner (per 31.12.13 maksimalt 1 600 mill. kroner).

En generell økning i kreditt risiko knyttet til obligasjoner, vil påvirke verddivurderingen av denne porteføljen. Generelt vil en økning i kreditt risikoen redusere verdien av obligasjonsporteføljen. I tillegg vil kredittverdigheten til den enkelte obligasjonsutsteder påvirke verdien av obligasjonen. En generell økning i kreditt risikopremien på 1,5 % på en portefølje på ca 1 600 millioner med i snitt 3 års løpetid vil ha en negativ effekt på verdien av porteføljen med ca 70 mill. kroner

2.2 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko knyttet til om banken kan betale sine forpliktelser når de forfaller. Det vises til note 34 som viser en oppstilling for når balansepostene forfaller og omtaler bankens strategi knyttet til likviditetsrisiko. Banken har som strategi på å hente mye av sin funding gjennom langsiktige lån. Banken har også løpende arbeidet for å ha god likviditet, og har en målsetning om å ha likvider for å dekke forfall på innlån 1 år frem i tid. Likviditetsrisikoen følges løpende opp gjennom måling og rapportering av likviditetsindikator I og II, og LCR/LBI. Banken har fastsatt interne mål her som en noe strengere enn de offisielle krav og har som mål å ha en lav likviditetsrisiko.

2.3 Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko knyttet til endringer i markedspriser. For banken gjelder dette i hovedsak endringer i rentenivå, og dels endringer i aksje/obligasjonsverdier. Note 35 viser en oversikt over balansepostene og når en renteendring vil kunne gjennomføres. Banken har som målsetting å være minimalt utsatt for risiko knyttet til endringer i rentenivå. Banken benytter seg derfor av rentebytteavtaler for å sikre seg mot renterisiko knytte til fastrenteavtaler på utlån eller innlån, en oversikt over de samlede rentebytteavtaler og deres verdi vises i note 24.

Når det gjelder bankens obligasjoner er dette for alle vesentlige poster obligasjoner med flytende rente (note 19), som i liten grad er utsatt for markedsrisiko.

Banken har markedsrisiko knyttet til aksjekurser, denne er begrenset gjennom at styret har definert en fastsatt en ramme for investering i aksjer, grunnfond og aksjefond, som er klassifisert som omløpsmidler, til maksimalt 45 mill. kroner. For en oversikt over bankens investeringer i aksjer/fond se note 20, og note 6. I perioder med store svingninger er det større risiko knyttet til investeringer i verdipapirer med variabel avkastning, enn alternative plasseringer. Banken har en forholdsvis liten andel av sin kapital investert i omløpsaksjer ved utgangen av 2013 (19,0 mill kroner). Banken har i tillegg ca. 13,3 mill. kroner plassert i fond som er klassifisert i samme regnskapspost som aksjer.

Note 2 Kritiske estimater og vurderinger.

Tap på utlån, obligasjoner og garantier (note 17)

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporføljen årlig og store og spesielt risikable engasjementer gjennomgås løpende. Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt mer en 11 dager eller dersom de har en særlig dårlig betalingshistorikk. Banken systemer for risikoklassifisering er omtalt i note 17. Banken foretar nedskrivning for verdifall på individuelle lån dersom det foreligger en objektiv informasjon på redusert kredittkvalitet i form av redusert betalingsevne eller sikkerhetsverdi etter at lånet har blitt bevilget. Redusert kredittkvalitet er definert som en nedgradering i risikoklassifiseringssystemet. Slik informasjon kan være betalingshistorikk, og informasjon om debitors betalingsevne. Nedskrivning for verdifall på individuelle lån beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av spesifiserte tap. Senere renteendringer hensyntas for låneavtaler med flytende rente.

Nedskrivning for verdifall beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektiv informasjon som viser at kredittrisikoen har økt etter at kredittene er bevilget, men hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis eller informasjonen ikke lar seg spesifisere på engasjementsnivå. Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje, eller grupper av debitors betalingsevne.

Nedskrivning for verdifall vil alltid baseres på en betydelig grad av skjønn. Prediksjoner basert på historisk informasjon kan vise seg å bli feil fordi man aldri kan vite med sikkerhet hvilke relevans historiske data har som beslutningsgrunnlag. I mange tilfeller vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og prisfastsettelsen kan derfor være beheftet med betydelig usikkerhet.

Banken har ikke endret sin generelle praksis for kredittvurdering og benytter samme modeller/praksis som for tidligere år. Dette gjelder også for avsetninger for tap. Det er bankens vurdering at bankens primærområde er mindre preget av opp og nedgangstider en generelt i Norge, og tapene knyttet til utlån til kunder derfor vil variere mindre enn i pressområdene. Utlån til kunder utgjør en svært vesentlig del av bankens samlede eiendeler og en økning i tap knyttet til denne posten vil derfor ha betydelige effekter på bankens resultater. F. eks vil et årlige tap på 1 % av utlån til kunder øke årlige tapskostnader i konsernet fra 2013 sitt nivå på 59,7 mill til 111 mill. kroner. Bankens estimater viser at de tapsavsetninger som er gjort sannsynligvis vil være dekkende.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser (note 20 og 40)

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil normalt omsettes i aktive markeder og verdien vil således kunne fastsettes med rimelig grad av sikkerhet. For eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg vil ikke dette nødvendigvis være tilfellet. Tilsvarende vil markedsverdier for eiendeler og forpliktelser som regnskapsføres til amortisert kost og som fremkommer i noter, kunne være estimater basert på diskonterte forventede kontantstrømmer, multiplikatoranalyser eller andre beregningsmetoder. Slike vil kunne være beheftet med betydelig usikkerhet. Med unntak for noen få aksjer er det norske aksjemarkedet lite likvid. Aksjekurser vil i de fleste tilfeller være sist omsatte kurs. I noen tilfeller der likviditeten er dårlig og det fremkommer større uforklarte prisbevegelser rundt

årsskiftet, vil kursen kunne være fastsatt som volumvektet gjennomsnitt over en tidsperiode, vanligvis desember.

Verdien av bankens verdipapirer med variabel avkastning er vurdert til 204 mill. kroner ved årsskiftet. Herav utgjør aksjer i Eika Gruppen AS 76,9 mill. kroner, Eika Boligkreditt AS 65,3 mill. kroner og aksjer i Nets Holding AS 27,2 mill. kroner. Ved en endring i verdisetningen av disse selskapene vil derfor banken være utsatt for risiko av betydning. Verdsettelsen av Eika Gruppen AS tar utgangspunkt i en verdivurdering av de enkelte selskaper som inngår i gruppen, og en samlet verdi for konsernet totalt, basert på relevante verdsettelsesmetoder. Denne verdivurderingen blir vurdert opp i mot sist kjente emisjons- og/eller omsetningskurs, hensyntatt bankens egne vurderinger av hendelser frem til balansedagen. Ved verdisetningen av Nets Holding AS er verdivurderingen som er gjort i forbindelse med fusjonen mellom Nordito AS og PBS AS langt til grunn. Aksjene i Eika Boligkreditt AS er vurdert med basis i siste emisjonskurs. Banken anser det ikke som sannsynlig at verdien av aksjene i Eika Gruppen og Eika Boligkreditt AS vil endre seg vesentlig i det kommende regnskapsår. Når det gjelder bankens omløpsaksjer anses det som sannsynlig at disse vil følge den generelle børsutviklingen.

Virkelig verdi av derivater (note 24)

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verdivurderingsmodeller der prisen på underliggende, eksempelvis renter og valuta innhentes i markedet. For opsjoner vil volatiliteter være observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes eksempelvis at renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I motsatt fall brukes den relevante kjøps eller salgskurs for å vurdere nettoposisjonen.

Bankens derivater er sikringsinstrumenter og en endring i verdien på disse vil derfor i stor grad samsvare med verdiendringer på sikringsobjektet og ha begrenset effekt på bankens finansielle stilling.

Pensjoner (note 10)

Netto pensjonsforpliktelse og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater herunder; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i grunnbeløpet og den generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder er av stor betydning. Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelsen og ikke til den nettoforpliktelsen som fremkommer i balansen. Estimaterendringer som følge av endringer i nevnte parametere vil føres direkte mot egenkapitalen og ikke belaste resultatregnskapet umiddelbart slik som andre estimaterendringer.

Tidligere avsetninger for fremtidige forpliktelser knyttet til AFP ble tilbakeført i løpet av 2010. Dette gjelder ikke for avsetninger som dekker de som har begynt å ta ut AFP ved inngangen av 2010. Per 31.12.2013 er det derfor kun regnskapsmessig avsatt for å dekke bedriftens fremtidig AFP-forpliktelser for aktive AFP pensjonister.

TOTENS SPAREBANK 2013

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET

Note 3 Endringer i konsernstruktur

Det har ikke vært noen endringer i konsernstrukturen i 2013. Totens Sparebank sine datterselskaper er nærmere beskrevet i note 21.

Note 4 Segmentinformasjon

Banken har to strategiske forretningsområder som rapporteres til ledelsen. Dette er privatmarkedet og bedriftsmarkedet. I noten nedenfor vises tilsvarende segmentinformasjon som rapporteres til ledelsen i banken.

Personkunder som følges opp via næringsavdelingen inngår i bedriftsmarkedet. Det er vår vurdering at det ikke foreligger vesentlig forskjeller i risiko og avkastning på produkter og tjenester som inngår i bankens hovedmarkeder.

	Morbank			Sum
	2013			
	Privatmarked	Bedriftsmarked	Ufordelt	
Resultatregnskap				
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	127.186	103.993	-8.575	222.604
Netto andre driftsinntekter	67.042	11.180	18.585	96.807
Driftskostnader	41.740	9.237	92.069	143.046
Driftsresultat før tap	152.488	105.936	-82.059	176.365
Tap på utlån	1.750	57.900	9	59.659
Nedskrivninger	-	-	-2.572	-2.572
Driftsresultat før skatt	150.738	48.036	-84.639	114.135
Skatt	42.207	13.450	-28.350	27.307
Resultat etter skatt	108.531	34.586	-56.290	86.828
Balanse				
Netto utlån til kunder	5.251.960	3.571.456	227.866	9.051.282
Andre eiendeler	-	-	2.437.420	2.437.420
Sum eiendeler per segment	5.251.960	3.571.456	2.665.286	11.488.702
Innskudd fra og gjeld til kunder	4.161.258	1.891.853	340.021	6.393.132
Annen gjeld	-	-	4.130.544	4.130.544
Sum gjeld	4.161.258	1.891.853	4.470.565	10.523.676
Egenkapital	-	-	965.026	965.026
Sum gjeld og egenkapital per segment	4.161.258	1.891.853	5.435.591	11.488.702

Morbank				
2012				
	Privatmarked	Bedriftsmarked	Ufordelt	Sum
Resultatregnskap				
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	111.486	92.481	6.966	210.932
Netto andre driftsinntekter	34.732	9.950	99.200	143.882
Driftskostnader	44.703	8.582	102.051	155.336
Driftsresultat før tap	101.515	93.849	4.115	199.478
Tap på utlån	22.180	19.750	-3.000	38.930
Nedskrivninger	-	-	35.168	35.168
Driftsresultat før skatt	79.335	74.099	-28.053	125.379
Skatt	22.214	20.748	-13.238	29.724
Resultat etter skatt	57.121	53.351	-14.815	95.655
Balanse				
Netto utlån til kunder	5.734.349	3.601.848	190.872	9.527.069
Andre eiendeler			2.333.476	2.333.476
Sum eiendeler per segment	5.734.349	3.601.848	2.524.348	11.860.545
Innskudd fra og gjeld til kunder	4.076.024	1.896.589	464.313	6.436.926
Annen gjeld			4.533.324	4.533.324
Sum gjeld	4.076.024	1.896.589	4.997.637	10.970.250
Egenkapital			890.295	890.295
Sum gjeld og egenkapital per segment	4.076.024	1.896.589	5.887.932	11.860.544

	Konsern			
	2013			
	Privatmarked	Bedriftsmarked	Ufordelt	Sum
Resultatregnskap				
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	156.325	103.993	-9.922	250.396
Netto andre driftsinntekter	58.567	11.180	57.451	127.198
Driftskostnader	44.309	9.237	125.699	179.245
Driftsresultat før tap	170.583	105.936	-78.171	198.348
Tap på utlån	1.750	57.900	8	59.658
Nedskrivninger	-	-	-2.572	-2.572
Driftsresultat før skatt	168.833	48.036	-80.750	136.119
Skatt	47.277	13.450	-26.642	34.084
Resultat etter skatt	121.556	34.586	-54.108	102.035
Balanse				
Netto utlån til kunder	7.303.250	3.571.456	200.793	11.075.499
Andre eiendeler	-	-	2.098.764	2.098.764
Sum eiendeler per segment	7.303.250	3.571.456	2.665.286	13.174.263
Innskudd fra og gjeld til kunder	4.161.258	1.891.853	328.720	6.381.831
Annen gjeld	-	-	5.802.580	5.802.580
Sum gjeld	4.161.258	1.891.853	6.131.300	12.184.411
Egenkapital	-	-	989.852	989.852
Sum gjeld og egenkapital per segment	4.161.258	1.891.853	5.435.591	13.174.263

	Konsern			
	2012			
	Privatmarked	Bedriftsmarked	Ufordelt	Sum
Resultatregnskap				
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	128.545	103.993	-6.240	226.298
Netto andre driftsinntekter	27.042	11.180	134.513	172.735
Driftskostnader	47.497	9.237	132.418	189.152
Driftsresultat før tap	108.090	105.936	-4.144	209.882
Tap på utlån	22.180	57.900	-41.150	38.930
Nedskrivinger	-	-	-35.168	-35.168
Driftsresultat før skatt	85.910	48.036	1.838	135.784
Skatt	24.056	13.450	-4.559	32.947
Resultat etter skatt	61.854	34.586	6.397	102.837
Balanse				
Netto utlån til kunder	7.358.734	3.571.456	190.174	11.120.364
Andre eiendeler	-	-	2.103.168	2.103.168
Sum eiendeler per segment	7.358.734	3.571.456	2.665.286	13.223.532
Innskudd fra og gjeld til kunder	4.076.024	1.891.853	456.125	6.424.002
Annen gjeld	-	-	5.899.151	5.899.151
Sum gjeld	4.076.024	1.891.853	6.355.276	12.323.153
Egenkapital	-	-	900.379	900.379
Sum gjeld og egenkapital per segment	4.161.258	1.891.853	5.435.591	13.223.532

Note 5 Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter

	Morbank		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	10.531	14.168	4.751	6.973
Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	452.572	469.330	524.401	533.675
Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	37.414	46.867	37.414	47.149
Andre renteinntekter og lignende inntekter	36	1	36	1
Sum renteinntekter	500.552	530.366	566.602	587.798
Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	2.642	5.102	2.642	5.102
Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	141.440	144.115	140.968	143.986
Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	107.258	147.275	145.988	189.471
Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	20.620	22.942	20.620	22.941
Andre rentekostnader og lignende kostnader	5.988		5.988	
Sum rentekostnader	277.948	319.434	316.206	361.500
Netto rente- og kredittprovisjoner	222.604	210.932	250.396	226.298
Herav inntektsførte renter og provisjoner på engasjement hvor det er foretatt nedskrivinger	4.374	3.684	4.374	3.684

Note 6 Netto verdiendringer og gevinst/tap på valuta og verdipapirer til virkelig verdi over resultatet og driftsresultat fra ordinær drift

	Morbank		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	9.773	15.711	9.773	15.879
Aksjer og andre verdipapirer med variabel avkastning	4.086	2.973	4.086	2.973
Valuta og finansielle derivater	-1.165	5.932	-1.165	5.932
Sum	12.694	24.616	12.694	24.784

Banken verdiendringer knytter seg til verdipapirer som ble øremerket til kategorien virkelig verdi over resultatet ved første gangs registrering. I tillegg er verdiendringer knyttet til derivater ført mot resultatet

Finansielle verdipapirer som måles til virkelig verdi over resultatet har en vesentlig betydning for Totens Sparebank sitt resultat og stilling. Bankens resultater påvirkes i stor grad av svingninger i verdiene på aksje- og obligasjonsporteføljen.

	Morbank	
	2013	2012
Driftsresultat	114.135	125.381
Netto verdiendringer og gevinst/tap på verdipapirer til virkelig verdi over resultatet.	12.694	24.616
Netto tap/gevinst på langsiktige investeringer i verdipapirer	-2.572	-35.168
Utbytte	14.569	61.339
Driftsresultat fra ordinær bankdrift	89.444	74.594

Note 7 Andre driftsinntekter

	Morbank		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Andre inntekter	1.159	1.337	953	1.133
Meglerprovisjon			40.548	37.497
Driftsinntekter faste eiendommer	87	59	467	308
Sum andre driftsinntekter	1.246	1.396	41.968	38.938

Note 8 Spesifikasjon av provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester

	Morbank		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Betalingsformidling	27.573	27.158	27.573	27.158
Provisjon spare- og plasseringsprodukter	5.374	5.308	5.374	5.308
Provisjon fra boligkreditt	23.787	13.730	15.312	5.872
Provisjon forsikringstjenester	15.834	14.485	15.834	14.485
Annen virksomhet	2.885	2.933	2.885	2.933
Garantiprovisjon	3.242	3.092	3.242	3.092
Sum inntekter	78.695	66.707	70.220	58.849

Note 9 Lønn og personalkostnader

	Morbank		Konsern		96.332
	2013	2012	2013	2012	
Lønn	67.031	63.903	82.360	78.692	
Pensjoner (note 7)	-7.074	12.635	-6.874	11.467	
Sosiale kostnader	11.521	11.167	13.972	13.535	
Sum	71.477	87.705	89.458	103.694	

	2013	2012	2013	2012
Antall ansatte pr 31.12	125	127	147	148
Gjennomsnittlig årsverk	118	119	140	139

Oversikt over lån, lønn og andre godtgjørelser til bankens ledelse og styret 2013

	Morbank				Konsern			
	Lønn	Annen godtgjørelse	Årlig premie i opptjente pensjonsrettigheter	Lån og sikkerhetsstillelser	Lønn	Annen godtgjørelse	Årlig premie i opptjente pensjonsrettigheter	Lån og sikkerhetsstillelser
<u>Ledende ansatte:</u>	6.975	514	990	15.820	6.975	514	990	15.820
Adm. banksjef, Rolf Endre Delingsrud	1.656	219	205		1.656	219	205	
Viseadministrerende banksjef, Stig Håvard Blikseth	1.125	56	135	2.250	1.125	56	135	2.250
Banksjef strategi og forretningsutvikling, Paul Tormod Stenberg	1.031	61	308	4.094	1.031	61	308	4.094
Banksjef finans, Johan Øverseth Røstøen	902	58	87	2.600	902	58	87	2.600
Banksjef marked, Odd Fjellby	1.066	57	129	3.277	1.066	57	129	3.277
Banksjef kreditt, Torleif Lilløy	1.195	64	126	3.599	1.195	64	126	3.599
<u>Styret (inkl. varamedlemmer):</u>		824		5.125		824		5.125
Leder Ole Festad Lund		193		1.475		193		1.475
Nestleder Steinar Nordengen 1)		120				120		
Styremedlem Geir Ståle Nilsen		87				87		
Styremedlem Jørn Wroldsen		87				87		
Styremedlem Anne C. Syljuåsen		87				112		
Styremedlem Geir Stenseth (fra 18.04.2013)		60		1.255		60		1.255
Styremedlem Jan Sverre Seierstad (ansattes representant) 2)		87		837		87		837
Varamedlem Ann Kristin Haugen (fast møtende varamedlem ansatte) 2)		50		1.558		50		1.558
Tidligere styremedlem Marianne Olsson (til 18.04.2013)		27				27		
Varamedlemmer		28				28		
<u>Revisjonsutvalg:</u>		121				121		
Leder av revisjonsutvalget Steinar Nordengen		50				50		
Medlem Anne C. Syljuåsen		35				35		
Medlem Geir Ståle Nilsen		35				35		

<u>Godtgjøringsutvalg:</u>		39				39		
Leder av godtgjøringsutvalget Ole Festad Lund		15				15		
Medlem Jørn Wroldsen		12				12		
Medlem Geir Stenseth (fra 18.04.2013)		4				4		
Tidligere medlem Marianne Olsson (til 18.04.2013)		8				8		
<u>Kontrollkomité</u>		247				247		
Leder av kontrollkomite Åse Sandberg Hovden		110				110		
Nestleder Richard Søfteland Jensen (fra 18.04.2013)		37				37		
Medlem Ola Andersson		55				55		
Varamedlem Jan Kåre Testad		45				45		
Tidligere leder Ketil Randen Sveen (til 18.04.2013)		30				30		
<u>Forstanderskapet</u>		343			14.462	349		14.462
Forstanderskapets leder; Roar Løken Lunder		50			130	50		130
<u>Ansatte som i hht. Godtgjøringsforskriften omfattes av særlige regler:</u>								
Banksjef næringsliv, Harald Mjørlund	790	56	174	1.940	790	56	174	1.940
Avdelingsleder sparing og plassering, Jon-Magnus Helganger	610	50	19	1.259	610	50	19	1.259
Banksjef riskmanagement, Håkon Kvam	937	61	94	2.550	937	61	94	2.550
Lån til andre ansatte				160.343				160.343
Samlet innberettet rentefordel for ansatte				461				461

1) Gjennom eget heleid selskap har styremedlemmet i tillegg mottatt kr. 369.000,- i honorar for rådgivning knyttet til et konkret engasjement. Beløpet inkludere merverdiavgift.

2) For ansattvalgde styremedlemmer er kun godtgjørelse for det gjeldende verv oppgitt.

Oversikt over lån, lønn og andre godtgjørelser til bankens ledelse og styret 2012

	Morbank				Konsern			
	Lønn	Annen godtgjørelse	Årlig premie i opptjente pensjonsrettigheter	Lån og sikkerhetsstillelser	Lønn	Annen godtgjørelse	Årlig premie i opptjente pensjonsrettigheter	Lån og sikkerhetsstillelser
<u>Ledende ansatte:</u>	6.653	337	1.052	15.988	6.653	337	1.052	15.988
Adm. banksjef, Rolf Endre Delingsrud	1.466	185	238		1.466	185	238	
Viseadministrerende banksjef, Torleif Lilløy	1.178	31	186	3.537	1.178	31	186	3.537
Banksjef stab, Stig Håvard Blikseth	1.030	28	138	2.250	1.030	28	138	2.250
Banksjef marked, Odd Fjellby	1.057	31	108	3.427	1.057	31	108	3.427
Banksjef finans, Paul Tormod Stenberg	1.005	31	266	4.225	1.005	31	266	4.225
Banksjef risk management, Håkon Kvam	916	32	116	2.550	916	32	116	2.550
<u>Styret (inkl. varamedlemmer):</u>		744		4.605		744		4.605
Leder Ole Festad Lund		173		2.035		173		2.035
Nestleder Steinar Nordengen		105				105		
Styremedlem Geir Ståle Nilsen		78				78		
Styremedlem Jørn Wroldsen		78				78		
Styremedlem Anne C. Syljuåsen		53				78		
Styremedlem Marianne Olsson		78				78		
Styremedlem Jan Sverre Seierstad (ansattes representant)		78		689		78		689
Varamedlem Ann Kristin Haugen (fast møtende varamedlem ansatte)		34		1.496		34		1.496
Varamedlemmer/tidligere medlemmer		65		385		65		385
<u>Revisjonsutvalg:</u>		120				120		
Leder av revisjonsutvalget Steinar Nordengen		50				50		
Medlem Anne C. Syljuåsen		18				18		
Medlem Geir Ståle Nilsen		35				35		
Tidligere medlemmer		17				17		
<u>Godtgjøringsutvalg:</u>		26				26		
Leder av godtgjøringsutvalget Ole Festad Lund		10				10		
Medlem Jørn Wroldsen		8				8		
Medlem Marianne Olsson		8				8		
Tidligere medlemmer								
<u>Kontrollkomité</u>		243		1.766		243		1.766
Leder av kontrollkomite Ketil Randen Sveen		90				90		
Nestleder Åse Sandberg Hovden		55		1.677		55		1.677
Medlem Ola Andersson		53				53		
Varamedlem/tidligere medlem		45		89		45		89
<u>Forstandskapet</u>		308		36.522		314		36.522
Forstandskapetets leder; Roar Løken Lunder		48		130		48		130
Lån til andre ansatte				152.409				152.409
<u>Samlet innberettet rentefordel for ansatte</u>				526				526

Adm. banksjef har ikke lån eller kreditt i Totens Sparebank.

Styreleder har en driftskreditt med en effektiv rente i 2013 på 7,02 %. Kreditten skal revurderes 07.11.2014. Styreleder har et lån med en effektiv rente på 5,22 % i 2013, som skal nedbetales innen 01.12.2029. I tillegg har styrelederen et lån som har en effektiv rente i 2013 på 5,60 %, som skal nedbetales innen 01.02.2014.

Ledergruppen inkludert adm. banksjef, har samme pensjonsordning som gjelder generelt i foretaket. Tillitsvalgte har ikke pensjonsordning.

Adm. banksjef har ved oppsigelse fra selskapets side rett til etterlønn i 12 mnd. utover oppsigelsestiden på 6 mnd. Inntekt fra lønnet arbeid i etterlønnperioden skal komme til fradrag i etterlønnen. Ingen øvrige ansatte eller tillitsvalgte har avtale om etterlønn ved fratredelse eller egen særskilt avtale om vilkår for oppsigelse.

Ledende ansatte er ikke gitt avtaler av banken som gir de rett til å kjøpe egenkapitalbevis til annet enn markedsverdi.

Rentesubsidiering av lån til ansatte er beregnet til 0,5 mill. kroner. Ved beregningen av rentesubsidier på lån til ansatte er det tatt utgangspunkt i differansen mellom lånerenten og den rentesats som gir grunnlag for fordelsbeskatning. Ordningen er felles for alle ansatte.

Under gitte betingelser er det en generell bonusordning i banken hvor de ansatte får utbetale en bonus. For regnskapsåret 2013 utgjør dette kroner 20.000,- per ansatt, mot kroner 30.000,- for regnskapsåret 2012. Beløpet blir forholdsmessig redusert for de som har en lavere stillingsandel, eller har vært ansatt deler av året.

	Morbank		Konsern	
Godtgjørelse til valgt revisor	2013	2012	2013	2012
Lovpålagt revisjon	660,0	531,3	819,4	748,3
Annen bistand	226,2	354,6	569,4	717,6
Sum godtgjørelse til revisor	886,2	885,9	1.388,8	1.466,0

Godtgjørelse til revisor inkluderer merverdiavgift.

Note 10 Pensjonsforpliktelser overfor ansatte og tillitsvalgte

Banken har en kollektiv ytelsesbasert pensjonsordning som gir de ansatte rett til 70 % av sluttlønn når de ansatte pensjoneres (67 år). I tillegg har de ansatte mulighet til å benytte avtalefestet pensjon og gå ut i pensjon fra 62 år. Banken benytter DNB Livsforsikring ASA til å administrere og drifte bankens pensjonsordning, unntatt for avtalefestet pensjon hvor banken selv løpende finansierer ordningen. Pensjonsmidlene i ordningen er forvaltet av DNB Livsforsikring ASA i henhold til de gjeldende regler for forvaltning av pensjonsmidler. Banken har ingen direkte innvirkning på forvaltningen av midlene.

Totens Sparebank er pliktig til å ha obligatorisk tjenestepensjon etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Den ovenfor beskrevne ordning tilfredsstiller de krav som stilles i lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Netto pensjonsmidler

Konsernet har en kollektiv pensjonsordning overfor 148 ansatte (inkl. pensjonister). De ansatte har rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser (ytelsesplaner). Ordningen administreres via en kollektiv pensjonsforsikring. De ansatte i Aktiv Eiendomsmegling Innlandet AS har en innskuddsbasert pensjonsordning.

Pensjonsforpliktelser

Konsernet har en generell avtale om førtidspensjonering gjennom AFP-ordningen. Staten dekker en andel av pensjonen.

Bankens andel av avtalen finansieres direkte over drift. Banken har pr. 31.12.2013 to førtidspensjonerte på AFP etter gammel ordning.

	Morbank		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Periodens pensjonskostnad				
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	5.428	7.664	5.628	7.981
Rentekostnad av påløpe pensjonsforpliktelser	3.641	3.017	3.641	3.017
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-3.710	-3.151	-3.710	-3.151
Avsluttet ytelsesbasert pensjonsordning	1.222		1.222	-1.587
Amortisering av estimeringstap		3.215		3.215
Administrasjonskostnader		623		623
Periodisert arbeidsgiveravgift	953	1.268	953	1.268
Resultatført planendring	-14.609	0	-14.609	0
Årets kostnad uførepensjon (risikodekning uten fripoliserett)				
Netto pensjonskostnad	-7.074	12.635	-6.874	11.365
Balanse pr.	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Estimert pensjonsforpliktelse inkl. forventet lønnsøkning	-83.812	-102.100	-83.849	-102.129
Utbetalt over drift				
Estimert verdi av pensjonsmidler	81.496	82.538	81.496	82.538
Utsatt forpliktelse ved planendring				
Ikke resultatført virkning av forskjell mellom estimert og faktisk	0	12.979	0	12.971
Forskuddsbetalt arbeidsgiveravgift ved netto pensjonsmidler		-52		-52
Balanseført netto pensjonsmidler inkl. arbeidsgiveravgift				
Balanseført pensjonsforpliktelse	-2.316	-6.635	-2.353	-6.672
Av balanseført pensjonsforpliktelse er følgende knyttet til usikrede ordninger:	-510	-510	-510	-510
Av estimert total pensjonsforpliktelse er følgende fondert:	-83.812	-101.590	-83.812	-101.590
Av estimert total pensjonsforpliktelse er følgende ufondert:	-384	-516	-421	-553

Endring i innregnet netto pensjonsforpliktelse i balansen	2013	2012	2013	2012
Balanseført forpliktelse 01.01	-6.635	-4.927	-6.672	-6.551
Pensjonskostnad	7.074	-12.635	6.874	-11.365
Innbetalt	2.838	9.577	3.037	9.894
Ført mot egenkapitalen	-5.907			
Utbetalt over drift	314	1.350	314	1.350
Balanseført forpliktelse 31.12	-2.316	-6.635	-2.353	-6.672

Banken avtalte i 2013 en planendring som medførte en reduksjon i pensjonsforpliktelsen på 14,6 mill. kroner. Effekten ble i hht. gjeldende prinsipper resultatført som en kostnadsreduksjon.

Økonomiske forutsetninger

Ved beregning er følgende forutsetninger lagt til grunn:

- for ansatte over 40 år

Uttaksprosent AFP

Diskonteringsrente

Forventet avkastning av pensjonsmidler

Årlig forventet lønnsvekst

Årlig forventet G-regulering

Årlig forventet regulering av pensjoner under utbetaling

	2013	2013	2012	2012
	Forpliktelser	Kostnader	Forpliktelser	Kostnader
	Faktisk	Faktisk	Faktisk	Faktisk
	4,2 %	3,9 %	3,9 %	2,6 %
	4,5 %	4,5 %	4,5 %	4,1 %
	4,0 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %
	4,0 %	3,5 %	3,5 %	3,3 %
	0,5 %	2,0 %	2,0 %	1,5 %

Den forventede avkastning er vurdert til ca. 4,5 % ut fra en antagelse om avkastningen på pensjonsmidlene over tid vil være noe høyere enn diskonteringsrenten.

Historisk sett gir plasseringer i aksjer og obligasjoner en høyere avkastning enn diskonteringsrenten, og vi har vurdert denne meravkastningen til ca. 1-2 %

på lang sikt. Reel avkastning for 2013 ble 5,1 %, noe høyere enn den forventede langsiktige avkastningen lagt til grunn i beregningene. Premieinnbetalingen

for 2014 er antatt å bli ca. 9,0 mill. kroner.

Utvikling i pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser

	2013	2012	2011	2010	2009
Estimert pensjonsforpliktelse inkl. forventet lønnsøkning	83.812	102.100	117.912	120.895	94.308
Endring i %	-17,9%	-13,4%	4,1%	28,2%	-2,5%
Estimert verdi av pensjonsmidler	81.496	82.538	73.990	69.600	62.001
Endring i %	-1,3%	11,6%	6,3%	12,3%	10,6%

102.100

	Morbank		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Bevegelser i pensjonsforpliktelsen				
Pensjonsforpliktelsen per 01.01	102.100	117.911	102.129	118.984
Årets pensjonsopptjening	6.661	8.786	6.661	9.103
Pensjonsutbetaling	-2.399	-3.512	-2.399	-3.829
Rentekostnader aktive	3.641	3.033	3.641	3.033
Planendring	-14.609		-14.609	
Avsluttet ytelsesbasert pensjonsordning				-1.587
Ikke resultatførte estimatavvik	-11.582	-24.117	-11.582	-23.574
Pensjonsforpliktelsen per 31.12	83.812	102.100	83.841	102.129

	Morbank		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Bevegelser i pensjonsmidler				
Pensjonsmidler per 01.01.	82.538	73.990	82.538	74.581
Totalt innbetalt	1.616	9.282	1.616	9.282
Utbetalte pensjoner	-1.806	-2.911	-1.806	-2.911
Forventet avkastning	3.710	3.151	3.710	3.151
Forventet avkastning innbetalinger				
Avsluttet ytelsesbasert pensjonsordning				-591
Administrasjonskostnader		-623		-623
Aktuarielt (tap) gevinst	-4.562	-351	-4.562	-351
Pensjonsmidler per 31.12.	81.496	82.538	81.496	82.538

Sensitivitetsanalyse pensjonsberegning

Følgende estimater er basert på fakta og omstendigheter pr. 31. desember 2013, forutsatt at alle andre parameter er konstante. Faktiske resultater kan i vesentlig grad avvike fra disse estimatene.

	Morbank				Konsern			
	Diskonteringsrente		Årlig lønnsvekst		Diskonteringsrente		Årlig lønnsvekst	
	+1%	-1%	+1%	-1%	+1%	-1%	+1%	-1%
Prosentvis endring i pensjon								
Pensjonsforpliktelse (PBO)	-15,9%	20,9%	13,1%	-10,3%	-15,9%	20,9%	13,1%	-10,3%
Periodens netto pensjonskostnader	-20,9%	28,7%	23,7%	-18,0%	-20,9%	28,7%	23,7%	-18,0%

Endringen i ISA 19 medførte at korridormetoden ikke lenger kunne benyttes etter 01.01.2013. Dette medførte at ikke resultatførte estimatavvik inklusiv arbeidsgiveravgift ble ført direkte mot egenkapitalen. For 2013 utgjør dette netto 5,9 mill. kroner.

	2013	2012	2013	2012
Note 11 Andre driftskostnader				
Fremmede personytelser	3.386	2.892	3.386	2.892
Husleie og kostnader leide lokaler	15.242	15.488	9.292	9.515
Avgift sentrale organisasjoner	3.938	3.207	3.938	3.207
Driftskostnader faste eiendommer		38	417	901
Andre kostnader	10.194	8.275	19.873	18.021
Sum andre driftskostnader	32.760	29.901	36.906	34.537

Note 12 Netto tap på utlån og garantier

	Utlån		Garantier	
	2013	2012	2013	2012
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	4.847	2.318	1.700	0
+Periodens endring i gruppenedskrivninger	-1.744	-5.957		
+Konstaterte tap hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	9.822	18.168		
+Konstaterte tap hvor det tidligere ikke er gjort individuelle nedskrivninger	46.574	25.161		
- Inngang på tidligere konstaterte tap	-1.541	-760		
Periodens tapskostnader	57.958	38.930	1.700	0

Tap anses som konstatert ved stadfestet akkord eller konkurs, ved at utleggsforretninger ikke har ført fram, ved rettskraftig dom, eller forøvrig ved at banken har gitt avkall på hele eller deler av engasjementet, eller at engasjementet vurderes som endelig tapt av banken.

	2013	2012
Konstaterte tap utlån	56.396	43.328
Konstaterte tap garantier		
Sum	56.396	43.328

Individuelle nedskrivninger på utlån

Individuelle nedskrivninger på utlån er avsetning til dekning av inntrådte tap på engasjement som er identifisert som tapsutsatte på balansedagen.

	Utlån		Garantier	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Individuelle nedskrivninger 01.01	32.814	30.496	0	0
- Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt nedskrivninger	9.822	18.168		
+Økte nedskrivninger i perioden	1.100	5.698		
+Nye nedskrivninger i perioden	14.851	20.380	1.700	
- Tilbakeføring av nedskrivninger i perioden	1.282	5.592		
Individuelle nedskrivninger 31.12	37.662	32.814	1.700	0

Nedskrivninger på grupper av utlån

Nedskrivninger på grupper av utlån er avsetning til dekning av tap som er inntruffet på engasjementer som ikke er identifisert og vurdert etter reglene om individuelle nedskrivninger.

	Utlån		Garantier	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Nedskrivning på grupper av utlån 01.01	37.713	43.670	0	0
+/- Periodens gruppe nedskrivning	-1.745	-5.957		
Nedskrivning på grupper av utlån 31.12	35.968	37.713	0	0

Note 13 Netto tap/gevinst på langsiktige investeringer i verdipapirer

	Morbank		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Nedskrivning av aksjer i Warren AS	274	38	274	38
Nedskrivning av aksjer i Eika Gruppen AS		35.734		35.734
Gevinst ved salg av aksjer i Eika Boligkreditt AS		-678		-678
Nedskrivning av Nordito Property AS	2.298		2.298	
Diverse aksjer		73		73
Sum verdifall innregnet i resultatet	2.572	35.168	2.572	35.168

Regnskapsmessig gevinst vises med negativt tall, og regnskapsmessig tap med positive tall

Note 14 Skattekostnad

	Morbank		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Årets betalbare skatt	24.780	26.510	31.289	29.182
Justering for tidligere år	-1.559	-150	-1.559	-150
Endring midlertidige forskjeller	4.086	3.364	4.355	3.915
Sum skattekostnad i resultatregnskapet	27.307	29.724	34.084	32.947
Avstemming av skattekostnad mot resultat før skatt	2013	2012	2013	2012
Resultat før skattekostnad	114.135	125.381	138.312	137.108
Skatt basert på gjeldende skattesats (28%)	31.958	35.107	38.727	38.390
Formuesskatt	1.250	1.600	1.250	1.600
Ikke fradragberettigede kostnader	805	10.159	808	10.162
Skattefrie inntekter	-5.167	-17.039	-5.167	-17.104
For mye(-)/lite avsatt tidligere år	-1.559	-150	-1.559	-150
Effekt overgang til skattesats 27 % ved beregning utsatt skatt	-31		-31	
Effekt avrunding og elimineringer	52	48	56	50
Skattekostnad	27.307	29.724	34.084	32.947
Effektiv skattesats	24%	24%	25%	24%

Utsatt skatt og skattefordel

Netto utsatt skatt eller skattefordel beregnes på grunnlag av de forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier som eksisterer ved utgangen av regnskapsåret. Det er beregnet utsatt skatt vedrørende forskjeller knyttet til:

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Positive forskjeller:				
Obligasjoner og finansielle instrumenter	5.273	1.666	5.273	1.666
Gevinst- og tapskonto	2.746	3.432	2.746	3.432
Sum	8.019	5.098	8.019	5.098
Negative forskjeller:				
Obligasjoner og finansielle instrumenter	374	1.956	374	1.956
Varige driftsmidler	2.208	2.183	3.253	2.538
Pensjonsforpliktelser	2.316	6.635	2.316	6.672
Fremførbart underskudd				1.596
Sum negative forskjeller	4.898	10.775	5.943	12.763
Netto forskjeller etter utligning	3.121	-5.677	2.076	-7.664
Endring midlertidige forskjeller	8.798	12.016	9.740	13.858
Balanseført utsatt skatt	843			15
Balanseført utsatt skattefordel		1.589	284	2.161

Ved beregning av utsatt skatt per 31.12.2013 er det benyttet skattesats 27 %, mot 28 % per 31.12.2012.

Note 15 Resultat per egenkapitalbevis

Overskudd fordeles mellom egenkapitalbeviserne og grunnfondet i forhold til deres andel av bankens egenkapital korrigert for fond for urealiserte gevinster. Egenkapitalbevisernes andel av egenkapitalen utgjøres av summen av eierandelskapital, overkursfond og utjevningsfond i prosent av total egenkapital fratrukket fond for urealiserte gevinster. For 2013 var egenkapitalbevisernes andel 59,79 %, for 2012 var tilsvarende andel 60,21 %.

Egenkapitalbevisernes andel av årsresultatet i 2013, korrigert for avsetning til fond for urealiserte gevinster, utgjør totalt 52,1 mill. kroner. Dette tilsvarer i 2013 kroner 8,50 per egenkapitalbevis. Egenkapitalbevisernes andel av konsernets årsresultat er kr 60,5 mill. kroner, og tilsvarer 9,88 kr pr egenkapitalbevis.

Det er i morbanken foreslått at det overføres 36,8 mill. kroner til utjevningsfond, og at det utbetales 15,3 mill. kroner i utbytte for 2013.

	Morbank	
	2013	2012
Årets resultat	86.827.820	95.657.019
Egenkapitalbevisernes andel i %	59,79%	60,21%
Egenkapitalbevisernes andel av resultatet korrigert for avsetning til fond for urealiserte gevinster	52.082.249	95.372.760
Antall egenkapitalbevis (veid snitt)	6.124.534	6.124.534
Resultat per egenkapitalbevis inkl. overføring til urealiserte gevinster	8,50	9,40
Antall egenkapitalbevis inkludert tegningsretter (veid snitt)	6.124.534	6.124.534
Utvannet resultat per egenkapitalbevis inkl. overføring fra urealiserte gevinster	8,50	9,40

Note 16 Kredittinstitusjoner - fordring og gjeld

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid/oppsigelsesfrist	67.146	247.241	67.286	247.381
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid/oppsigelsesfrist	430.033	193.342	155.105	1.985
Sum	497.179	440.583	222.391	249.366
Gjennomsnittrente kredittinstitusjoner (%)	2,25	2,37	2,03	2,37
Misligholdte engasjementer				
Gjeld til kredittinstitusjoner				
Lån/innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid/oppsigelsestid	75.647	1.427	68.500	1.317
Lån/innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid/oppsigelsestid	100.000	100.000	100.000	100.000
Sum	175.647	101.427	168.500	101.317
Gjennomsnittrente kredittinstitusjoner (%)	1,91	2,93	1,96	2,93

Av bankes utlån til kredittinstitusjoner er 293,4 mill. kroner lån til datterselskapet Totens Sparebank Boligkreditt AS. Av gjelden til kredittinstitusjoner er tilsvarende 7, 1 mill. kroner gjeld til Totens Sparebank Boligkreditt AS

Note 17 Utlån og garantier, tap, mislighold og nedskrivninger

Utlån fordelt på fordringstype	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Kasse/drifts- og brukskreditter	878.463	940.726	874.912	936.438
Byggelån	323.495	212.457	323.495	212.457
Nedbetalingslån	7.922.953	8.444.414	9.950.723	10.041.996
Sum lån før nedskrivninger	9.124.912	9.597.597	11.149.130	11.190.891

Bankens maksimale eksponering for kredittrisiko på utlån til kunder

Det beløp som best representerer bankens maksimale eksponering for kredittrisiko på utlån pr 31.12.2013 uten å ta hensyn til sikkerhetsstillelser eller andre kredittforbedringer er bokført verdi av utlån hensyntatt tapsavsetninger, garantier og ikke optrukne kredittrammer.

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Bokført verdi utlån (netto etter tapsavsetninger)	9.051.282	9.527.070	11.075.499	11.120.364
Garantier (netto etter tapsavsetninger)	367.879	390.265	369.579	390.265
Ikke optrukne kredittrammer	617.258	639.352	617.258	639.352
Maksimal eksponering for kredittrisiko	10.036.419	10.556.687	12.062.336	10.556.687

Sikkerheter

Banken benytter sikkerheter for å redusere risiko avhengig av marked og type transaksjon. Sikkerheter kan for eksempel være i form av fysisk sikkerhet, garantier, kontantdepot eller avtale om motregning. Fysisk sikkerhet skal som hovedregel være forsikret og kan for eksempel være bygninger, boliger eller varelager. Ved vurdering av sikkerhetens verdi legges til grunn en forutsetning om fortsatt drift. Unntak fra dette gjelder i situasjoner hvor det er foretatt nedskrivning. Det tas videre hensyn til forhold som kan påvirke sikkerhetens verdi, for eksempel konsesjonsbetingelser eller servitutter. Ved vurdering av sikkerheter i form av verdipapirer og ved vurdering av motpartsrisiko tas det hensyn til estimert effekt av tvangssalg og salgskostnader.

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Beregnet virkelig verdi av sikkerhetene for utlån	11.713.960	11.979.486	16.169.161	15.584.323

Sikkerheter i forhold til totalt engasjement per markedssegment

	Morbank		Konsern	
	Engasjement	Sikkerheter	Engasjement	Sikkerheter
Personmarked	6.513.130	7.542.791	8.472.759	11.997.992
Bedriftsmarked	3.598.620	4.171.169	3.475.349	4.171.169

I all hovedsak er banken sine lån sikret med pant i eiendom, hvorav boligeiendom utgjør hoveddelen.

Det gjøres en rullerende verddivurdering av sikkerhetene for utlån, og verdien av sikkerheter skal som et minimum vurderes hvert 3. år.

Utlån og garantier, tap, mislighold og nedskrivninger fordelt på næring

	Utlån		Garantier		Potensielle eksponering ved f.eks. trekk-fasiliteter		Misligholdte engasjementer		Øvrige tapsutsatte engasjementer	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Personmarked	6.149.496	6.510.071	55.753	64.002	307.881	286.782	38.738	64.248	25.975	10.715
Jordbruk, skogbruk	564.698	545.945	14.558	14.528	69.591	71.539	2.016	5.702	19.160	1.900
Industri	134.233	228.831	9.071	11.611	34.894	28.704			10.232	1.682
Bygg, anlegg	448.628	374.417	87.401	76.659	73.338	70.410		481		16
Varehandel	134.641	154.840	12.049	15.909	31.186	34.025	224	220	2.114	
Transport	91.097	62.626	14.824	12.739	11.246	6.055	822			
Omsetning og drift av fast eiendom	1.281.094	1.245.271	162.263	178.711	29.841	82.096	19.154	13.912	21.543	252
Helse- og sosiale tjenester	61.711	67.981	832	225	846	1.307	44	32		
Faglig, vitenskaplig og tekn. tjenester	56.212	70.944	1.665	1.371	8.008	9.798	1		11.375	11.574
Finansierings og forsikringssoner	51.687	49.156	2.285	6.980		130	642	783		
Overnattings- og serveringsvirksomhet	47.168	49.545	560	560	1.246	1.544		1	1.413	1.821
Kulturell virks. underholdning og fritids	29.010	39.131	4.206	4.147	498	651			9.650	10.009
Øvrige	75.237	198.839	4.112	2.823	48.683	46.311	106			
Sum Totens Sparebank	9.124.912	9.597.597	369.579	390.265	617.258	639.352	61.747	85.379	101.462	37.969
Personmarked boligkreditt	2.051.290	1.624.385								
Sum konsernet Totens Spar	11.149.130	11.190.891	369.579	390.265	617.258	639.352	61.747	85.379	101.462	37.969

	Tap på utlån og garantier		Tap i % av utlån		Individuelle nedskrivninger utlån/garantier		Individuelle nedskrivninger i % av utlån/garantier		Nedskrivning på grupper av utlån	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Personmarked	4.086	27.868	0,07 %	0,43 %	11.735	13.767	0,19 %	0,21 %	9.369	8.815
Jordbruk, skogbruk	2.822	482	0,50 %	0,09 %	3.895	1.500	0,69 %	0,27 %	622	1.023
Industri	9.658	-38	7,19 %	-0,02 %	2.050	500	1,53 %	0,22 %	1.569	2.966
Bygg, anlegg	749	5.566	0,17 %	1,49 %		15		0,00 %	6.620	5.377
Varehandel	1.222	918	0,91 %	0,59 %	900	200	0,67 %	0,13 %	2.178	2.566
Transport	400	8	0,44 %	0,01 %	400		0,44 %		330	1.793
Eiendomsdrift	40.972	5.511	3,20 %	0,44 %	6.950	11.550	0,54 %	0,93 %	9.502	9.296
Helse- og sosiale tjenester										
Faglig, vitenskaplig og tekn. tjenester	642		1,14 %		7.300		12,99 %			
Finansierings og forsikringssoner										
Overnattings- og serveringsvirksomhet					750	750	1,59 %	1,51 %		
Kulturell virks. underholdning og fritids	850	7.572	2,93 %	19,35 %	5.382	4.532	18,55 %	11,58 %	5.780	5.877
Øvrige	2		0,00 %							
Endring gruppenedskrivningene	-1.744	-5.957	-0,02 %	-0,06 %						
Sum	59.659	41.930	0,65 %	0,44 %	39.362	32.814	0,43 %	0,34 %	35.970	37.713
Personmarked boligkreditt										
Sum konsernet Totens Spar	59.659	41.930	0,54%	0,37%	39.362	32.814	0,35 %	0,29 %	35.970	37.713

Lån til datterselskaper utgjør per 31.12.2013 27,1 mill. kroner.
 Tap på utlån til kredittinstitusjoner er tilbakeført med 3,0 mill. kroner i 2012.

Individuelle nedskrivninger i noten dekker nedskrivninger på utlån og nedskrivninger relatert til garantier.

Utlån og garantier fordelt på risikoklasser

Totens Sparebanks risikoklassifisering *1)

Risikoklasse	Sannsynlighet for mislighold (prosent)	
	Fra og med	Til
1	0,01	0,10
2	0,10	0,25
3	0,25	0,50
4	0,50	0,75
5	0,75	1,25
6	1,25	2,00
7	2,00	3,00
8	3,00	5,00
9	5,00	8,00
10	8,00	100,00
11	Mislighold	
12	Tapsutsatt	

2. Modellbeskrivelse

Modellen som benyttes er en sannsynlighetsbasert (PD – probability of default) risikoklassifiseringsmodell. Modellen benyttes på alle kunder der det er risiko for tap for banken. Det betyr at alle kunder med lån, kreditt eller garanti blir risikoklassifisert, i tillegg til kunder med overtrekk over NOK 1.000,-.

Risikoklassifiseringsmodellen er delt i to hovedmodeller – en for personmarked og en for bedriftsmarked. Hovedmodellene er igjen delt i ulike undermodeller. Det gjøres også et modellmessig skille mellom eksisterende og nye kunder.

Risikoklassifiseringsmodellen beregner sannsynlighet for at kunden går i mislighold i løpet av de neste 12 måneder.

*1) Basert på Totens Sparebanks risikoklassifiseringssystem, hvor 1 representerer lavest og 12 høyest risiko

Fordeling på risikoklasse 2013:

Engasjement fordelt på risikogrupper personmarked

Risikogruppe basert på sannsynlighet for mislighold	Brutto utlån til kunder	Garantiansvar	Udisponerte kredittrammer	Sum engasjement		Lån i Totens Sparebank BK	Sum konsern
				i Totens Sparebank	Individuelle nedskrivninger		
1-3	4.635.471	44.888	280.939	4.961.297		1.488.025	6.449.322
4-6	808.338	525	22.646	831.509		201.362	1.032.871
7-10	624.999	10.340	4.243	639.582		350.984	990.566
11-12	80.689		53	80.742	11.735		
Totale engasjementer per 31.12 2013	6.149.496	55.753	307.881	6.513.130	11.735	2.040.371	8.472.759

Engasjement fordelt på risikogrupper bedriftsmarked

	Brutto utlån til kunder	Garantiansvar	Udisponerte kredittrammer	Sum engasjement i Totens Sparebank	Individuelle nedskrivninger	Lån i Totens Sparebank BK	Sum konsern
Risikogruppe basert på sannsynlighet for mislighold							
1-3	1.654.230	197.678	219.036	2.070.943		2.686	2.073.629
4-6	875.394	73.211	65.883	1.014.487		2.644	990.111
7-10	353.501	31.245	21.334	406.081		5.528	411.609
11-12	92.292	11.692	3.124	107.108	27.627		
Totale engasjementer per 31.12 2013	2.975.416	313.826	309.377	3.598.620	27.627	10.859	3.475.349

Engasjement fordelt på risikogrupper totalt

	Brutto utlån til kunder	Garantiansvar	Udisponerte kredittrammer	Sum engasjement i Totens Sparebank	Individuelle nedskrivninger	Lån i Totens Sparebank BK	Sum konsern
Risikogruppe basert på sannsynlighet for mislighold							
1-3	6.289.701	242.566	499.974	7.032.240		1.490.711	8.522.951
4-6	1.683.732	73.736	88.529	1.845.996		204.006	2.022.982
7-10	978.500	41.585	25.577	1.045.663		356.512	1.402.175
11-12	172.980	11.692	3.178	187.850	39.362		187.850
Totale engasjementer per 31.12 2013	9.124.912	369.579	617.258	10.111.749	39.362	2.051.230	12.135.959

	Brutto utlån til kunder	Garantiansvar	Udisponerte kredittrammer	Sum engasjement i Totens Sparebank	Individuelle nedskrivninger	Lån i Totens Sparebank BK	Sum konsern
Risikogruppe basert på sannsynlighet for mislighold							
1-3	6.712.123	250.471	479.541	7.442.135		1.223.392	8.665.527
4-6	1.778.766	83.175	77.446	1.939.387		157.438	2.069.803
7-10	950.915	53.156	81.081	1.085.152		243.494	1.328.645
11-12	155.802	3.463	1.284	160.549	32.814		160.549
Totale engasjementer per 31.12 2013	9.597.606	390.265	639.352	10.627.223	32.814	1.624.323	12.224.525

Utlån og garantier fordelt etter geografiske områder (31.12.2013):

	Morbank		Konsern	
	Utlån	Garanti	Utlån	Garanti
Primærområder	6.719.363	279.890	8.385.949	279.890
Øvrige områder	2.405.549	89.689	2.763.181	89.689
Sum	9.124.912	369.579	11.149.130	369.579

Utlån og garantier fordelt etter geografiske områder (31.12.2012):

	Morbank		Konsern	
	Utlån	Garanti	Utlån	Garanti
Primærområder	7.102.322	307.889	8.164.935	307.889
Øvrige områder	2.495.275	82.376	3.025.956	82.376
Sum	9.597.597	390.265	11.190.891	390.265

Note 18 Misligholdte og tapsutsatte engasjementer

Misligholdte engasjementer

Et engasjement anses som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalt termin innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er innekket innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

	31.12.2013	31.12.2012
Misligholdte engasjement 3-6 mnd.	9.868	15.319
Misligholdte engasjement 6-12 mnd.	9.458	36.189
Misligholdte engasjement over 1 år	42.421	33.870
Brutto misligholdte engasjement	61.747	85.378

Øvrige tapsutsatte engasjementer

Tapsutsatte engasjementer, er engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor det på grunn av kundens økonomiske situasjon er ført nedskrivninger.

	31.12.2013	31.12.2012
Tapsutsatte engasjementer	101.462	37.969
Nedskrivning	31.870	17.998
Netto tapsutsatte engasjementer	69.592	19.971

Banken har ikke utlån hvor det er reforhandle vilkår som følge av manglende betalingsevne hos kunder.

Forfalte engasjementer uten nedskrivninger

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditter/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser i betalingsformidlingen. Forfalte utlån og overtrekk på kreditter/innskudd blir løpende overvåket. Engasjementer hvor det identifiseres en sannsynlig svekkelse i kundens betalingsevne, blir vurdert for nedskrivning. Slik vurdering blir også gjort for engasjementene som er inkludert i tabellen uten at svekkelse i kundens betalingsevne er identifisert. Forfalte engasjementer hvor det er foretatt nedskrivninger, er ikke inkludert i tabellen.

Forfalt/overtrukket	31.12.2013	31.12.2012
Forfalte engasjement 01 - 29 dager	173.583	190.353
Forfalte engasjement 30 - 89 dager	23.984	28.403
Forfalte engasjement 3-6 mnd.	8.733	7.011
Forfalte engasjement 6-12 mnd.	7.105	31.759
Forfalte engasjement over 1 år	14.217	17.360
Brutto misligholdte ikke nedskrevne engasjement	227.622	274.886

	31.12.2013	31.12.2012
Individuelt nedskrevne engasjementer brutto	133.153	67.218
Individuelle nedskrivninger	39.362	32.814
Nettoverdi nedskrevne engasjementer	93.791	34.403

Gruppevise nedskrivninger	35.969	37.713
---------------------------	--------	--------

Individuelle nedskrivninger i noten dekker nedskrivninger på utlån og nedskrivninger relatert til garantier.

Det er ingen misligholdte engasjementer i øvrige selskaper i konsernet, og tallene i noten gjelder derfor både for banken og konsernet Totens Sparebank.

Note 19 Certifikater og Obligasjoner

	31.12.2013					Balanseført verdi 31.12. 2012
	Risiko- vekt	Ansk. kost	Balanseført verdi	Markeds- verdi	Gj.snittlig eff. rente	
<u>Omløpsmidler - til virkelig verdi over resultatet:</u>						
Obligasjoner/sertifikater:						
- Utstedt av det offentlige (sertifikat)	0 %	49.605	49.865	49.865	1,23 %	171.532
- Utstedt av det offentlige	10 %					
- Utstedt av det offentlige	20 %					
- Utstedt av det offentlige	50 %					
- Utstedt av det offentlige	100 %					
- Utstedt av andre	0 %	110.040	111.746	111.746	2,30 %	39.833
- Utstedt av andre	10 %	655.827	660.214	660.214	2,24 %	531.737
- Utstedt av andre	20 %	196.181	197.355	197.355	2,91 %	
- Utstedt av andre	50 %	25.000	24.975	24.975	2,18 %	141.344
- Utstedt av andre	100 %	116.962	121.164	121.164	5,49 %	142.481
- Utstedt av andre (ikke børsnotert)	0 %	135.593	135.067	135.067	1,86 %	90.323
- Utstedt av andre (ikke børsnotert)	10 %					
- Utstedt av andre (ikke børsnotert)	20 %	54.736	52.496	52.496	4,97 %	49.646
- Utstedt av andre (ikke børsnotert)	50 %					
- Utstedt av andre (ikke børsnotert)	100 %	29.157	26.322	26.322	4,55 %	66.251
SUM		1.373.101	1.379.204	1.379.204	2,76 %	1.233.147

Verdien av obligasjonene er for alle vesentlige poster basert på kvoterte priser.

Av totalt balanseført verdi utgjør børsnoterte verdipapirer 80,9 %. Av totale utlån i obligasjoner utgjør ansvarlig kapital 23,6 mill. kroner.

Påløpte ikke utbetalte renter på obligasjoner og sertifikater (5,6 mill. kroner) er bokført under opptjente inntekter og inngår ikke i balanseført verdi på sertifikater og obligasjoner.

Gjennomsnittlig effektiv rente er beregnet som et veid gjennomsnitt av de enkelte verdipapirenes effektive rente, basert på markedsverdi og gjenværende løpetid.

Note 20 Aksjer, andeler og egenkapitalbevis

	31.12.2013						Balanseført verdi 31.12.12
	Aksje-kapital	Antall	Eierandel i %	Ansk.-kostnad	Balanseført verdi	Markeds-verdi	
Aksjer eid av morbanken							
Verdipapirer til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet:							
<u>Unoterte aksjer:</u>							
2VK Invest AS	9.592	150.000	0,34 %	33	0	0	0
Aberdeen Eiendomsfond Norge II ASA	240.636	74.469	0,03 %	882	326	326	349
German Property AS	5.965	190.000	3,19 %	2.000	808	808	1.079
Norgesinvestor Opportunities II AS A	2.533	1.000	3,16 %	100	108	108	25 (ulikt antall)
Norgesinvestor Opportunities II AS B	20.520	9.000	3,51 %	900	974	974	223 (ulikt antall)
Norgesinvestor Pro AS (under avvikling)	136.877	20.000	0,03 %	2.000	35	35	3.819
Norgesinvestor Value AS	181	20.000	1,10 %	22	6	6	7
Scandinavian Clinical Nutrition AB	338	50.000	1,40 %	645	0	0	0
Norsk Utbyttekapital AS	287	3.811	13,28 %	5.334	4.345	4.345	5.334
<u>Børsnoterte aksjer:</u>							
Odfjell Drilling Ltd	12.167	11.516	0,01 %	483	418	418	484
Subsea 7 SA	4.280.415	7.000	0,00 %	989	813	813	1.849 (ulikt antall)
Statoil ASA	797.162	14.000	0,00 %	1.987	2.058	2.058	1.946
Norwegian Air Shuttle ASA	3.516	3.500	0,01 %	777	659	659	777
Petroleum Geo-Services ASA	653.400	5.000	0,00 %	473	357	357	473
Havila Shipping ASA	377.245	16.000	0,05 %	520	520	520	520
				17.145	11.427	11.427	17.657

Egenkapitalbevis:							
Sparebank 1 Nord-Norge	1.807.164	27.000	0,03 %	929	959	959	
Sparebanken Vest	794.032	18.000	0,06 %	719	815	815	
Sandnes Sparebank	710.581	13.000	0,18 %	2.448	1.105	1.105	881
Sparebanken Pluss	125.000	500	0,04 %	114	75	75	59
Skue Sparebank	57.000	9.526	0,50 %	1.023	607	607	481
Sparebanken Øst	207.312	17.440	0,08 %	853	750	750	1.737 (ulikt antall)
Sparebank 1 SMN	2.596.728	20.000	0,02 %	700	1.100	1.100	696
Helgeland Sparebank	187.000	20.000	0,11 %	1.037	944	944	620
Sparebank 1 Nøtterøy Tønsberg	107.510	2.300	0,21 %	253	182	182	147
Hjelmeland Sparebank	104.799	15.183	1,45 %	1.789	991	991	759
				9.865	7.528	7.528	5.555
Fond:							
Pareto Aktiv		648		3.000.000	2.997	2.997	
Holberg Kreditt		93.552		10.000.000	10.312	10.312	
				13.000.000	13.309	13.309	153.368
Aksjer, andeler og egenkapitalbevis (hvor verdiendring føres over resultatet)					32.264		
Verdipapirer tilgjengelig for salg:							
Nets Holding AS (DK)	1.843	628.368	0,34 %	27.235	27.235	27.235	
Eika Gruppen AS	22.287	1.281.041	5,75 %	106.191	76.862	76.862	
SPAMA AS	3.156	120	0,04 %	12	10	10	
Warren AS	739	685	0,93 %	7.198	69	69	
Eika Boligkreditt AS	592.082	15.435.985	2,61 %	64.249	65.258	65.258	
NorPro AS	21.323	76.076	0,75 %	2.587	288	288	
Eiendoms-kreditt AS	307.270	15.072	0,52 %	1580	1.580	1.580	
Diverse aksjer		2.156			128	128	
Aksjer tilgjengelige for salg				209.052	171.430	171.430	144.974
Totalt				13.236.062	203.694	203.694	343.820

Aksjer som ikke er ført som tilgjengelige for salg er ført til virkelig verdi over resultatet.

Verdien av omløpsaksjer er for alle vesentlige poster basert på kvoterte priser (basert på kurser på Oslo Børs).

Verdsettelsen av Eika Boligkreditt AS er basert på emisjonskursen som ble benyttet ved rettet emisjoner i 2013, samt en vurdering av egenkapitalen i selskapet.

Verdsettelsen av Eika Gruppen AS tar utgangspunkt i en verddivurdering av de enkelte selskaper som inngår i gruppen, og en samlet verdi for konsernet totalt, basert på relevante verdsettelsesmetoder.

Denne verddivurderingen blir vurdert opp i mot sist kjente emisjons- og/eller omsetningskurs, hensyntatt bankens egne vurderinger av hendelser frem til balansedagen.

Nets Holding AS er basert på den verddivurdering som er gjort i forbindelse med fusjonen av PBS og Nordito.

Der det ikke finnes observerbare markedspriser for verdipapirer tilgjengelig for salg, blir verdipapiret vurdert for verdifall på balansedagen.

Hvis det ikke finnes indikasjoner på verdifall vurderes eiendelen til historisk kostpris.

Spesifisert beholdningsendring verdipapirer tilgjengelig for salg:

Inngående balanse 01.01.13	144.974
Tilgang	22.622
Avgang	
Oppskrivninger ført mot egenkapitalen	6.405
Nedskrivninger ført mot resultatet	-2.572
Utgående balanse 31.12.13	171.430

Note 21 Opplysninger om konsernselskaper/datterselskaper

	Forret.- kontor	Stemme-/eierandel		Bokført verdi	Selskapets egen- kapital 31.12.13	Selskapets resultat 2013
		31.12.2013	31.12.2012			
Datterselskaper:						
Vallehaven AS	Lena	100,00 %	100,00 %	21.751	16.033	2.221
Totens Sparebank Boligkreditt AS	Lena	100,00 %	100,00 %	75.749	93.831	13.025
Aktiv Eiendomsmegling Innlandet AS	Elverum	60,00 %	60,00 %	5.857	3.835	2.154

Aksjene i selskapene er ikke børsnoterte, men Totens Sparebank Boligkreditt AS har obligasjoner som er notert på Oslo Børs
Datterselskapene er bokført til anskaffelseskost. Dette medfører at bokført verdi på datterselskap er kostpris på aksjer, redusert for eventuelle nedskrivninger.

For mer informasjon om endringer i konsernstruktur se note 3

Note 22 Immaterielle eiendeler

	Morbank				Konsern			
	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Utsatt skattefordel	Totalt	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Utsatt skattefordel	Totalt
Anskaffelseskost 31.12.11		18.511		18.511	5.164	19.885		25.049
Tilgang 2012								
Avgang 2012								
Anskaffelseskost 31.12.12		18.511		18.511	5.164	19.885		25.049
Tilgang 2013		1.455		1.455		1.455		1.455
Avgang 2013								
Anskaffelseskost 31.12.13		19.966		19.966	5.164	21.340		26.504
Avskrivninger og tap verdifall per 31.12.11		18.511		18.511	1.250	18.969		19.761
Årets avskrivninger						458		458
Årets nedskrivninger								
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.12		18.511		18.511	1.250	19.427		20.219
Årets avskrivninger		284		284		742		742
Årets nedskrivninger								
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.13		18.795		18.795	1.250	20.169		21.419
Bokført verdi 01.01.12		0	4.120	4.120	3.914	916	6.245	11.075
Bokført verdi 31.12.12		0	1.589	1.589	3.914	458	2.161	6.533
Bokført verdi 31.12.13		1.171		1.171	3.914	1.171	283	5.368
Avskrivningssats		25-33%				25-33%		

Andre immaterielle eiendeler er programvare/rettigheter knyttet til bankens it-systemer. Eiendelene avskrives over kontraktens løpetid, eller 3 år. Banken har rett til å benytte programvaren etter kontraktens løpetid. Goodwill avskrives ikke, men vurderes løpende etter antatt verdi. Den utsatt skattefordel har en ubestemt levetid.

Banken har ikke balanseført intern utvikling, kun eksterne kjøp.

For informasjon om utsatt skattefordel se note 14

Note 23 Varige driftsmidler

	Morbank			Konsern		
	Maskiner, inventar, transportm.	Bygninger etc.	Totalt	Maskiner, inventar, transportm.	Bygninger etc.	Totalt
Anskaffelseskost 31.12.11	31.454	5.058	36.512	33.781	64.040	97.821
Tilgang 2012	1.420		1.420	1.457	4.066	
Avgang 2012	-856		-856	-856	-2.482	
Anskaffelseskost 31.12.12	32.018	5.058	37.076	34.382	65.624	97.821
Tilgang 2013	1.226		1.226	1.624	248	1.872
Avgang 2013						
Anskaffelseskost 31.12.13	33.244	5.058	38.302	36.006	65.872	101.878
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.11	20.569	1.541	22.108	21.906	10.840	32.747
Årets avskrivninger	2.380	213	2.593	2.620	2.236	4.856
Avgang, akk. avskrivninger	-519		-519	-519	-2	-521
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.12	22.430	1.754	24.701	24.007	13.074	37.082
Årets avskrivninger	2.153	213	2.366	2.428	2.263	4.691
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.13	24.583	1.967	27.067	26.435	15.337	41.775
Bokført verdi 01.01.12	10.885	3.517	14.402	11.875	53.200	65.075
Bokført verdi 01.01.13	9.587	3.304	12.891	10.374	52.550	62.924
Bokført verdi 31.12.13	8.661	3.091	11.752	9.571	50.537	60.108
Avskrivningssats	10-33%	2-25%		10-33%	2-25%	

Morbanken eier to bedriftshytter på totalt 225 kvadratmeter og med bokført verdi 3,1 mill. kroner. Bedriftshyttene disponeres på like vilkår av alle ansatte i banken.

Leieavtaler

Leieavtaler vedr. driftsmidler er av uvesentlig betydning.

	Årlig husleie	Leieavtalens utløp:
Morbanken har leieavtaler vedrørende bankens lokaler:		
Lena, Vallehaven	5.595	31.12.2022
Raufoss	1.466	31.12.2017
Gjøvik	1.280	31.12.2020
Hamar	623	01.07.2017
Skreia	495	31.12.2017
Eina	447	31.12.2017
Eidsvoll	220	10.11.2016
Lena, Audheimgården	220	31.12.2017
Råholt	185	01.04.2014
Biri	123	31.12.2014
Feiring	63	31.12.2017

Note 24 Finansielle derivater

Derivater som er benyttet i regnskapsmessig sikring

Finansielle derivater	Nominelt beløp	Markedsverdi uten renter	Finansielle derivater		Obligasjons-gjeld	Gjeld til kreditt-institusjoner	Utlån til kunder	Ført over resultat
			Eiendeler	Gjeld				
Rentebytteavtaler	2.403.676	34.464	51.409	16.945				34.464
Avledet derivat tilknyttet renteavtaler	-2.403.676	-34.464			50.017		15.553	-36.542
Totalt			51.409	16.945	50.017		15.553	-2.078

Med avledet derivat menes verdiendringen på sikringsobjekt med hensyn til sikret renterisiko

Øvrige Finansielle derivater

Finansielle derivater	Nominelt beløp	Markedsverdi uten renter	Finansielle derivater		Obligasjons-gjeld	Gjeld til kreditt-institusjoner	Utlån til kunder	Ført over resultat
			Eiendeler	Gjeld				
Rentebytteavtaler	366.304	308	13.130	12.822				308
Totalt	366.304	308	13.130	12.822				308

Totalt derivater

Per 31.12.2013

Finansielle derivater	Nominelt beløp	Markedsverdi uten renter	Bokførte poster					
			Finansielle derivater		Obligasjons-gjeld	Gjeld til kreditt-institusjoner	Utlån til kunder	Ført over resultat
			Eiendeler	Gjeld				
Rentebytteavtaler	2.769.980	34.772	64.540	29.768				34.772
Avledet derivat tilknyttet renteavtaler	-2.403.676	-34.464			50.017		15.553	-36.542
Totalt		308	64.540	29.768	50.017		15.553	-1.770

Med avledet derivat menes verdiendringen på sikringsobjekt med hensyn til sikret renterisiko

Totalt derivater

Per 31.12.2012

Finansielle derivater	Nominelt beløp	Markedsverdi uten renter	Bokførte poster					
			Finansielle derivater		Obligasjons-gjeld	Gjeld til kreditt-institusjoner	Gjeld til kunder	Ført over resultat
			Eiendeler	Gjeld				
Rentebytteavtaler	2.591.431	42.535	79.621	37.086				1.233
Avledet derivat tilknyttet renteavtaler	-2.591.431	-42.535			65.430		24.127	
Totalt			79.621	37.086	65.430		24.127	1.233

Det vises til beskrivelse av finansiell risiko i styrets årsberetning.

Note 25 Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekt

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2011
Opptjente ikke mottatte inntekter	33.457	30.867	36.683	30.859
Overfinansiering av pensjonsforpliktelser (note 10)				
Andre forskuddsbetalte, ikke påløpte kostnader	3.228	666	3.228	3.117
Sum	36.685	31.533	39.911	33.976

Note 26 Overtatte eiendeler

Overtatte eiendeler er eiendeler som overtas av banken i forbindelse med oppfølging av misligholdte eller nedskrevne engasjementer. Ved overtagelsen verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Eventuelt avvik fra balanseført verdi av misligholdt eller nedskrevet engasjement ved overtagelsen klassifiseres som nedskrivning på utlån. Overtatte eiendeler balanseføres etter sin art. Ved overtagelse av aksjer eller andeler vurderes eierandelen etter prinsippene beskrevet i note 1 Regnskapsprinsipper. Ved endelig avhendelse resultatføres avviket fra balanseført verdi i hht. eiendelens art i regnskapet. Når overtatte eiendeler ikke skal beholdes til varig eie eller bruk, er eiendelene kategorisert som kortsiktige. Banken har ingen overtatte eiendeler pr. 31.12.2013

Note 27 Verdipapirgjeld

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak)1				
-egne ikke amortiserte sertifikater				
Obligasjonsgjeld)1	4.443.158	4.400.722	6.110.158	5.805.722
-egne ikke amortiserte obligasjoner	-1.011.000	-495.500	-1.011.000	-548.500
Sum	3.432.158	3.905.222	5.099.158	5.257.222

)1 Pålydende på sertifikat-/obligasjonsgjeld har henholdsvis 4,4 mill. kroner for 2013 og 4.3 mill. kroner for 2012.

Note 28 Annen gjeld

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Gjeld overfor andelshavere vedr. tidligere Ring Medisinske Senter)1	8.061	8.107	8.061	8.107
Påløpte skatter	24.780	26.510	31.290	29.181
Bankremisser	5.250	3.875	5.250	3.875
Gaver	2.265	1.962	2.265	1.962
Offentlige avgifter	4.116	3.825	5.926	4.870
Øvrige interimskonti	10.014	8.333	10.014	8.333
Øvrig kortsiktig gjeld			3.828	8.661
Sum annen gjeld	54.487	52.611	66.635	64.988

)1 Gjeld overfor andelshavere vedr. tidligere Ring Medisinske Senter består av totalt pålydende beløp på ikke innløste gjeldsbrev som banken er forpliktet til å utbetale til alle som krever innløsning innen 15.10.2015. Innløsningene har ikke resultatmessig effekt, men gjeldsbrev som eventuelt ikke blir krevd innløst vil på et tidspunkt medføre en positiv resultat effekt.

Note 29 Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Avsatt for skyldig lønn og feriepenger	15.343	15.927	15.343	17.448
Avsatt for skyldige renter	34.751	35.503	34.751	35.503
Andre påløpte kostnader/forskuddsbetalte inntekter	12.257	8.410	12.257	8.410
Sum	62.350	59.841	62.350	61.362

Note 30 Ansvarlig lånekapital

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Annen ansvarlig lånekapital	49.852	49.812	49.852	49.812
Fondsobligasjoner	321.421	320.690	321.421	320.690
Sum	371.273	370.502	371.273	370.502

Annen ansvarlig lånekapital

Banken emitterte et ansvarlig lån 14.09.2012, pålydende 50 mill. kroner som har en løpetid til 14.09.2022. Banken kan benytte sin rett til å innfri lånet helt eller delvis til pari kurs per. 14.09.2017.

Ansvarlig lånekapital blir vurdert til amortisert kost. For 2013 utgjør effektiv rente 2,7 mill. kroner. Rentesatsen på lånet pålydende 50 mill. kroner per. 31.12.2013 er 4,28% og lånet forrentes med grunnlag i 3 MND NIBOR med tillegg av 3,3 prosentpoeng, med første renteregulering 14.03.2014.

Fondsobligasjoner

Banken emitterte en evigvarende fondsobligasjon 20.10.2004 pålydende 75 mill. kroner. Banken kan benytte sin rett til å innfri lånet til dertil korresponderende kurs årlig fra og med 20.10.2014.

Banken har en evigvarende fondsobligasjon fra 07.12.2006 pålydende 18,0 mill. kroner. Banken kan benytte sin rett til å innfri lånet til pari kurs årlig fra og med 07.12.2021.

Banken emitterte også en evigvarende fondsobligasjon fra 28.07.2011 pålydende 230,0 mill. kroner. Banken kan benytte sin rett til å innfri lånet til pari kurs årlig fra og med 28.06.2016.

Fondsobligasjonene blir vurdert til amortisert kost. For 2013 utgjør effektiv rente 17,9 mill. kroner. Rentesatsen på lånet pålydende 75 mill. per. 31.12.13 er 3,40% og lånet forrentes med grunnlag i 3 MND NIBOR med tillegg av 1,70 prosentpoeng, med første renteregulering 20.01.2014. Rentesatsen på lånet pålydende 18 mill.kroner per. 31.12.2013 er 3,25% og lånet forrentes med grunnlag i 3 MND NIBOR med tillegg av 1,60 prosentpoeng, med første renteregulering 07.03.2014. For det ansvarlige lånet så er rentesatsen, på lånets pålydende 230 mill., per. 31.12.2013 5,88% og lånet forrentes med grunnlag i 3 MND NIBOR med tillegg av 4,20 prosentpoeng, med første renteregulering 28.01.2014.

Note 31 Betingede forpliktelser

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Garantier	512.864	518.693	512.864	518.693
Bokført verdi av eiendeler som er stilt som sikkerhet for D-lån Norges Bank: Sertifikater og obligasjoner	95.634	191.164	95.634	191.164

Eika Boligkreditt AS

Totens Sparebank formidler lån mellom Eika Boligkreditt AS og bankens kunder. I denne forbindelse har banken påtatt seg en garantiforpliktelse som per 31.12.2013 utgjorde 151,0 mill. kroner, og per 31.12.2012 utgjorde 136,6 mill. kroner. Garantien Totens Sparebank har avgitt til Eika Boligkreditt AS er gitt i forbindelse med boliglån som er innenfor regelverket for obligasjoner med fortrinnsrett, og vil medføre utbetaling fra banken i de tilfeller der lånebeløpet ikke kan dekkes hos den enkelte kunde. I og med at garantien er gitt for en rekke godt sikrede lån anseer Totens Sparebank risikoen knyttet til garantien som lav.

Avtalen mellom Totens Sparebank og Eika boligkreditt gir banken en mulighet til å formidle lån for Eika boligkreditt AS, mot at banken mottar en formidlingsprovison på lånet.

Totens Sparebank kan overføre lån til Eika Boligkreditt AS og Eika Boligkreditt AS kan tilsvarende overføre lån til Totens Sparebank hvis partene er enige om dette. Lånene overføres til nominell verdi.

Note 32 Eieropplysninger

20 største egenkapitalbevisiere per. 31.12.2013	Pålydende	Antall	Andel
Sparebanken Hedmark	86.431.800	1.440.530	23,52 %
Tine MP Pensjonskasse	16.679.940	277.999	4,54 %
Eika Utbytte VPF	9.809.160	163.486	2,67 %
Citibank N.A. S/A National Financi	7.770.780	129.513	2,11 %
Trovåg AS	6.600.000	110.000	1,80 %
Teigen, Ragnhild	4.598.460	76.641	1,25 %
Utbyttekapital AS	3.900.660	65.011	1,06 %
Stensrud, Per Ivar	3.390.720	56.512	0,92 %
Solberg, Else Magna Nordvik	3.270.360	54.506	0,89 %
Tandsether, Frode Fosse	2.898.000	48.300	0,79 %
Nordvik, Karin Elisabeth	2.705.100	45.085	0,74 %
Directmarketing Inv.	2.550.000	42.500	0,69 %
Nordic Financials ASA	2.395.080	39.918	0,65 %
Johs. Haugerudsvei AS	2.173.320	36.222	0,59 %
Foretakskonsulenter AS	2.124.960	35.416	0,58 %
Lindberg, Erling	2.065.140	34.419	0,56 %
Erga, Morten	1.800.000	30.000	0,49 %
A/S Peter Aas	1.530.000	25.500	0,42 %
Kårsmia AS	1.434.300	23.905	0,39 %
Johnsen G. E. K. dødsbo	1.315.320	21.922	0,36 %
Øvrige eiere	202.028.940	3.367.149	54,98 %
Totalt utstedte egenkapitalbevis	367.472.040	6.124.534	100,00 %

Alle egenkapitalbevis er fullt innbetalt, tilhører samme klasse, har lik stemmerett og lik rett til utbytte.

Antall egenkapitalbevisiere per. 31.12.2013 er 2.146, mot 2.333 per. 31.12.2012.

Banken og dens datterselskaper eier ikke egne egenkapitalbevis per 31.12.2013.

Det vises til note 42 for oversikt over antall egenkapitalbevis eide av medlemmer av styret og ledende ansatte.

Note 33 Kapitaldekning

Totens Sparebank er som finansinstitusjon underlagt kapitalkrav satt av norske myndigheter (kapitalkravforskriften). I tillegg har konsernet Totens Sparebank fastsatt interne regler for styring av konsernets kapitalkrav. Blant annet styres disse gjennom en ICAAP prosess, som en nærmere beskrevet i et eget pilar III dokument som er tilgjengelig på bankens hjemmeside under Investor Relations (<http://www.totenbanken.no>).

I henhold til Pilar 1 skal den ansvarlige kapital skal minst utgjøre 8 % av et nærmere definert beregningsgrunnlag. I tillegg skal selskapet avsette for tilleggsrisiko som avdekkes i en risiko og kapitalvurderingsprosess (Pilar II). Norske myndigheter har vedtatt tilleggskrav til ansvarlig kapital utover de 8% som er angitt i pilar 1.

Per 31.12.2013 medfører disse kravene at banken minimum skal ha en ansvarlig kapital på 12,5% av beregningsgrunnlaget.

Banken har i 2013 oppfylt eksterne kapitalkrav i hele regnskapsperioden.

Beregningen av kapitalkrav er gjort i samsvar med de regler som stilles av myndighetene og viser at banken har en kapitaldekning som tilfredsstillter myndighetenes krav.

	Morbank		Konsern	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Kjernekapital				
Grunnfondskapitalen	385.568	351.675	385.568	351.675
Overkurs ved emisjon	109.992	109.992	109.992	109.992
Utjevningfond	83.593	45.535	83.593	45.535
Eierandelskapital	367.472	367.472	367.472	367.397
Fondsobligasjoner	321.421	320.690	321.421	320.690
Annen egenkapital godkjent av Finanstilsynet	82	364	23.089	10.323
- Overfinansiert pensjonsforpliktelser				
- Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner (50%)	-34.280	-29.284	-34.280	-29.284
- Fratrukk for urealisert gevinst på aksjer holdt for salg	-1.007	-1.008	-1.007	-1.008
- Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-1.171	-1.589	-5.368	-6.533
Sum kjernekapital	1.231.670	1.163.846	1.250.480	1.168.787
Herav ren kjernekapital	910.249	843.156	929.059	848.097
Tilleggskapital				
Ansvarlig lånekapital	49.851	49.812	49.851	49.812
Urealisert gevinst av aksjer holdt for salg	454	454	454	454
Fondsobligasjoner				
- Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner (50%)	-34.280	-29.284	-34.280	-29.284
Sum tilleggskapital	16.025	20.982	16.025	20.982
Tellende ansvarlig kapital	1.247.695	1.184.828	1.266.505	1.189.769
Kjernekapital i prosent :	18,30 %	16,85 %	16,99 %	15,68 %
Herav ren kjernekapital i prosent	13,53 %	12,21 %	12,62 %	11,38 %
Ansvarlig kapital i prosent :	18,54 %	17,15 %	17,21 %	15,96 %

	Grunnlag	Kapitalkrav	Grunnlag	Grunnlag	Kapitalkrav	Grunnlag
Kreditrisiko						
Engasjementsbeløp per sektor:						
Lokale og regionale myndigheter	2.900	232		2.900	232	
Offentlig eide foretak	-	-		-	-	
Institusjoner	196.800	15.744		138.563	11.085	
Foretak	35.075	2.806		35.075	2.806	
Massemarkedsengasjementer	823.288	65.863		823.288	65.863	
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	3.889.638	311.171		4.598.125	367.850	
Forfalte engasjementer	67.400	5.392		67.400	5.392	
Obligasjoner med fortrinnsrett	66.025	5.282		66.025	5.282	
Øvrige engasjementer	1.048.975	83.918		1.004.475	80.358	
Operasjonell risiko	599.000	47.920		623.725	49.898	
Beregningsgrunnlag totalt	6.729.100	538.328	6.907.588	7.359.575	588.766	7.455.413

Beholdning av ansvarlig kapital utover myndighetenes minimumskrav %: 709.367 632.221 677.739 593.336

Kjernekapitalen utgjør 1 232 mill. kroner, mens bankens egenkapital er 965 mill. kroner. Forskjellen skyldes i hovedsak at fondsobligasjoner teller med som kjernekapital, I tillegg trekkes en del poster fra kjernekapitalen jfr. oppstillingen ovenfor.

Banken har i samsvar med krav til Basel II utarbeidet et eget dokument (Pilar III), hvor ytterligere informasjon om bankens kapitalkrav, og risikoprofil offentliggjøres. Dette dokumentet er gjort tilgjengelig på bankens hjemmeside under Investor Relations (<http://www.totenbanken.no>).

Note 34 Likviditetsrisiko/restløpetid

Likviditetsrisiko kan noe forenklet sies å være risiko for manglende likviditet til å kunne innfri forpliktelser ved forfall. Likviditetsrisiko oppstår som en følge av ulik restløpetid på fordringer og gjeld. Banken søker bevisst å redusere risikoen ved å legge vekt på mer langsiktig finansiering. Videre er utviklingen i innskuddsdekning sentral for bankens avhengighet av pengemarkedet. Banken følger fortløpende opp likviditetskravet fra Norges Bank og har gjennom hele året holdt seg innenfor kravet. Lånerammer i Norges Bank er ikke benyttet. Tabellene under viser restløpetidene på morbanken og konsernets balanse pr. 31.12.2013.

Morbanken:

	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år	Uten rest- løpetid	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker	55.758					45.036	100.794
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	360.017				137.000	161	497.179
Utlån til og fordringer på kunder	1.294.403	66.368	316.601	1.573.311	5.874.229	-73.630	9.051.282
Obligasjoner og sertifikater		71.896	55.070	1.027.651	224.589		1.379.206
Finansielle derivater				45.046	19.494		64.540
Øvrige eiendelsposter	56.508	6.257	10.798			322.139	395.702
Sum eiendelsposter	1.766.686	144.521	382.469	2.646.008	6.255.312	293.706	11.488.702
Gjeld til kredittinstitusjoner	75.647			100.000			175.647
Innskudd fra og gjeld til kunder	73.799	97.847	84.801	3.469		6.133.217	6.393.133
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	96.500		210.000	2.440.394	687.123	-1.859	3.432.158
Finansielle derivater	3	228	1.643	18.151	9.743		29.768
Øvrig gjeld	22.703	27.687	37.254	24.987	9.066		121.696
Ansvarlig lånekapital				355.000	18.000	-1.727	371.273
Egenkapital-minoritetsinteresser						965.026	965.026
Sum gjeld og egenkapital	268.653	125.762	333.698	2.942.001	723.932	7.094.658	11.488.702
Netto likviditets-eksponering balanse	1.498.033	18.759	48.771	-295.993	5.531.380	-6.800.951	0

Konsernet:

	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	5 år	Uten rest- løpetid	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker	55.758					45.036	100.794
Utlån til og fordringer på Utlån til og fordringer på kunder	220.229				2.000	161	222.391
Obligasjoner og sertifikater	1.294.403	66.402	316.896	1.596.710	7.874.718	-73.630	11.075.499
Finansielle derivater		71.896	55.070	1.027.651	224.589		1.379.206
Øvrige eiendelsposter	56.508	6.257	10.798	45.046	19.494		64.540
Sum eiendelsposter	1.626.898	144.555	382.764	2.669.407	8.120.801	229.839	13.174.263
Gjeld til kredittinstitusjoner	68.500			100.000			168.500
Innskudd fra og gjeld til kunder	62.497	97.847	84.801	3.469		6.133.217	6.381.831
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	96.500	10.000	210.000	3.567.394	1.217.123	-1.859	5.099.158
Finansielle derivater	3	228	1.643	18.151	9.743		29.768
Øvrig gjeld	22.703	36.470	40.655	24.987	9.066		133.880
Ansvarlig lånekapital				355.000	18.000	-1.727	371.273
Egenkapital-minoritetsinteresser						989.852	989.852
Sum gjeld og egenkapital	250.204	144.545	337.099	4.069.001	1.253.932	7.119.483	13.174.263
Netto likviditets-eksponering balanse	1.376.694	10	45.665	-1.399.594	6.866.869	-6.889.645	0

Kassekreditter er medtatt under intervallet inntil 1 mnd.

Utrukne rammer/kreditter var per 31.12.2013 på 617,3 mill. kroner. Banken har i tillegg gitt lånetilsagn som ikke er utbetalt på 81,2 mill. kroner.

Note 35 Renterisiko / gjenstående tid til avtalt/sannsynlig renteendring

Renterisiko oppstår når det er forskjeller i rentebindingstid mellom aktiva og passivaposter. Banken vil da ikke kunne gjennomføre renteendringer parallelt for alle balanseposter. Total renterisiko, samt renterisiko knyttet til porteføljen av sertifikater og obligasjoner, blir regelmessig rapportert til styret. Banken skal ha en moderat risiko og risikoen har gjennom hele året ligget innenfor de rammer styret har vedtatt.

Basert på bankens balanse pr. 31.12.2013 gir et parallelt skift i rentekurven på ett prosentpoeng en total renterisiko på ca.16,9 mill. kroner. Markedsverdien på porteføljen av sertifikater og obligasjoner klassifisert som omløpsmidler vil ved en tilsvarende endring bli endret med ca. 4,7 mill. kroner. En negativ utvikling av markedsverdien på denne porteføljen utover merverdien vil gi en umiddelbar effekt regnskapsmessig.

Morbanken:

	Flytende Rente	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år	Uten rente- eksponering	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker	55.758						45.036	100.794
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	278.033	218.992					154	497.179
Utlån til og fordringer på kunder	7.967.564	7.031	41.898	169.888	792.033	146.498	-73.630	9.051.282
Obligasjoner og sertifikater		273.479	1.014.546	34.701	29.562	26.916		1.379.204
Andre eiendeler		21.513	43.027				395.703	460.243
Ikke rentebærende eiendeler								
Sum eiendelsposter	8.301.355	521.015	1.099.471	204.589	821.595	173.414	367.263	11.488.702
Gjeld til kredittinstitusjoner	75.647	100.000						175.647
Innskudd fra og gjeld til kunder	6.133.217	73.799	97.847	84.801	3.469			6.393.133
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		349.017	1.438.000		972.000	675.000	-1.859	3.432.158
Ansvarlig lånekapital		305.000	68.000				-1.727	371.273
Annen gjeld		9.923	19.845					29.768
Ikke rentebærende gjeld							121.696	121.696
Egenkapital- minoritetsinteresser							965.027	965.027
Sum gjeld og egenkapital	6.208.864	837.739	1.623.692	84.801	975.469	675.000	1.083.137	11.488.702
Ikke balanseførte poster		-311.896	-445.589	-196.988	605.957	348.516		0
Netto	2.092.491	-628.619	-969.810	-77.200	452.083	-153.070	-715.875	0

Konsernet:

	Flytende Rente	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år	Uten rente- eksponering	Totalt
Kontanter og fordringer på	55.758						45.036	100.794
Utlån til og fordringer på	140	218.992					152	219.284
Utlån til og fordringer på	9.991.781	7.031	41.898	169.888	792.033	146.498	-73.630	11.075.499
Obligasjoner og sertifikater		273.479	1.014.546	34.701	29.562	26.916		1.379.204
Andre eiendeler		21.513	43.027				267.298	331.838
Ikke rentebærende eiendeler								
Sum eiendelsposter	10.047.679	521.015	1.099.471	204.589	821.595	173.414	238.855	13.106.618
Gjeld til kredittinstitusjoner	68.500	100.000						168.500
Innskudd fra og gjeld til	6.121.915	73.799	97.847	84.801	3.469			6.381.831
Gjeld stiftet ved utstedelse av		926.017	2.528.000		972.000	675.000	-1.859	5.099.158
Ansvarlig lånekapital		305.000	68.000				-1.727	371.273
Annen gjeld		9.923	19.845				5.737	35.505
Ikke rentebærende gjeld							98.376	98.376
Egenkapital-							989.852	989.852
Sum gjeld og egenkapital	6.190.415	1.414.739	2.713.692	84.801	975.469	675.000	1.090.379	13.144.495
Ikke balanseførte poster		-311.896	-445.589	-196.988	605.957	348.516		0
Netto	3.857.264	-1.205.619	-2.059.810	-77.200	452.083	-153.070	-851.524	-37.877

Note 36 Sikringsfondsavgift

BANKENES SIKRINGSFOND

Lov om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv av finansinstitusjoner pålegger alle sparebanker å være medlem av Bankenes sikringsfond. Fondet plikter å dekke tap inntil 2 mill. kroner som en innskyter har på innskudd i en sparebank. Med innskudd menes enhver kredittsaldo i banken i henhold til konto som lyder på navn, samt forpliktelser etter innskuddsbevis til navngitt person, unntatt innskudd fra andre finansinstitusjoner.

For 2013 er det betalt 6,0 mill. kroner i avgift, mens det for 2012 ikke var innbetaling.

Note 37 Opplysninger om virkelig verdi

Noten viser virkelig verdi av finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost for morbanken

	Morbank		Konsern	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
	31.12.13	31.12.13	31.12.13	31.12.12
Kontanter og fordringer på sentralbanker	100.794	100.794	100.794	100.794
Utlån til kreditt institusjoner	497.179	497.179	222.391	219.286
Utlån til kunder	9.051.280	9.063.277	11.075.499	11.087.496
Sertifikater og obligasjoner	1.379.204	1.379.204	1.379.204	1.379.204
Aksjer, inkl. konsernselskap	309.216	309.216	205.843	205.843
Finansielle derivater	64.540	65.540	64.540	64.540
Andre fordringer	73.565	73.565	60.519	63.624
Sum Finansielle eiendeler	11.475.778	11.488.775	13.108.790	13.120.787
Gjeld til kredittinstitusjoner	175.647	175.647	168.500	168.500
Innskudd fra kunder	6.393.133	6.394.537	6.381.831	6.383.234
Verdipapirgjeld	3.432.158	3.474.190	5.099.158	5.145.455
Finansielle derivater	29.768	29.768	29.768	29.768
Ansvarlig lånekapital	371.273	373.341	371.273	373.341
Annen gjeld	116.837	116.837	128.985	128.985
Sum finansiell gjeld	10.518.816	10.564.320	12.179.515	12.229.283

Utlån til kunder er ført til amortisert kost. Ved fastrenteutlån/innskudd vil det være noe avvik mellom markedsverdi og bokført verdi på utlån og innskudd. I tillegg periodiseres etableringsgebyrer over levetiden ved amortisert kost, og redusere derfor bokført verdi på utlån. Verdipapirgjelden er også ført etter amortisert kost, og det vil derfor være avvik mellom markedsverdi og bokført verdi på denne. Dette skyldes blant annet kredittvurderingen av gjelden i markedet, og forskjeller på kredittspreader ved opptak av gjeld og per dato.

Note 38 Klassifisering av gjeld og eiendeler etter IFRS

Finansielle eiendeler	Morbanken	Konsernet
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved førstegangs innregning	1.553.675	1.453.528
Derivater, tradingportefølje	13.130	13.130
Derivater brukt som sikring	51.409	51.409
Investeringer som holdes til forfall		
Utlån og fordringer	9.649.253	11.398.684
Tilgjengelige for salg	171.430	171.430
Andre eiendeler (ikke finansielle)	49.803	86.084
Sum eiendeler	11.488.702	13.174.263
Forpliktelser		
Pensjonsforpliktelser	4.859	4.896
Finansielle forpliktelser til virkelige verdi over resultatet	29.768	158.753
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, tradingportefølje	12.822	12.822
Derivater brukt som sikring	16.945	16.945
Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	10.459.281	11.990.995
Egenkapital	965.027	989.852
Sum Gjeld og egenkapital	11.488.702	13.174.263

Note 39 Finansielle instrumenter til virkelig verdi, verdsettelsesnivå

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	Verdsettelsesnivå			Totalt
	nivå 1	nivå 2	nivå 3	
Aksjer	24.672	7.592		32.264
Sertifikater og obligasjoner	1.354.129	25.075		1.379.204
Derivater brukt som sikring	13.131	51.409		51.409
Derivater til virkelig verdi over resultatet, tradingportefølje		13.130		13.130
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
Aksjer			171.430	171.430
Sum eiendeler	1.391.932	97.206	171.430	1.647.437
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
Derivater		29.768		29.768
Sum forpliktelser		29.768		29.768

Verdsettelsesnivå angir nivået på verdsettelsesmetoden som er brukt for å fastsette virkelig verdi. I Nivå 1 er verdien fastsatt ut fra kvoterte priser i aktive markeder. I nivå 2 er verdien utledet fra kvoterte priser, eller beregnede markedsverdier. Nivå 3 er verdier som ikke er basert på observerbare markedsdata.

Oversikt over bevegelser på finansielle eiendeler/forpliktelser i nivå 3

Inngående balanse 01.01.13	121.007
Tilgang/kjøp	22.622
Avgang /salg	
Oppskrivninger ført mot egenkapitalen	6.405
Nedskrivninger ført mot resultatet	-2.572
Utgående balanse 31.12.13	171.430

Verdsettelsen av Eika Boligkreditt AS er basert på emisjonskursen som ble benyttet ved rettet emisjoner i 2013, samt en vurdering av egenkapitalen i selskapet. Verdsettelsen av Eika Gruppen AS tar utgangspunkt i en verdivurdering av de enkelte selskaper som inngår i gruppen, og en samlet verdi for konsernet totalt, basert på relevante verdsettelsesmetoder. Denne verdivurderingen blir vurdert opp i mot sist kjente emisjons- og/eller omsetningskurs, hensyntatt bankens egne vurderinger av hendelser frem til balansedagen. Nets Holding AS er basert på den verdivurdering som er gjort i forbindelse med fusjonen av PBS og Nordito. Til sammen utgjør disse aksjene 169 mill. kroner av totalt 171 mill. kroner i nivå 3.

Konsernet har ikke finansielle instrumenter til virkelig verdi utover de som er i morselskapet og beløpene i noten beskriver derfor også konsernet.

Note 40 Betingede utfall

Banken har stilt en garanti knyttet til fremtidige leieinntekter begrenset oppad til 7,5 mill. kroner i forbindelse med salg av en eiendom.

Note 41 Transaksjoner mellom nærstående parter

Totens Sparebank Boligkreditt AS er et heleid datterselskap av Totens Sparebank, og blir definert som nærstående parter. Transaksjoner mellom selskapet og morbanken baserer seg på vanlige forretningsmessige vilkår. Det er inngått en leveranse og serviceavtale mellom selskapene. I all hovedsak er kontorstøttefunksjoner og forvaltning av utlån kjøpte tjenester fra Totens Sparebank.

Totens Sparebank kan overføre lån til Totens Sparebank Boligkreditt AS og Totens Sparebank Boligkreditt kan tilsvarende overføre lån til Totens Sparebank hvis partene er enige om dette. Lånene overføres til nominell verdi.

Konserninterne transaksjoner (slik de er ført i Totens Sparebank Boligkreditt AS)

Resultatposter	2013	2012
Renteinntekter	306	56
Etableringsgebyrer	1.860	631
Rentekostnader	5.780	7.195
Provisjonskostnader	8.475	7.857
Kjøpte tjenester	501	682
Balansposter	31.12.2013	31.12.2012
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente inntekter	2.977	
Utlån til Kredittinstitusjoner	7.037	1.215
Gjeld til kredittinstitusjoner	295.233	192.652
Annen gjeld	128	95

Note 42 Egenkapitalbevis som eies av ledende ansatte og tillitsvalgte

	Antall egenkapitalbevis	Herav som eies av nærstående	Navn på nærstående
Ledende ansatte:			
Adm. banksjef, Rolf Endre Delingsrud	531		
Viseadministrerende banksjef, Stig Håvard Blikseth	10.531	10.000	Inveks AS
Banksjef strategi og forretningsutvikling, Paul Tormod Stenberg	2.353	929	Åse Ch. Øye
Banksjef finans, Johan Øverseth Røstøen	1.461		
Banksjef marked, Odd Fjellby	1.022		
Banksjef kreditt, Torleif Lilløy	929		
Styret (inkl. varamedlemmer):			
Leder Ole Festad Lund	7.388		
Nestleder Steinar Nordengen	13.513	13.513	Tananua AS
Styremedlem Geir Ståle Nilsen	4.872	4.872	Geni Invest AS
Styremedlem Jørn Wroldsen	1.132	212	Elin Sunde Wroldsen
Styremedlem Geir Stenseth	2.124	1.204	Ann Kr. Stenseth
Styremedlem Jan Sverre Seierstad (ansattes representant)	2.765		

KONTROLLKOMITÉENS BERETNING FOR 2013

Kontrollkomitéen har i henhold til lov om finansieringsvirksomhet, sparebankloven, egen instruks og arbeidsplan ført tilsyn med bankens virksomhet i 2013.

Styrets protokoller med dokumentasjon, herunder styrebehandlede engasjementer, er løpende gjennomgått. Komitéen har vektlagt store engasjementer, tapsutsatte engasjement, nye større engasjement og vurdering av sikkerheter knyttet til disse. Komitéen har hatt innsyn i nivå og utvikling på mislighold over 30 og 90 dager, og fått orientering om resultatutvikling i ordinær bankdrift. Det er vektlagt risikostyring og operasjonell kontroll samt etterlevelse av lover og bankens egne vedtatte retningslinjer og rutiner.

Ekstern revisor har deltatt i ett av komitéens møter og redegjort for revisjonen.

Administrerende banksjef har møtt i komitéen og orientert om vesentlige saker og større forvaltningsspørsmål. Banksjef kreditt har presentert saker av stor betydning, samt utsatte og større engasjementer med høy kredittrisiko. Komitéen har hatt særlig fokus på rutiner rundt tapsføring på engasjement og har fått en god gjennomgang av saksgangen i en lånesak på bedriftsmarkedet og personmarkedet fra A til Å. Banksjef stab har presentert og redegjort for periodiske regnskaper, avdelingsregnskap samt regnskap på bedrifts- og personmarkedet. Banksjef risk management har gjennomgått sitt ansvarsområde og sin funksjon samt planer og oppfølging av tiltak knyttet til dette arbeidsområdet. Kontrollkomitéen har hatt ett telefonmøte med internrevisjonen om deres rolle og funksjon. Andre medarbeidere er tilkalt og har forklart seg i saker i den utstrekning komitéen har funnet behov.

Det er avholdt møte med styrets leder for orientering om vesentlige forhold for bankens drift og stilling samt dialog rundt Finanstilsynets rapport og styrets tilsvarende svar på denne.

Forstanderskapets leder har deltatt i to av komitéens møter.

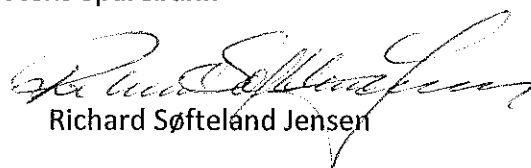
Komitéen har gjennomgått forslaget til årsregnskapet for morbanken med styrets beretning og revisors beretning, samt tilsvarende dokumenter for bankens datterselskaper. Komitéen har påsett at styret har vurdert årsregnskapet i lys av regler for finansielle instrumenter, regnskapsføring og for tapsføring og tapsavsetninger. Regnskapet er etter komitéens oppfatning presentert i samsvar med gjeldende regler og forskrifter og kan overfor forstanderskapet anbefales godkjent som bankens regnskap for 2013.

Lena, den 11. mars 2014

I kontrollkomitéen for Totens Sparebank

Åse Sandberg Hovden

Richard Sjøfteland Jensen

Ola Andersson

Jan Kåre Testad

KPMG AS
P.O. Box 7000 Majorstuen
Sørkedalsveien 6
N-0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til forstanderskapet i Totens Sparebank

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Totens Sparebank, som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskaps- og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2013, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og administrerende banksjefs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende banksjef er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og administrerende banksjef finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav, og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter, og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet Totens Sparebanks finansielle stilling per 31. desember 2013 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret, som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Offices in:

Oslo	Haugesund	Sandnessjøen
Alta	Knarvik	Stavanger
Arendal	Kristiansand	Stord
Bergen	Larvik	Straume
Bodo	Molde	Tromsø
Elverum	Narvik	Trondheim
Finnsnes	Røros	Tønsberg
Grimstad	Sandefjord	Ålesund
Hamar		

KPMG AS, a Norwegian member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserede revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar

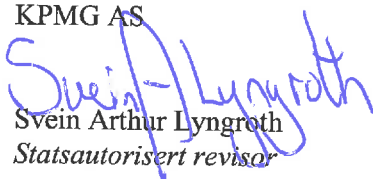
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 7. mars 2014

KPMG AS

Svein Arthur Lyngroth
Statsautorisert revisor

REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPsledelse I TOTENS SPAREBANK

Denne redegjørelsen følger av regnskapsloven § 3-3b og "Løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper" fra Oslo Børs. Styret bygger sine vurderinger på "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse" utgitt 23. oktober 2012 av NUES, og berikttet desember 2012. Anbefalingen i sin helhet finnes på NUES sin hjemmeside <http://www.nues.no>

Formålet med anbefalingen er at selskaper som er notert på regulerte markeder i Norge skal ha eierstyring og selskapsledelse som klargjør rolledeling mellom eiere, styret og daglig ledelse ut over det som følger av lovgivning. Hensikten med anbefalingen er å styrke tilliten til selskapene og bidra til størst mulig verdiskapning over tid, til beste for eiere, ansatte og andre interessenter.

Denne redegjørelsen følger disposisjonen til "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse", og avslutningsvis er det gjort rede for hvilke punkter i redegjørelsen som dekker kravene som følger av regnskapsloven § 3-3b.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Området eierstyring og selskapsledelse er årlig gjenstand for vurdering og diskusjon i styret, og styret har vedtatt denne redegjørelsen i styremøte. Styret følger aktivt opp kravene til eierstyring og selskapsledelse, og har i stor grad innrettet seg i samsvar med anbefalingen så langt det passer for en sparebank med egenkapitalbevis. Det er i redegjørelsen gitt en beskrivelse av bankens etterlevelse av de enkelte punktene i anbefalingen.

Totens Sparebank skal bidra til vekst og utvikling i regionen, og være en aktiv medspiller i å utvikle regionen til et attraktivt bo- og arbeidssted. Bankens retningslinjer for samfunnsansvar er basert på dette.

Kjerneverdiene er de viktigste prinsippene banken bygger sin eksistens på. Bankens kjerneverdier er å være forutsigbar, handlekraftig, imøtekommende, ærlig og redelig. Basert på dette er det utarbeidet etiske regler som inneholder generelle prinsipper for aktsomhet og atferd, og disse gjelder både for bankens virksomhet, tillitsvalgte og ansatte i banken. For alle bankens medarbeidere, inklusive tillitsvalgte, gjelder regelen om at dersom man er i tvil om hvorvidt en handling er tillatt, bør man avstå, eller ta opp spørsmålet med nærmeste overordnede.

Banken ønsker å legge til rette for en god bedriftskultur som er preget av åpenhet der kritikkverdige forhold tas opp, diskuteres og løses. Det er innført rutiner for varsling som er med på å bygge opp under en åpen kultur hvor det er tillit og dialog mellom ansatte, ledere og tillitsvalgte.

Arbeidsmiljø, likestilling og integrering er beskrevet i styrets årsberetning.

Avvik fra anbefalings pkt. 1: Ingen

2. Virksomhet

Konsernet er totalleverandør av produkter og tjenester innen områdene finansiering, sparing og plassering, betalingsformidling, forsikring og eiendomsmegling.

Bankens vedtektsfestede formål er "å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere og forvalte på en trygg måte de midler den rår over i samsvar med de lover som til enhver tid gjelder for sparebanker. Sparebanken kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med Sparebanklovens bestemmelser, samt de investeringstjenester i samsvar med verdipapirhandellovens bestemmelser Sparebanken til enhver tid har tillatelse til å tilby."

Styret behandler minimum årlig konsernets strategi og fastsetter kortsiktige og langsiktige mål.

Avvik fra anbefalings pkt. 2: Ingen

3. Selskapskapital og utbytte

Styret foretar løpende en vurdering av kapitalsituasjonen sett i forhold til bankens mål, strategier og ønsket risikoprofil. Styret har definert krav til kapitaldekning som ligger over lovens minimumskrav til kapitaldekning. Bankens minimumskrav til kapitaldekning totalt, kjernekapitaldekning og ren kjernekapitaldekning per 31.12.2015 er fastsatt til henholdsvis 16,5, 14,5 og 12,5 prosent. Målt i henhold til myndighetenes retningslinjer utgjør kapitaldekningen i konsernet ved årsskiftet 17,2 prosent, hvorav kjernekapitalen utgjør 17,0 prosent og ren kjernekapital 12,6 prosent. Per dato tilfredsstiller bankens kapitaldekning både varslede myndighetskrav og bankens egne fremtidige måltall. Det er bankens vurdering at den løpende inntjeningen vil være tilstrekkelig til å holde kapitaldekningen på et nivå som tilfredsstiller myndighetenes og markedets forventede krav.

Banken har som mål å forvalte konsernets ressurser på en måte som gir egenkapitalbeviserne en tilfredsstillende langsiktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene. Banken har som målsetting at over tid skal minst halvparten av egenkapitalbevisernes andel av årsoverskuddet utbetales som utbytte. Dette forutsetter at bankens soliditet er på et tilfredsstillende nivå. Ved fastsettelse av størrelsen på utbytte vil det bli tatt hensyn til hva som er forenlig med forsiktig og god forretningskikk, eksterne rammebetingelser og bankens soliditet.

Det er forstanderskapet som beslutter det årlige utbytte innenfor rammen av forslag fra styret.

Egenkapitalemisjoner, utstedelse av fondsobligasjoner og opptak av ansvarlige lån, må i henhold til forskrift alltid forhåndsgodkjennes av Finanstilsynet, etter to behandlinger med positivt vedtak i forstanderskapet. Det kan ikke avgis en generell styrefullmakt til slike kapitalutvidelser.

Tilsvarende behandling, men kun med en behandling i forstanderskapet, kreves ved fullmakter til tilbakekjøp av egne egenkapitalbevis. Styret fikk i forstanderskapsmøte 8. november 2012 fullmakt til å kjøpe tilbake inntil 200 000 egne egenkapitalbevis, slik at banken kunne erverve og holde inntil 3,27 % av eierandelskapitalen. Fullmakten var begrenset til et definert formål, og gjaldt inntil forstanderskapets ordinære regnskapsmøte, men ikke lenger enn til 31. mars 2013. Per 31.12.2013 foreligger det ingen fullmakter til tilbakekjøp av egne egenkapitalbevis.

Avvik fra anbefalingens pkt. 3: Ingen

4. Likebehandling av egenkapitalbevisere og transaksjoner med nærstående

Egenkapitalbevisene utstedt av banken har alle samme klasse. Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett og gir samme rett til utbytte. Banken forholder seg til finansieringsvirksomhetslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt

bestemmelsene gjelder for sparebank med egenkapitalbevis. Ved emisjoner gir samtlige egenkapitalbevis samme relative tegningsrett til nye egenkapitalbevis. Dersom dette prinsipp mot formodning i en helt spesiell situasjon skal kunne fravikes, skal dette være saklig begrunnet.

Banken har etablert et insideregister med forpliktende avtaler, slik at alle transaksjoner med egenkapitalbevis til eller fra insidere meldes til Oslo Børs i henhold til børsreglementet. Banken har retningslinjer som sikrer at styremedlemmer og ledende ansatte melder fra til styret hvis de har vesentlig interesse i en avtale som inngås av banken. I tillegg har banken etiske retningslinjer som inneholder retningslinjer for habilitet.

Avvik fra anbefalingens pkt. 4: Ingen

5. Fri omsettelighet

Bankens egenkapitalbevis er fritt omsettelige og uten noen restriksjoner.

Avvik fra anbefalingens pkt. 5: Ingen

6. Forstanderskapet

Sparebankloven § 7 regulerer hvilke styrende organer en sparebank skal ha, og dette avviker fra hvilke organer som er omtalt i anbefalingen. Forstanderskapet er bankens øverste organ. Dette er sammensatt av fire grupperinger: Egenkapitalbevisiere, innskytervalgte, kommunevalgte og ansatte. Sammensetningen er slik: åtte egenkapitalbevisiere, seks innskytere, seks kommunevalgte og seks ansatte. Forstanderskapet velger styre, revisor og kontrollkomité. Forstanderskapets kontroll med virksomheten utøves av statsautorisert revisor, samt kontrollkomiteen som i henhold til sparebankloven har en jurist som medlem. Styret er forstanderskapets organ for å lede og utøve den strategiske og operative driften av banken. Forstanderskapet godkjenner årsregnskap og beslutter honorarer. Forstanderskapet beslutter videre egenkapitalemisjoner, opptak av fondsobligasjonslån og ansvarlig lån. Det avgis egen beretning fra revisor og egen melding fra kontrollkomiteen til forstanderskapet i forbindelse med fremlegging og godkjenning av årsregnskapet.

Det avholdes normalt tre årlige forstanderskapsmøter, hvorav to lovpålagte. Disse to er regnskapsmøte hvor årsregnskap med noter godkjennes, og valg møte innen utgangen av april hvor valg til styre og komiteer foretas. Alle forstanderskapsmøter ledes av forstanderskapets leder eller nestleder. Innkalling med sakliste og saksdokumenter skal i henhold til vedtektene sendes ut minimum 8 dager før møtet.

Avvik fra anbefalingens pkt. 6: Banken følger Sparebanklovens bestemmelser med hensyn til styrende organer.

7. Valgkomiteer - egenkapitalbevisiermøte

Forskrift om valgkomiteer i sparebanker regulerer hvordan valgkomitéarbeidet skal foregå i en sparebank, og dette innebærer avvik i forhold til anbefalingen. Ansattes representanter og kommunalt oppnevnte representanter til forstanderskapet har egne valgprosedyrer. Innskytervalgte forstanderskapsmedlemmer velges i et eget valg møte, etter innstilling fra forstanderskapets valgkomité.

Egenkapitalbevisierne velger 8 av forstanderskapets 26 medlemmer. Hver representant velges for fire år. Disse valgene foregår i et eget egenkapitalbevisiermøte, etter innstilling fra forstanderskapets valgkomité. Samtlige kjente egenkapitalbevisiere blir tilskrevet før møtet, og kan velge å møte selv eller avgi stemmefullmakt. Møtet blir også

annonsert i utvalgte media. Fullmaktsskjemaet skal utformes slik at det kan stemmes over hver enkelt sak som skal behandles og kandidater som kan velges.

Innkalling med saksliste og saksdokumenter skal sendes ut minimum 14 dager før møtet, og være tilgjengelig via bankens hjemmeside minimum 21 dager før møtet.

Forstanderskapets valgkomité foreslår medlemmer til styret og øvrige komiteer. Sammensetningen av valgkomiteen er slik: to representanter fra egenkapitalbeviserne, to fra kommunevalgte, to fra innskytervalgte og en fra de ansatte. Når det gjelder styrets sammensetning vises til pkt. 10. Valgkomiteen består av: leder Arnfinn Pedersen, Kari Røssum, Harald Udnæseth, Bjarne Dysthe, John Kraby-Svendsen, Unni Hveem og Unni Hoel (ansattes repr.).

Avvik fra anbefalingens pkt. 7: Banken følger forskrift om valgkomiteer i sparebanker.

8. Styret, sammensetning og uavhengighet

Styret består av sju medlemmer med fem varamedlemmer valgt av forstanderskapet. Leder og nestleder velges av forstanderskapet ved særskilte valg. Minst ett medlem velges blant de ansatte. For dette medlemmet skal det velges et personlig varamedlem. Det personlige varamedlemmet har møte- og talerett.

Bare medlemmer av forstanderskapet som er valgt av de ansatte, har forslagsrett ved valg av de ansattes styremedlem og varamedlem.

Samtlige valgte medlemmer velges for to år og varamedlemmer for ett år. Loddrekning foretas av valgkomiteen. Uttredende medlemmer og varamedlemmer kan gjenvelges.

I henhold til sparebankloven kan ingen tillitsvalgt inneha samme tillitsverv i mer enn 12 sammenhengende år, og ikke være tillitsvalgt i mer enn 20 år til sammen. Styret foruten ansattes representant, består av bonde/daglig leder Ole Festad Lund (leder), siviløkonom/statsautorisert revisor Steinar Nordengen (nestleder), siviløkonom/økonomi direktør Geir Nilsen, dr. scient/rektør Jørn Wroldsen, sivilingeniør/project manager Anne Caroline Syljuåsen og dr.jur./advokat Geir Stenseth. Alle eksterne styremedlemmer vurderes som uavhengige.

I kalenderåret 2013 har det vært avholdt 13 styremøter. Av de per årsskiftet fast valgte styremedlemmene har tre ikke hatt fravær, to vært fraværende på ett møte, ett vært fraværende på 2 møter og ett vært fraværende på 3 møter.

Avvik fra anbefalingens pkt. 8: Ingen

9. Styrets arbeid

Styret utarbeider og følger en årsplan for sitt arbeid. Årsplanen tidfester sentrale områder som oppdatering av strategisk plan, nøkkeltallsrapporteringer, børsinformasjon, arbeid med intern kontroll og evaluering av styrets arbeid og kompetanse. Det utarbeides månedlige regnskaper og kvartalsvise delårsregnskaper for presentasjon på Oslo Børs. Styret har i sitt arbeid fokus på at banken organiseres på en forsvarlig måte, bankens økonomiske stilling og formuesforvaltning. Det er utarbeidet en egen instruks for styrearbeidet. Instruks for banksjef og bankens ledende ansatte er utarbeidet og vedtatt i styret.

Styret besluttet i andre halvår 2013 å utvide det eksisterende revisjonsutvalget til et kombinert revisjons- og risikoutvalg. Revisjons- og risikoutvalgets overordnede funksjon er å føre en uavhengig kontroll med konsernets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Revisjons- og risikoutvalget skal gjennomføre følgende oppgaver:

- Forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen.
- Overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring, samt konsernets internkontroll om slik funksjon er etablert.
- Ha løpende kontakt med konsernets valgte eksternrevisor om revisjon av årsregnskapet.
- Vurdere og overvåke revisors uavhengighet, jfr. revisorloven kapittel 4, herunder særlig i hvilken grad andre tjenester enn revisjonen som er levert av revisor eller revisjonskonsernet utgjør en trussel mot uavhengigheten.
- Forberede saker for styret som gjelder vurderingen av om bankens styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivået og omfanget av virksomheten.

Revisjons- og risikoutvalget består av leder Steinar Nordengen, Geir Nilsen og Anne Caroline Syljuåsen.

I samsvar med forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond har banken opprettet godtgjørelsesutvalg. Godtgjørelsesutvalget skal forberede alle saker om godtgjørelsesordning som skal avgjøres av styret og skal ha tilgang til dokumentasjon og informasjon som godtgjørelsesutvalget finner nødvendig. Godtgjørelsesutvalget består av leder Ole Festad Lund, Jørn Wroldsen og Geir Stenseth.

Avvik fra anbefalingens pkt. 9: Ingen

10. Risikostyring og intern kontroll

En effektiv risikostyring er et viktig element for at banken skal nå sine strategiske målsettinger. Intern kontroll og risikostyring er en prosess igangsatt og gjennomført av bankens styre, ledelse og ansatte og skal identifisere, håndtere og følge opp risikoene slik at samlet risikoeksponering er i samsvar med bankens vedtatte risikoprofil.

Prosesen skal støtte opp under bankens strategiske utvikling og måloppnåelse, og skal bidra til å sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning gjennom:

- en sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring.
- å tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi.
- en tilstrekkelig kjernekapital ut fra valgt risikoprofil.

Det er etablert en egen funksjon for risikostyring i Totens Sparebank. Funksjonen er uavhengig av forretningsområdene og dekker utviklingen av bankens rammeverk for risikostyring, overordnet risikorapportering og oppfølging.

Banken har lovpålagt internrevisjon. Banken har avtale med PricewaterhouseCoopers AS om leveranse av internrevisjonstjenester. Internrevisjonen er organisasjonsmessig underlagt styret. Internrevisjonsplan fremlegges og vedtas i styret. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger vedrørende bankens risikostyring blir fortløpende rapportert til styret.

Styret følger opp vedtatte rammeverk, prinsipper, kvalitets- og risikomål gjennom:

- Rapporter fra administrerende banksjef.
- Rapport fra internrevisor.

Styret mottar årlig en uavhengig vurdering fra internrevisor og eksternrevisor på konsernets risiko og om den interne kontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

Regnskapsrapporteringsprosessen

Styret har utarbeidet retningslinjer som skal bidra til å sikre relevant, pålitelig, tidsriktig og lik informasjon til bankens egenkapitalbevisere og andre aktører i verdipapirmarkedet.

Banken offentliggjør fire delårsrapporter i tillegg til årsregnskapet. Regnskapene skal avlegges i henhold til gjeldende regnskapsprinsipper, og tilfredsstillende lov- og forskriftskrav.

Bankens økonomiavdeling ivaretar den finansielle rapporteringen på morbank- og konsernnivå, basert på rapportering fra forretningsområdene og finansiell rapportering fra datterselskaper. Bankens konsernregnskap blir avlagt i henhold til IFRS.

Den interne kontrollen bygger på prinsippet om arbeidsdeling og dualisme, og er dokumentert gjennom prosess- og rutinebeskrivelser på vesentlige områder. Regnskapsmessige poster som inneholder ulik grad av skjønn og vurderinger, gjennomgås og dokumenteres i forkant av den kvartalsvise regnskapsavslutningen. Risiko og resultat knyttet til kredittområdet og finansforvaltningen er det som i størst grad kan medføre betydelige svingninger i konsernets resultat. Banksjef kreditt og banksjef finans, som er ansvarlig for henholdsvis kredittområdet og bankens finansforvaltning, rapporterer månedlig status på sine ansvarsområder til administrerende banksjef og bankens styre. Den formaliserte rapporteringen dekker utviklingen i resultat- og balansestørrelser, status i forhold til interne rammer og lovkrav, samt analyse og kommentarer til oppnådde resultater og forventet utvikling. Økonomiavdelingen verdivurderer bankens portefølje av verdipapirer basert på observerte markedskurser og eksterne verdivurderinger.

For morbanken og bankens boligkreditselskap rapporteres regnskapsinformasjon internt månedlig etter samme regnskapsprinsipper som delårs- og årsregnskap. For øvrige datterselskaper rapporteres det kvartalsvis. Boligkreditselskapet er så langt det er hensiktsmessig underlagt samme prosedyrer som morbanken. Omfanget av og kompleksiteten av virksomheten i de to øvrige datterselskapene har til nå vært av en slik art at det har vært mindre behov for formaliserte prosedyrer. Den finansielle rapporteringen for disse to selskapene blir utarbeidet av autoriserte regnskapsførere i eksterne regnskapsførerselskaper. Behovet for mer formaliserte prosedyrer blir vurdert med bakgrunn i økende aktivitet i eiendomsmeglerselskapet.

Økonomiavdelingen er underlagt banksjef stab, som rapporterer direkte til administrerende banksjef. For å sikre uavhengighet mellom de som ivaretar den finansielle rapporteringen og de som er ansvarlig for måloppnåelse på det enkelte forretningsområde, har banksjef stab ikke ansvar for noe forretningsområde.

Bankens ledergruppe gjennomgår månedlig den finansielle rapporteringen, med fokus på resultat- og balanseutvikling totalt og for det enkelte forretningsområde.

Regnskapet for morbanken rapporteres månedlig til styret med kommentarer og forklaringer på utviklingen. Regnskapet for datterselskaper rapporteres kvartalsvis til styret i morbanken.

Bankens styre ved revisjonsutvalget fører tilsyn med regnskapsrapporteringsprosessen i konsernet i henhold til utarbeidet instruks. Revisjonsutvalget skal gjennomgå vesentlige problemstillinger, estimater og skjønn som er inkludert i ledelsens forberedelse til og utarbeidelse av finansiell rapportering. Ved gjennomgang av kvartals-, halvårs – eller årsregnskap skal normalt følgende vurderes.

- Regnskapsprinsipper benyttet for vesentlige poster og om det har vært endringer i disse i inneværende periode.
- Betydelige estimater og poster som inneholder ledelsens bruk av skjønn.
- Regnskapsføring og rapportering av vesentlige transaksjoner i perioden og hvor det kan være alternative måter for regnskapsføring og rapportering.
- Vesentlige transaksjoner med nærstående parter.

- Ekstern revisors arbeid der kvartals- og halvårsrapport er gjenstand for begrenset revisjon.
- Fullstendighet og klarhet i tilleggsinformasjon som gis i forbindelse med kvartals-, halvårs eller årsregnskap.

Både styre og revisjonsutvalget har minst en gang i året møte med internrevisor og eksternrevisor uten representanter fra administrasjonen til stede.

Banken er opptatt av at prosessen knyttet til finansiell rapportering gjennomføres av medarbeidere med riktig kompetanse på de ulike områdene. Kompetansen ivaretas og utvikles gjennom kurs og etterutdanning i forhold til behov og kompleksitet i den aktuelle stillingen. Banken vil innføre en årlig egevaluering av nivået på og effektiviteten av internkontrollen over finansiell rapportering.

Avvik fra anbefalingens pkt. 10: Ingen

11. Godtgjørelse til styret

Valgkomiteen foreslår godtgjørelsen til styret, som fastsettes av forstanderskapet. Godtgjørelsen til styret er ikke resultatavhengig og styret deltar ikke i bankens bonusordning. Godtgjørelsen for det enkelte styremedlem fremgår av note 9 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 11: Ingen

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Styret har fastsatt hovedprinsipper for konsernets belønningsstrategi. Prinsippene gjelder generelt, men vil ha ulik anvendelse på de forskjellige godtgjørelsesordninger, virksomhetsområder og stillingskategorier. Hovedprinsippene for bankens belønningsstrategi er:

- Godtgjørelsesordningen skal bidra til å gi avkastning til eierne.
- Godtgjørelsesordningen skal være konkurransedyktig, men ikke markedsledende, og skal motivere til langsiktig interessefelleskap mellom den ansatte, bankens og bankens eiere.
- Godtgjørelsesordningen skal være rettferdig og ikke-diskriminerende.
- Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med bankens risiko og motvirke høy risikotaking.
- Godtgjørelsesordningen skal bidra til å unngå interessekonflikter mellom den ansatte, banken, bankens kunder og bankens eiere.
- Godtgjørelsesordningen skal være i samsvar med gjeldende eksternt og internt regelverk så vel som Totens Sparebanks prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse.

Godtgjørelse til ledende ansatte består av fast lønn, samt bonuslønn som er definert i bedriftsoverenskomst mellom bankens tillitsvalgte og banken. Bonuslønn gjelder samtlige ansatte. I tillegg til lønn har ledende ansatte fri avis og telefon, samt forsikringsordninger på linje med øvrige ansatte. Lån til gunstige betingelser gis alle ansatte innenfor samme ramme. Det er ikke gitt opsjonsavtaler eller lignende til ledende ansatte. Lønn og godtgjørelse til administrerende banksjef besluttes årlig av styret. Nærmere opplysninger om godtgjørelsen til ledende ansatte fremgår av note 9 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 12: Ingen

13. Informasjon og kommunikasjon

Banken legger ut finansiell kalender på Oslo Børs, slik at alle på samme grunnlag skal kunne orientere seg om bankens regnskapsfremleggelse, utbyttedatoer og lignende. Alle transaksjoner fra innsidere meldes umiddelbart til Oslo Børs i henhold til børsens regelverk. Det gis ingen regnskapskommentarer før regnskapene er kjent og offentliggjort for allmennheten. Bankens hjemmeside og Oslo Børs benyttes for å offentliggjøre informasjon. Her legges også delårs- og årsrapporter ut.

Avvik fra anbefalingens pkt. 13: Ingen

14. Selskapsovertakelse

Eierrepresentasjonen i forstandskapet i en sparebank er maksimum 40 prosent, og i Totens Sparebank 31 prosent. Ved erverv av egenkapitalbevis som medfører eierskap utover 10 prosent av eierandelskapitalen må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet. Strukturendringer krever tillatelse fra myndighetene. Slik egenkapitalbevisbanker er organisert vil det ikke være mulig å fremme et overtagelsestilbud etter samme fremgangsmåte som ovenfor aksjeselskaper, og banken har derfor ikke funnet det hensiktsmessig eller nødvendig å utarbeide hovedprinsipper for hvordan den vil opptre ved eventuelle overtagelsestilbud.

Avvik fra anbefalingens pkt. 14: Lovpålagt eierbegrensning og begrenset eierrepresentasjon gjør det lite relevant med hovedprinsipper for overtagelsestilbud.

15. Revisor

Revisor legger årlig frem en plan med hovedtrekkene for revisjonsarbeidet for revisjonsutvalget. Revisor deltar i møte i revisjonsutvalget og styremøte hvor årsregnskapet behandles. Internrevisor gjennomgår årlig med revisjonsutvalget bankens interne kontroll, og avlegger en årlig beretning om denne. Det avholdes minst ett møte årlig mellom revisorene og revisjonsutvalget, og mellom revisorene og styret, der adm. banksjef eller andre ledende ansatte ikke er til stede.

Tilleggsarbeider kan avtales med ekstern revisor når dette anses aktuelt fra ledelsens, styrets, revisjonsutvalgets eller kontrollkomiteens side. Det skal ikke avtales tilleggsarbeider av et slikt omfang og av en slik type at det sett fra bankens side kan påvirke revisors uavhengighet. Revisor skal årlig legge frem en uavhengighetserklæring for revisjonsutvalget hvor merarbeid spesifiseres på type arbeid og fakturert honorar og hvor det bekreftes fra ekstern revisor at omfanget ikke har påvirket uavhengigheten.

Revisors godtgjørelse fordelt på revisjon og andre tjenester fremlegges av styret til godkjenning i forstandskapets møte hvor årsregnskapet godkjennes.

Avvik fra anbefalingens pkt. 15: Ingen

Redegjørelse om foretaksstyring etter regnskapsloven

Nærmere beskrivelse av plasseringen til de punkter det etter regnskapsloven § 3-3b skal gis opplysninger om følger nedenfor:

1. "en angivelse av anbefaling og regelverk om foretaksstyring som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge,"; Redegjørelsens innledning.
2. "opplysninger om hvor anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1 er offentlig tilgjengelige,"; Redegjørelsens innledning.
3. "en begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1,"; Avvik fra anbefalingen er beskrevet i redegjørelsens punkt 6, 7 og 14. Avvik beskrevet i redegjørelsens punkt 6, 7 og 14 skyldes særtrekk ved organiseringen av sparebanker sammenlignet med aksjeselskaper, som ligger til grunn for anbefalingen.

4. "en beskrivelse av hovedelementene i foretakets, og for regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap eventuelt også konsernets, systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen,"; Redegjørelsens pkt. 10, Risikostyring og intern kontroll.
5. "vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5,"; Redegjørelsens pkt. 6, Forstanderskapet og pkt. 7, Valgkomiteer – egenkapitalbeviseremøte.
6. "sammensetning til styre, bedriftsforsamling, representantskap og kontrollkomité, eventuelt arbeidsutvalg for disse, samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruksjer og retningslinjer for organenes og eventuelle utvalgs arbeid,"; Redegjørelsens pkt. 8, Styret, sammensetning og uavhengighet og pkt. 9, Styrets arbeid.
7. "vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis,"; Redegjørelsens pkt. 3, Selskapskapital og utbytte.